

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ BİLİM DALI

OSMAN BÖLÜKBAŞI VE TÜRK SİYASİ HAYATINDAKİ
YERİ VE ÖNEMİ

144760

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Hale ŞİVGİN

144760

Hazırlayan
Sedat YILMAZ

ANKARA –2004

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ BİLİM DALI

OSMAN BÖLÜKBAŞI VE TÜRK SİYASİ HAYATINDAKİ
YERİ VE ÖNEMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Sedat YILMAZ

ANKARA –2004

JURİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

.....ait.....
..... adlı çalışma jürimiz tarafından

Anabilim / anasanat Dalında DOKTORA / SANATTA YETERLİLİK /
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir .

Başkan..... Prof. Dr. Hale Sıgın.....

Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

Üye..... Yrd. Doç. Dr. A. Emre Gökdanır.....

Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

Üye..... Doç. Dr. Selma Yel.....

Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

ÖNSÖZ

Günümüz Türk tarihçiliğinde geleneksel tarih anlayışından modern tarih anlayışına geçiş söz konusudur. Modern tarih anlayışının etkisinden dolayıdır ki Türk tarih araştırmaları mahalli tarihçiliğe yönelmiştir. Böylece olaylara etki eden ve yön veren şahısları inceleme imkanı elde edilmiştir. Bu tür araştırmalar Türkiye'nin siyasi, idari, ekonomik ve sosyal yapısının aydınlatılmasında büyük katkı sağlamaktadır.

Tarihin seyrini büyük ölçüde belirleyen unsurların başında çoğu zaman toplumsal olaylar yer almıştır. Ancak, bazı zamanlar, kimi "özel" kişilerin ön plana çıktığı ve şahısların tarihsel olaylar üzerinde önemli etkilere sahip olduğu, toplumu ve olayları yönlendirdiği görülmüştür. Devlet adamları, siyasiler, komutanlar, düşünürler bazen sıra dışı muhalifler zaman zaman tarihe yön vermişler ve bu yüzden de şahıs olarak bütün birikimleriyle ele alınmaya ve incelenmeye değer görülmüşlerdir. Bu anlamda; siyasi, sosyal, ekonomik, bilim, sanat ve din gibi alanlarda çağlara yön vermiş, hafızalarda iz bırakmış, insanların biyografileri, tarih biliminin vazgeçilmez araştırma alanlarından ve kaynaklarından biri olmuştur.

Osman Bölükbaşı, Türkiye Cumhuriyeti açısından özellik arz eden bir dönemde yer almasının yanı sıra, siyasi kimliği ve ortaya koyduğu çalışmalarla Türk siyasetinin aktif şahsiyetleri arasında yer alması, bu biyografik çalışmaya konu olmasında etkili olmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin yetiştirdiği devlet adamlarından biri olan Osman Bölükbaşı ve Türk Siyasi Hayatındaki Yeri ve Önemi konu alan bu çalışmada, siyasette üstlendiği görevler ve siyasi faaliyetleri, yapmış olduğu konuşmalar, ortaya koyduğu ürünler değerlendirilmiştir. Ayrıca Osman Bölükbaşı'nın yetiştiği dönemin şartlarının onun siyasi hayatında etkili olabileceği düşüncesiyle bu konuya da ağırlık verilmiştir. Bazı şahısların Osmanlı Bölükbaşı'na dair düşüncelerine de değinilmiştir.

Girişte Osman Bölükbaşı'nın hayatına dair bilgi verilmiştir.

Çalışma üç bölüm halinde tasnif edilmiş olup, I. Bölüm'de dönemin siyasi yapısı, Osman Bölükbaşı'nın özellikle siyasi faaliyetleri incelenmiştir.

II. Bölüm'de Osman Bölükbaşı'nın meclis ve radyo konuşmaları ele alınmış, yazılı açıklamalarına da temas edilmiştir.

III. Bölüm'de ise Osman Bölükbaşı'ya dair görüşlere ve Bölükbaşı'nın hafızalarda iz bırakan sözlerine-şiiirlerine yer verilmiştir.

Çalışmalarım esnasında, maddi ve manevi desteğini her zaman arkamda hissettiğim aileme, değerli arkadaşlarım Mucize Altıntaş ve Nesrin Kürekçiye, çalışmalarımın başından sonuna kadar hiç bir desteğini esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. Hale ŞIVGIN'a yürekten teşekkür ederim.

Sedat YILMAZ
ANKARA-2004

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	III
KISALTMALAR	VII
GİRİŞ	2

I.BÖLÜM

DÖNEMİN SİYASİ YAPISI VE OSMAN BÖLÜKBAŞI'NIN SİYASİ FAALİYETLERİ

A- Dönemin Siyasi Yapısı (1923-1980)	12
1- 1923-1960 Yılları	12
2- 1960-1980 Yılları	16
B- B. Osman Bölükbaşı'nın Siyasi Faaliyetleri.....	20
1- Demokrat Parti Dönemi (1946-1948).....	20
2- Millet Partisi Dönemi (1948-1954).....	22
3- Cumhuriyetçi Millet Partisi Dönemi (1954-1958).....	28
4-Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Dönemi (1958-1962).....	32
5- Millet Partisi Dönemi (1962-1972).....	41
C. Osman Bölükbaşı'nın Dış Politika Anlayışı ve M.H.P.'yle Olan İlişkisi	47
1-Osman Bölükbaşı ve Dış Politika	47
2-Osman Bölükbaşı ve M.H.P.....	52

II. BÖLÜM

BÖLÜKBAŞI KONUŞUYOR

A. Osman Bölükbaşı'nın Meclis Kürsüsü, Yayın ve Radyo Aracılığıyla Yaptığı Konuşmalar	54
1- Meclis Kürsüsünde Yaptığı Konuşmalar	54
a) Birinci Menderes Hükümeti Programı Dolayısıyla Yaptığı Konuşma (31.5.1950).....	55

b) Kore'ye Asker Gönderilmesi Meselesinde Yaptığı Konuşma (11.12.1950).....	57
c) Basın Yayın Um.Md. Bütçesi Dolayısıyla Yaptığı Konuşma (21.2.1951).....	58
d) İstanbul'da Bir Sendikanın Mitingine Mani Olunması Dolayısıyla Yaptığı Konuşma (9.5.1951).....	59
e) T.C. Kanununun 273. Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Konuşulurken Yaptığı Konuşma (3.6.1953).....	60
f) Tekaüt Kanununun 39. Maddesinin Değiştirilmesi 25 Seneyi Doldurmuş Olan Hâkimlerin de Adalet Bakanı Tarafından Emekliye Sevk Edilmesi Hakkını İsteyen Kanun Münasebetiyle Yaptığı Konuşma (8.7.1953)	61
g) Vicdan ve Toplanma Hürriyetinin Korunması Hakkındaki Kanun Görüşülürken Yaptığı Konuşma (23.5.1953).....	63
h) Neşir Yolu İle Veya Radyoyla İşlenecek Bazı Cürümler Hakkındaki Kanun Münasebetiyle Yaptığı Konuşma (8.3.1954).....	66
i) TBMM'de Kırşehir Vilayetinin Kaldırılmasına ve Nevşehir Kazasında, Nevşehir Adıyla Yeniden Bir Vilayet Kurulmasına Dair Kanun Münasebetiyle Yaptığı Konuşma (30.6.1954).....	68
i) Kırşehir'in Yeniden Vilayet Haline Getirilmesi Ancak Bazı Kazalarının Ondan Ayrılması Hakkında Yaptığı Konuşma (12.6.1957).....	70
j) Adalet Bütçesi Dolayısıyla Yaptığı Konuşma (24.2.1957).....	71
k) Cezaevi Öncesi Yaptığı Konuşma (24.6.1957).....	73
2. Yayın Aracılığıyla Yaptığı Konuşmalar	75
- Osman Bölükbaşı'nın D.P Lideri Menderes'e Cevapları	75
3. Radyo Aracılığıyla Yaptığı Konuşmalar	79
a) Sayın Sunay'ın Cumhurbaşkanı Seçilirken M.P. nin Oy Vermeme Sebebi Ve Başbakanı Bu Hususta Açıklamaya Davet (22.5.1966).....	79

- b) Komünizm Tehlikesi Karşısında A.P'nin Samimiyetsiz Tutumu, Hiçbir Tedbir Almaması ve Tehlikeyi Artıran Davranışları, Komünizm Tehlikesi Karşısında M.P. nin Tutumu (25.5.1966)..... 84
- c) Mukaddesat Düşmanlarına, A.P. ve Demirel'in Dini Sömürme Gayretlerine Cevap ve Samimiyetsizliklerini Teşhir (29.5.1966)..... 89
- d) M.P'nin ve Bölükbaşı'nın İktidara Gelemeyişlerinin Tarihi Sebepleri ve Milletin Talihsizliği (31.5.1966) 94
- e) Saltanat İdaresiyle Demokrasi Arasındaki Fark, Faziletsiz Başların Sebep Olabileceği Felâketler, Demirel'in Suçlu İken Davacı Olmaya Kalkışması, A.P'nin Demokrasinin Manevi Ölçülerine Göre Büyük Bir Tehlike Kaynağı Olduğu Gerçeği. (1.6.1966)..... 99
- f) İhtilalden Yıllarca Evvel Bölükbaşı'nın Menderese Yaptığı Dostça Ve Uzağı Gören Uyarması, A.P'nin Ve Demirel'in Bölükbaşı'nın Radyo Konuşmalarına Cevap Verememesi, A.P'nin İftiralara Devam Etmesi, Demirel'in Serveti Hakkındaki Soruları Sonuna Kadar Cevapsız Bırakması, A.P.'nin Gidişinin Doğurabileceği Kötü Neticeler, Vatandaşın Oylarıyla Bu Gidişe Dur Demeye Davet Edilmesi. (4.6.1966)..... 102

III. BÖLÜM**BÖLÜKBAŞI'NA DAİR GÖRÜŞLER VE BÖLÜKBAŞI'NIN
HAFIZALARDA İZ BIRAKAN SÖZLERİ - ŞİİRLERİ**

A. Bölükbaşı'na Dair Görüşler	108
1- Emin ÇOLAŞAN	108
2- Kurtul ALTUĞ	110
3- Mehmet Ali KIŞLALI.....	113
4-Süleyman Arif EMRE	114
5- Yavuz DONAT	116
6- Yener SÜSOY.....	117
B. Bölükbaşı'nın Hafızalarda İz Bırakan Sözleri ve Şiirleri	119
1- Sözlerine Dair	119
2- Şiirlerine Dair	127
ÖZET.....	131
ABSTRACT.....	132
KAYNAKÇA.....	133
EKLER	136

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m	: Adı geçen makale
ANAP	: Anavatan Partisi
Ank	: Ankara
AP	: Adâlet Partisi
Bkz	: Bakınız
C.	: Cilt
CGP	: Cumhuriyetçi Güven Partisi
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
CMP	: Cumhuriyetçi Millet Partisi
Çev	: Çeviren
DP	: Demokrat Parti
Haz.	: Hazırlayan
HP	: Hürriyet Partisi
İst	: İstanbul
MBK	: Milli Birlik Komitesi
MHP	: Miliyetçi Hareket Partisi
MP	: Millet Partisi
MSB	: Milli Savunma Bakanlığı
MSP	: Milli Selâmet Partisi
MTK	: Meclis Tahkikat Komisyonu
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatı
Nu	: Numara
S	: Sayı
S	: Sayfa
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TKP	: Türkiye Köylü Partisi
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
TTK Arş.	: Türk Tarih Kurumu Arşivi
vb.	: ve benzeri
yay.	: Yayını
YTP	: Yeni Türkiye Partisi

GİRİŞ

Osman Bölükbaşı'nın gençlik yıllarında, yeni bir devletin kurulmasının üzerinden 20-25 yıllık bir zaman geçmesine rağmen cumhuriyet rejiminin yerleştirilmesinde ve inkılâpların uygulanmasında hala bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Atatürk'ün vefatından sonra Cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü döneminde, gerek iç gerekse dış siyaset bakımından son derece önemli sorunlarla karşılaşılır, 1939 yılında başlayan II. Dünya Savaşı'na girmemesine rağmen Türkiye'de büyük sıkıntılar yaşanır. Savaş tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ekonomiyi olumsuz yönde etkiler, temel gıda maddeleri dahi vesikaya bağlanır. Bu ekonomik bunalım ortamına bir de çok partili hayata geçiş sürecinin sancıları eklenecektir. 1950'de başa geçen Demokrat Partinin on yıllık iktidarından sonra, 27 Mayıs 1960 ihtilâli, 12 Mart 1971 muhtırası ve 12 Eylül 1980 ihtilâli ile yaklaşık her on yılda bir meydana gelen "kırılmalar", siyasal istikrarını bir türlü yakalayamayan ülkenin sosyo-ekonomik göstergeleri üzerinde de ciddi krizlere yol açar.

Yukarıda özetini vermeye çalıştığımız, Türkiye'nin iç ve dış siyaset bakımından gerçekten karışık olan bu yıllarında, çocukluk ve gençlik dönemini geçiren Osman Bölükbaşı, yakın dönem Türk Siyasi tarihinde önemli bir yere sahiptir. Tek partili hayatın ardından çok partili dönemin sıkıntılarını bizzat yaşayan, Türk siyasetinde özgün bir yer edinen (Hacı) Osman Bölükbaşı; 1 Mart 1913'(1319)'de Kırşehir'in Mucur ilçesi Hasanlar Köyünde doğdu.¹ Hasanlar Köyü, Danişmentoğulları'nın Karacakurt aşiretinden bir Türkmen Köyüdür.² Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesi Hasanlar Köyünde nüfusa kayıtlıdır. Babası Ahmet efendi annesi Fatma hanımdır.³ Babası çevresinde serveti ve nükteleri ile tanınmış kimse idi.⁴ Bir müddet Kozaklı'nın Yağlı köyünde kaldılar.⁵ Çiftçilikle meşgul oldular.⁶ Seferberlik

¹ **Türk Parlamento Tarihi**, T.B.B.M IX Dönem,(1950-1954) C.VII., Ankara 1995,s.679

² **Ortadoğu**, 08 Şubat 2002

³ **Oğuz Turan**"Bölükbaşı Konuşuyor," Ankara 1957,s.32

⁴ **Parlamento**, a.g.e., s.679

⁵ **Ortadoğu**,08 Şubat 2002

⁶ Kazım Öztürk, **T.B.M.M. Albümü (1920-1991)**, Ankara 1994,s.197

yıllarında o bölgede eşkiya çoğaldığı ve babası zengin olduğundan, güvenlik nedeni ile köydeki malların bir kısmını satarak Kırşehir'e yerleştiler. Orada satın aldıkları arazileri işleterek eski varlıklarını devam ettirdiler.⁷

Osman Bölükbaşı 27 Aralık 1948'de Mustafa – Ülfet kızı Mediha (1923) hanımla evlendi.⁸ 1949'da dünyaya gelen ilk çocuklarına babasının adı olan Ahmet'i Deniz ismini de ekleyerek, 1955'te dünyaya gelen çocuklarına ise, annesinin adı olan Fatma Gül ismini koydular. Üçüncü çocukları ise Osman Bey hapishanedeyken dünyaya gelmişti. 1959'da dünyaya gelen bu çocuklarına ise hapishanede kalmanın verdiği etkiden de olsa gerek Hürriyet adını verdiler. Onlarda "Hürriyet dünyaya geldi inşallah Türkiye'ye de gelir" düşüncesi hakimdi.⁹

Osman Bölükbaşı, İlköğrenimini Kırşehir'de Orta öğrenimini İstanbul Erkek lisesinde tamamladı. Daha sonra Fransa'ya giderek Nancy Üniversitesinde matematik öğrenimi yaptı. 1937 yılında "Licencie es Sciences" diploması alarak yurda döndü. 14 Haziran 1938'de Kandilli Rasathanesi mülazımlığına atandı.¹⁰ Rasathanede bir süre Fatih Gökmen'e asistanlık yaptı.¹¹ 24 Eylül 1938'de asaleti onaylandı. Bu görevi 7 Ekim 1940'ta Haydarpaşa Lisesi Matematik öğretmenliği stajerliğine atanıncaya kadar sürdürdü. 1 Ekim 1940'ta yabancı dil sınavına girerek Fransızca dili zammı aldı. Stajını tamamlayarak 7 Ekim 1941'de öğretmenliğe yükseldi. 6 Eylül 1941'de askerlik görevini yapmak için hazırlık kıtasına alındı. 1 Kasım 1941'te Yedek Subay Okuluna girip 30 Nisan 1942'de topçu asteğmen rütbesiyle mezun oldu. Askerliğini İstanbul Davutpaşa Ölçme Alayında ve Polatlı Topçu Okulunda Matematik öğretmeni olarak tamamladı. Teğmen rütbesiyle 31 Mart 1944'te terhis oldu. Askerlik sonrasında, eski görevi

⁷ Ortadoğu, 08.Şubat 2002

⁸ Parlamento, a.g.e., s.679

⁹ 7 Gün Dergisi, Nisan 1969.

* Meclis Kayıtlarında "Osman Bölükbaşı" nüfus kaydında "Hacı Osman Bölükbaşı" olarak geçer.

¹⁰ Parlamento, a.g.e., s.679

¹¹ Turan,a.g.e.s-32

Haydarpaşa Lisesi Matematik öğretmenliğine döndü. Öğretmenlik görevinden 17 Temmuz 1944'te ayrıldı.¹²

Osman Bölükbaşı'nı öğretmenlik tatmin etmiyordu. Bir süre sonra İstanbul'dan ayrılarak memleketi olan Kırşehir'e gitti. Ticaret ve tarımla uğraşmaya başladı, yine de o, yaptığı bu işlerden tatmin olmuyordu. O politikaya atılmak istiyordu, ancak önünde büyük bir engel vardı. Babası Hacı Ahmet Ağa, oğlunun politikaya atılmasını istemiyor, ona; "Bu devirde akşam, nikahları üzerine yemin edip söz vererek, sabah da sözlerinden dönebilecek insanlar çoktur. Siyaseti de böylesi eline geçirir" diyordu.¹³

Osman Bölükbaşı 1946'da Demokrat Partiden aldığı davet üzerine, babasının tüm kaygılarına rağmen, kalkıp Ankara'ya gitti ve Sümer sokakta parti genel merkezine ulaştı. Bölükbaşı'nı Demokrat Parti kurucusu Prof. Dr. Fuat Köprülü'ye tavsiye eden Kandilli Rasathanesi Müdürü Fatih Gökmen, bu genç matematikçi için şu referansı vermişti: "Ağzı iyi laf yapan bu adam, size çok lazım olur." Nitekim DP'liler, genç matematikçiyi partiye çağırmış o da gelmişti. Böylece henüz otuz üç yaşında olan Osman Bölükbaşı DP'ye katılımıyla siyasete girmiş bulunuyordu. DP'nin ilk büyük kongresinde söz alan bu genç politikacı kürsüden şöyle haykırıyordu;

"Yirmi üç yıllık Kızıl Sultan idaresine artık son!!"

"Yeter söz milletindir."

DP'nin bu genç hatibini gazeteci ve politikacı Cihat Baban, şöyle tarif ediyordu;

"Özellikle, cesur, meydanlarda rakip tanımayan, sözünü esirgemez ve söz söylemede usta bir politikacı. Ateşli bir hürriyetperver, sonra güçlü bir hafızaya sahip ve nüktedan, hazırcevap. Yalan ve ikiyüzlülükten uzak, aksiyon bakımından üst düzeyde, yorulmak bilmeyen bir savaştı!"¹⁴

¹² Parlamento, a.g.e., s.679

¹³ Gözcü, 07 Şubat 2002

¹⁴ Gözcü, 07.Şubat 2002

Osman Bölükbaşı, 1947'de DP'den ayrılarak Temmuz 1948'de Mareşal Fevzi Çakmak ve yedi arkadaşı ile Millet Partisini kurdu.¹⁵ 1949'da Celal Bayar'ı öldürmek üzere gizli bir teşkilat kurduğu iddiası ile tutuklandı. Kısa bir süre sonra suçsuz bulunarak serbest bırakıldı.¹⁶

IX. Dönem (1950-1954) seçimlerine katıldı. Yapılan seçimde 28034 oy ile en fazla oyu alarak Millet Partisinden Kırşehir Millet Vekilliğine seçildi. 17 Mayıs 1950'de mazbatasını aldı. 22 Mayıs 1950'de Meclise geldi. Tutanağı 5 Haziran 1950'de onaylandı. Bütçe ve Ticaret komisyonlarında çalıştı. Bu dönemde, Genel Kurulda değişik yirmi dört konuda, yüz yirmi sekiz konuşma yaptı.¹⁷

Millet Partisi, 8 Temmuz 1953'de mahkeme kararına istinaden hükümet tarafından kapatılınca¹⁸ bu partinin kurucularından Osman Bölükbaşı'nın liderliğinde 10 Şubat 1954'te Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) kurulmuştu.¹⁹

X. (1954-1960) ve XI. (1961-1965) döneminde Kırşehir'den, XII. (1965-1969) (1) ve XIII. (1970-1973) (2) ve XIV. (1973-1977) (3) dönemlerde Ankara'dan milletvekilliğini sürdüren Osman Bölükbaşı, 1960 Kurucu Meclisinde (06.01.1961-15.10.1961) Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi temsilcisi olarak yasama faaliyetini sürdürdü.

X. Dönemde (1954-1960) Kırşehir seçimlerini liste halinde kazanması üzerine, Kırşehir ili ilçeye dönüştürüldü. Kırşehir ilçesinin 1957'de yeniden il yapılması görüşmelerinde yaptığı sert eleştirilerle²⁰ TBMM'nin manevi şahsiyetine hakaret ettiği iddiasıyla tutuklandı.²¹

¹⁵ Parlamento, a.g.e., s.680

¹⁶ Feroz Ahmed, Ahmed, Bedia Turgay, Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklanmalı Kronolojisi (1945-1971), Ankara 1976, s.59

¹⁷ Parlamento, a.g.e., s.680

¹⁸ F.Hüsrev Tokin, Türk Tarihinde Siyasi Partiler ve Siyaset Düşüncelerinin Gelişmesi, İstanbul 1965, s.81

¹⁹ Parlamento, a.g.e., s.680

²⁰ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi .C.1 12.6.1957, s.345,350,351

²¹ Ahmad, a.g.e., s.164

1957 seçimlerinde uygulanan çoğunluk sisteminin küçük partilere şans tanımadığını gören Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) ile Türkiye Köylü Partisi (TKP) 16 Ekim 1958'de Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) adı altında birleşti, genel başkanlığa Osman Bölükbaşı getirildi.²²

1959'da on ay hapis cezası verildi, cezası kesinleşmeden, 27 Mayıs harekatı ile, dosya işleminden kaldırıldı.²³

1962'de parti içi bazı anlaşmazlıklar üzerine yirmi sekiz milletvekili arkadaşıyla partisinden ayrılarak ikinci kez Millet Partisini kurarak partinin başkanlığını aldı.²⁴

Osman Bölükbaşı, 7 Ekim 1963'de intihar girişiminde bulunmuş ve hastahaneye kaldırıldı. 25 Ekim 1963 tarihli gazetelerde Bölükbaşı ile ilgili can sıkıcı bir haber, baş sayfaları işgal ediyordu. Bölükbaşı'nın intihar girişimi, o günlerde Devlet Demir Yolları Genel Müdürlüğü'nce alınacak dizel lokomotifler için şirketler arasında kıyasıya bir mücadele başlamış, ihalede yolsuzluk dedikoduları ayyuka çıkmıştı.

İşte böyle bir atmosferde Bölükbaşı, yolsuzluk tezgahlarının önüne dikilme gereği duyup Mecliste, bunun kavgasını vermeye hazırlanıyordu. Bu amaçla, Meclis Tahkikat Komisyonu kurulmuş, MP'den Menduh Erdemir'de üye olarak görevlendirilmişti. Komisyon çalışmaya başladı. MP temsilcisi Erdemir lideri Bölükbaşı'na, yolsuzluk iddialarını içeren dosyada somut kanıtlar olmadığını söyledi. Bölükbaşı ise yanık kokusu almış olacak ki; işin üstüne gidilmesini istiyordu.²⁵

Böylesine gergin bir ortamda Bölükbaşı, ilaçla intihara teşebbüs etti. Gülhane Askeri Hastahanesine kaldırılan MP Lideri ölümden döndü.²⁶

²² Hasan Ersel, Tuncay, Mete, **Cumhuriyet Ansiklopedisi**, (1923-2000 1941-1960)C.3 İstanbul 2000. s.64

²³ **Parlamento, a.g.e.**, s.680

²⁴ Mete Tuncay, Ödekan Ayla, (Yayın Yönetmeni, Sina Akşin) **Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye (1908-1980)**, İstanbul 1997, s.153-154.

²⁵ Ersel, **Cumhuriyet**,s.63

²⁶ **Sabah**, 25 Ocak 2002

Osman Bölükbaşı siyasi hayatında bir çok defa istifa etmiş her seferinde görevine geri dönmüştü.²⁷

Bölükbaşı ne zaman "istifa ederim" demişse, partisi ona tam teslimiyet halinde bütün tavizleri vermişti. Bölükbaşı'nın zaafı da buradadır. Bundan dolayıdır ki, Millet Partisi Osman Bölükbaşı'nın partisi olarak kaldı, kitle partisi olamadı.

Bölükbaşı siyasi hitabetleri bir sanat haline getirmiştir. Zeki, enerjik fakat muhteris, kendisinden başkasına başkanlığı vermiyordu. Gerçi o parti ancak onunla varlığını, bütünlüğünü koruyabilirdi. Fakat böyle olması partinin bekâsını tehlikeye düşürmüştür. Bölükbaşı'nın çekilmesinden sonra bu parti dağılacaktır.

Çok partili siyasi hayata geçişimizden bu yana Bölükbaşı muhalefet görevini en iyi yapanlardan biri olmuştur. Bir çok sözü manşet olmuş, memleket çapında yankılar uyandırmıştır. Partili, partisiz pek çok vatandaş onun konuşmalarını zevkle dinlemiştir. Osman Bölükbaşı, Türkiye'nin çok partili rejime geçişi ile birlikte siyasetin "parlayan yıldızı" olmuştur. Bunu kesintisiz 1973 yılına kadar sürecektir. Ancak Bölükbaşı, maalesef siyaset hayatında umduğunu hiç bir zaman bulamayacaktır.

Osman Bölükbaşı hayatı boyunca yalnızca siyasetle ilgilenmemiştir. Av merakı da vardı, uçan pireyi gözünden vurduğunu iddia ederdi. Çok okurdu, Felsefe, Tarih, Sosyoloji, Politikayla ilgili eserler ilgisini çekerdi. En beğendiği yazarlar ise Faruk Nafiz, Rıza Tevfik, Abdulhak Hamit... idi. Ara sıra edebiyatla da uğraşır. Kendisine ait neşredilmemiş pek çok şiiri vardı, ancak bunların kendisinin hayatta olduğu süre içerisinde neşredilmesine şiddetle karşıydı.

Dışarıda hava iyiden iyiye kararmış..

Belki birazdan kar yağar..

Gelip geçenlerin soğuktan kızarmış burunları da..

Karanlıkta belli olmuyor artık.

Ve kulaklarımda Bölükbaşı'nın şiirlerinden arta kalanlar..

²⁷ Bugün, 20 Ekim 1970

Sarmış bir taassub, vicdanlar kara..
 Siyaset açıyor durmadan yara..
 Allahlaşmış hâşa ikballe para..
 Bu gidişin sonu karanlık dostlar..

Kardeşlik aradık nifakı bulduk..
 Her gün biraz daha kin ile dolduk..
 Huzuru kalmamış bir millet olduk..
 Bu gidişin sonu karanlık dostlar..

Osman Bölükbaşı gezdiği yerlerde esnafla görüşerek, onların dertlerini dinlemekten çok hoşlanırdı. O halkla iç içe olmaktan büyük mutluluk duyardı.²⁸ Osman Bölükbaşı'nın hediye alma gibi merakı yoktu. İki buçuk aylık Almanya gezisinden, her zamanki usulünce gene eşine, çocuklarına, yakınlarına tek kuruşluk hediye getirmediği gibi, kendisine de bir kravat bile almamış giderken taktığı yirmi yıllık eski kravatıyla dönmüştü.

Bölükbaşı, Almanya'ya yaptığı gezisinde gördüğü büyük ilgi üzerine, "Bu defa, bizi binlerce Alman'da dinledi. Yani, Almanya'da aday olsam, kazanmam içten değil demişti.

Osman Bölükbaşı piliç yemeyi ve üzüm suyu içmeyi severdi. Yolculuklarında ise çok sevdiği "Batan gün kana benziyor, yaralı cana benziyor" ya da "Geçtiğim yerlere baktım da çiçekler soluyor" şarkılarını söylemeyi ihmal etmezdi.²⁹

Osman Bölükbaşı gazetecilerle, konuşurken not tutturmaz, teyp kullandırmazdı basınla da arası gayet iyiydi.³⁰

Osman Bölükbaşı her devirde, düşündüğünü söylemek için gerekli cesareti yüreğinde bulan adamdı. Türk politikasının bu vazgeçilmez unsuru zaman zaman öyle mert, öyle niyetsiz çıkışlar yapardı ki insanın politika

²⁸ 7 Gün Dergisi, Nisan 1969.

²⁹ Akşam, 20 Eylül 1970

³⁰ Hürriyet, 08. Şubat 2002

denen o gayya kuyusu içinde bile, hala bir takım değer hükümlerini yitirmemişlerin bulunabileceğine dair inancını pekiştirirdi.

Osman Bölükbaşı demokratik rejim uygulamasına başladığımızdan beri Türk siyasi hayatında rol oynamış bir politikacı bir “ezeli ve ebedi” muhaliftir. Politikada tavizi kendine pek yaraştıramadığı, akli pek gilligişli hesaplara ermediği için, bazen kötü bazen iyi kişi olarak, türlü elbiselerle kamuoyunun önüne çıkartılmıştır. Türkiye'nin gerçekleri, önemli sorunları karşısında, kendince hesaplarla, susup, oturup etliye sütlüye karışmamak politikası izleyenler yanında, Osman Bölükbaşı hep cesareti dile getiren adam olmaya devam etmişti.³¹

Osman Bölükbaşı'nın üstün hitabet yeteneği vardı. Özellikle, çok partili rejime geçtiğimiz 1946 yılından bu yana, Türk siyaset sahnesinde, pek çok kahraman barındırdı. Ama hiç birisi, Osman Bölükbaşı'nın hızını yakalayamadı. Düzce meydanın da hiç durmadan yaptığı sekiz buçuk saatlik konuşma rekorunu kıramadı. Evet Osman Bölükbaşı, Türk Siyasetinin en hızlı politikacısıydı.

Bölükbaşı, politika hayatımızın en uzun konuşan, en fazla nükte yapan ve eteğinde hiç taş bırakmayan bir siyaset adamıydı. “Anadolu Fırtınası” diye bilinirdi.³²

Suat Hayri Ürgüplü 20 Şubat 1964'te kabinesini açıkladı. Hükümette, on bakanlık Adalet Partisine verilmişti. YTP, CKMP'ye Bölükbaşı'nın MP'sincede dörder bakanlık verilmişti. Osman Bölükbaşı, siyasi hayatında koalisyon hükümetinde de olsa ilk kez iktidarlık yüzü görüyordu.³³ Bölükbaşı yine de Bakanlar Kurulunda görev almadı.³⁴ Yaklaşık sekiz ay sürecek bu durum aynı zamanda Bölükbaşı'nın son iktidarı olacaktı.

³¹ **Yeni İstanbul**, 21 Ocak 1969

³² **Sabah**, 20 Ocak 2002

³³ **Sabah**, 25 Ocak 2002

³⁴ **Parlamento**, a.g.e., s.681

Ürgüplü hükümetine ortak olarak dört parti, koltuk pazarlığı yaparken; Bölükbaşı, Turizm ve Tanıtma Bakanlığının partisine verilmesini ısrarla istemiş ve kabul ettirmişti.³⁵

Süleyman Demirel'in başkanlığı ile başlayan AP İktidarı'nın ilk evresi Başbakan ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in Silahlı Kuvvetler tarafından görevden ayrılmak zorunda bırakıldığı 12 Mart 1971'deki askeri müdahaleye kadar sürmüştü.³⁶

Osman Bölükbaşı, 1972'de Millet Partisinin Genel Başkanlığından 9 Eylül 1973'te de milletvekilliğinden istifa ederek aktif politikadan çekilmiştir.³⁷

“Bir ömür kaybettim, acep ne buldum.

Seraba harcanmış ömre yanarım”

Bu mısralar Bölükbaşı'nın siyaseti bıraktığı gün yazdığı “Siyasete Veda” başlıklı şiirinin son mısralarıydı.³⁸

Meclise girmeden önce Haydarpaşa Lisesinde Matematik öğretmenliği yapan Bölükbaşı 1969'da (13.526.003) sicil numarasıyla emekli olmuştur. Emekliliğini söz konusu yapanlara ise; “ne var bunda yani İsmet Paşa'da emekli olmadı mı?” sözüyle karşılık vermiştir.³⁹

Siyaset hayatına 1946 yılında Demokrat Partide başlayan Bölükbaşı 6 Şubat 2002 tarihinde sabah saat 05:30 da Ankara'da bir süredir tedavi gördüğü İbni Sina Hastanesi reanimasyon servisinde⁴⁰ septik şok ve buna bağlı akciğer yetmezliği⁴¹ rahatsızlığı nedeniyle vefat etti.

Oğlu Deniz Bölükbaşı, yakınları, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, MSP, RP, FP eski Genel Başkanı Necmettin Erbakan gibi bir çok siyaset ve

³⁵ **Sabah**, 25 Ocak 2002

³⁶ **Çağdaş Türkiye a.g.e.**, s.217

³⁷ **Parlamento, a.g.e.**, s.681

³⁸ **Sabah**, 07 Şubat 2002

³⁹ **Son Havadis**, 1969

⁴⁰ **Hürriyet**, 07 Şubat 2002

⁴¹ **Sabah**, 07.Şubat 2002

devlet adamının katıldığı saat 11.00'de TBMM'de yapılan tören ve Kocatepe Caminde kılınan cenaze namazı sonrası Osman Bölükbaşı, 8 Şubat 2002 tarihinde Cebeci Asri Mezarlığında toprağa verildi. Bölükbaşı'nın mezarına memleketi Kırşehir'de doğduğu Hasanlar Köyü ile Alpaslan Türkeş'in mezarından getirilen topraklar Oğlu Deniz Bölükbaşı tarafından döküldü.⁴²

⁴² Hürriyet 09 Şubat 2002

I. BÖLÜM

DÖNEMİN SİYASİ YAPISI VE OSMAN BÖLÜKBAŞI'NIN SİYASİ FAALİYETLERİ

A.Dönemin Siyasi Yapısı (1923-1980)

Türkiye Cumhuriyeti'nin siyaset yaşamını iki evrede incelemek uygun olacaktır. 1923'ten İkinci Dünya Savaşı bitimine kadar süren ve yönetici seçkinlerin örgütü durumundaki Cumhuriyet Halk Partisinin (CHP) egemenliğinde yaşanan tek parti iktidarı ilk evreyi oluşturur. Esas olarak 1946'da başlatıldığı halde, 1950 seçimlerinde Demokrat Parti (DP)'nin yönetime gelmesiyle anlam kazanan ve kesintilerle (1960-61,1971-73,1980-83) sürdürebilen çok partili dönem, ikinci dönemi oluşturmaktadır.⁴³

Osman Bölükbaşı'nın siyasette yer aldığı dönem, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokrasi sürecinde yaşadığı önemli hassasiyetleri bünyesinde barındırmaktadır. Bu açıdan dönemin siyasi, ekonomik sosyal ve kültürel şartlarını göz önünde bulundurmak suretiyle bölümlere ayırmak bu çalışmada söz konusu oldu.

1- 1923 – 1960 Yılları:

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra, bir süre tek partili yönetim devam etmiş farklı partilerin kurulması gerçekleşmemiştir. Bu durum demokratikleşme için büyük bir eksikliklerdir. Milli birlik ve bütünleşmeyi çabuklaştırma, kalkınma yolundaki gelişmeleri hızlandırma, halkın belli bir siyasal olgunluğa erişmesini bekleme, inkilâpların yerleşmesini sağlama ve Cumhuriyet rejiminin tehlikeye girmesini önleme amacıyla bir müddet çok partili hayata geçiş gecikmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi (1923) halkçılık esaslarına uygun bir program ile yeni Türk Devleti'nin ilk siyasi partisi olmuştur.

⁴³ Çağdaş Türkiye, a.g.e., s.191

Cumhuriyet ile yönetilen ülkelerde partilerin varlığı ve birbirlerini denetlemeleri çok tabii bir olaydır. Bu sayede iktidar partisi denetlenerek demokratikleşmede hızlı bir gelişme sağlanacaktı.

İktidarı elinde bulunduran Halk Fırkası'na karşı yavaş yavaş bir muhalefet partisi oluşmuştu. Mustafa Kemal'in yakın arkadaşları olan ve Milli Mücadele sırasında hizmetleri görülen Ali Fuat Paşa, Rauf Orbay ve Adnan Adıvar beyler onbir kişilik bir grup olarak Cumhuriyet Halk Fırkasından ayrılarak 17 Kasım 1924 tarihinde Terakki Perver Cumhuriyet Fırkası adıyla yeni bir parti kurdular. Parti bir süre sonra yeniliklere ve rejime karşı olanların hızla bir araya toplandıkları ve faaliyet gösterdikleri bir kurum haline geldi.

Bu gelişmeler üzerine 1925'te Terakkiperver Cumhuriyet Partisi kapatılmıştı. Daha sonra, 1930 yılının ikinci yarısı içinde kurulup 1931'e varmadan feshedilen Serbest Cumhuriyet ve Ahali Cumhuriyet Partisinden sonra 1945 Temmuzunda İstanbul'da kurulan Milli Kalkınma Partisi ve yine İstanbul'da bu yılın eylül ayında kurulan Sosyal Adalet Partisinin faaliyete geçmesiyle resmen çok partili hayata geçilmişti. Fakat 1946'da kurulup kısa bir sürede gelişerek yarışmacı çok partili hayatın hakiki bir unsuru haline gelen Demokrat Parti'nin doğuşu ile Türkiye'de yirmi yıllık tek parti dönemi kapanmış, 1950'de DP İktidarıyla da bu süreç hız kazanmıştır.⁴⁴

Osman Bölükbaşı ticaret ve tarımla uğraştığı sırada çok partili yönetime geçilmesi ile 1946'da Demokrat Partide siyasete atıldı. İlk olarak bu partinin müfettişi olarak çalışmaya başladı. DP'nin ilk büyük kongresinde konuşmacı olarak söz aldı. O, çok partili siyasette aktif rol almak istiyordu. 1947'de DP'den ayrılarak Temmuz 1948'de Mareşal Fevzi Çakmak ve yedi arkadaşıyla birlikte Millet Partisini kurarak çok partili siyasete katkıda bulundu. Dönemin en güçlü muhaliflerinden oldu.⁴⁵

Çok partili hayata geçişte rol oynayan faktörlere değinmek, gerekirse bu faktörleri harici ve dahili faktörler şeklinde gruplandırabiliriz. Bu gelişmede

⁴⁴ **Türkiye'de Siyasi Dernekler**, T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Neşriyatından, Ankara 1990, s.85,105,145

⁴⁵ **Parlamento, a.g.e., s.680**

en büyük harici faktör. Türkiye'nin harpten sonra içinde yer almak istediği Batı İffitakına girebilmesinin ilk şartı olarak demokrasiye geçişi görmesidir. Türkiye'nin bilhassa Sovyet tehdidi yüzünden dahil olmak istediği Batılı demokratik ülkeler çerçevesinde, insanlığın unutulmaz felaketlerinden birine sebep olan Faşist Tek Partili rejimlerin yarattığı nefret ve antipati bu rejimlerle beraber her türlü otoriter tek parti sistemine de yönelmişti. Bu çevredeki bir askeri siyasi ittifaka girmek istiyorsa Türkiye gerçekten de önce demokrasiye geçişi sağlamalıydı.

Çok partili hayata geçişin iç sebepleri ise başlıca iki noktada toplanabilirdi. Birincisi, otoriter tek parti idaresinin baskılarından bunalan halk yığınlarının artan talep ve değişme özlmleridir. İkincisi ise batıcı bürokrat elitin kendi içinde yaşadığı ihtilaf ve çelişkiler olarak özetlenebilir. Bu ikinci noktadaki problem bilhassa toprak reformu tartışmalarıyla (1945) CHP içinde ciddi bir ihtilafa dönüşmüş ve iyice açığa çıkmıştı.

Bütün bu dahili ve harici sebepler çok partili hayata geçişi hazırlamıştır.⁴⁶ Türk toplumu çok partili sistemi tereddütsüz benimsemiş ve gereklerine kolaylıkla intibak etmiştir.

Çok partili hayatın 1946'daki ilk büyük tecrübesi gerçi iktidar değişikliğine yol açmamıştı, ama parlamentoya atmış altı kişilik son derece diri ve ısrarlı bir muhalefet partisinin girmesine de yetmişti.⁴⁷

5 Ağustos 1946'da yeni yasama yılının açılması ile birlikte parlamentodaki iki parti arasında çok yoğun bir siyasi çekişme atmosferi de hızla gelişecekti. Parlamentodaki siyasi rekabet kısa zamanda siyasi toplumun diğer unsurlarına da yansiyacak ve eskiye göre çok geniş bir siyasi tartışma olanağı doğacaktı. Bundan böyle siyasi ve sosyal tavırların odak noktasını hükümet işleri, siyasi problemler ve bir bütün olarak çoğunlukla siyasetin bizzahati kendisi belirleyecekti. Siyasi rekabetin olmadığı bir tek parti sistemine göre, yarışmacı çok partili sistemde seçmenin oyuna ihtiyaç

⁴⁶ Mustafa Çalık, **MHP Hareketi'nin Kaynakları ve Gelişimi (1965-1980)** Ankara 1965,s.66

⁴⁷ Ahmad , a.g.e.s.14

duyan siyasetçilerin bir sebeple ondan gelecek talep ve isteklerine karşı çok daha pozitif bir hassasiyet göstermeleri kaçınılmaz tabii bir gelişmedir. Seçen ve seçilenler arasında daha yakın ilişkiler doğması da bu gelişmenin mühim kısmını meydana getirir. Bu tür ilişkilerin bizzahati kendisi başlı başına bir siyasi katılmayı ifade eder ve daha başka türlü siyasi katılma kanallarının da açılmasına yardımcı olur.⁴⁸

DP, 1950 seçimlerinde iktidara gelmişti. IX. Dönem (1950-1954) seçimlerine katılan Osman Bölükbaşı'da yapılan seçimde 28034 oy alarak Millet Partisi'nden Kırşehir Milletvekilliğine seçildi. Bütçe ve Ticaret komisyonlarında çalıştı.

1953'te Millet Partisi dini siyasete alet ettiği gerekçesiyle kapatılınca, Cumhuriyetçi Millet Partisini kurup, partinin genel başkanlığına getirildi.⁴⁹

Osman Bölükbaşı X. Döneminde (1954-1960) Kırşehir seçimlerini liste halinde kazanması ve Demokrat Partiye karşı sert tavrı üzerine Kırşehir İli İlçeye dönüştürüldü. Kırşehir ilçesinin 1957'de yeniden il yapılması görüşmelerinde yaptığı sert eleştirilerle⁵⁰ TBMM'nin manevi şahsiyetine hararet ettiği iddiasıyla tutuklandı.⁵¹

Osman Bölükbaşı, 1958'de DP'ye karşı güç birliği oluşturmak amacıyla CMP'yi Türkiye Köylü Partisi ile birleştirdi ve partinin adı Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi olarak değişti ve Genel Başkanlığa ise Bölükbaşı getirildi.⁵² Böylece Bölükbaşı siyasete CKMP'de devam etti.

DP, 1950 seçimlerinde iktidara gelmişti. İktidar değişikliğinin en büyük tesiri gayet tabii olarak, en başta, siyasi güç üzerinde söz ve nüfus sahibi olacak sosyal gurup ve toplam güçlerin yer değiştirmesinde göze çarpacaktı. CHP, merkezi büyük ölçüde batılılaşmış, reformcu, asker-sivil, aydın-bürokrat, elitler ile kenardaki merkezle bağlantılı mahalli eşraf arasında

⁴⁸ Çalık, a.g.e, s.67

⁴⁹ **Parlamento, a.g.e., s.680**

⁵⁰ **TBMM Zabıt Ceridesi, C.1.12.6.1957 s.345,350,351**

⁵¹ Ahmad, a.g.e, s.164

⁵² **Parlamento, a.g.e., s.680**

oluşan ittifaka dayanıyordu. Buna karşılık DP, Bölükbaşı'nın Partisi ve diğer partiler de, merkez de sivil bürokrasinin batılılaşmış şu veya bu ölçüde reddeden, oldukça büyük bir kanadı ile şehirlerdeki serbest işadami ve tüccar kesimine, kenar da ise geleneksel köylü ve kasabalı unsurlara dayanmayı tercih etmişti. Bu tercih kendiliğinden oluşmuştu zira DP'yi , tek parti idaresinin en çok mağdur ettiği ve en büyük tepki gördüğü bu toplum katları iktidara getirmişti.⁵³

2) 1960 – 1980 Yılları

Türk siyasetinin dönüm noktalarından birini oluşturan. Türk Cumhuriyet tarihinin ilk darbesi 27 Mayıs 1960 hareketi on yıldır iktidarda olan DP yönetimine son vermiş, Türk siyasetine damgasını vurarak, Türk siyasi tarihinde yeni bir dönem açmıştır.⁵⁴

İhtilalin nedenlerini şu başlıklar altında toplamak mümkündür;

Demokrat Partinin, basına ve muhalefete baskı yapması, ordu mensuplarına ve bazı öğretim üyeleri ile üniversite talebelerine karşı tavır, iktisadi, sosyal alanlarda çöküntünün başlaması ve hükümetin durumu tam olarak kavrayamaması şeklinde söylenebilir.⁵⁵

İhtilal sonrası yeni bir hükümet oluşturmak için Mili Birlik Komitesi (MBK) adında bir komite kurulmuştur.⁵⁶

Cemal Gürsel 6 Eylül 1960'da büyük bir güç unsuru olarak ortaya çıktığında MBK Başkanlığı, Başkomutanlık, Milli Savunma Bakanlığı gibi görevlerle donatılmıştır.⁵⁷

5 Ocak 1961'de hükümet istifa eder. 27 Mayıs 1960'da Anayasanın yürürlükten kaldırılmasından dolayı, Kurucu Meclis, yeni bir Anayasa taslağı hazırlayarak 9 Temmuz 1961'de referanduma sunar. Bu Anayasanın

⁵³ Çalık a.g.e,s.69

⁵⁴ Feroz Ahmad, **Modern Türkiye'nin Oluşumu**, İstanbul 1995,s.173; Fahir Armaoğlu, **"Amerikan Belgelerinde 27 Mayıs Olayı"** Belleten, Lx,nr.227 Nisan 1996,s.203

⁵⁵ Ali Fuat Başgil,(Çev.M.Ali Sebük, Akın, İ.Hakkı), **27 Mayıs ihtilali ve Sebepleri**, İstanbul 1966,s.113,114

⁵⁶ Armaoğlu,a.g.e.,s.218

⁵⁷ **Cumhuriyet**, 6 Eylül 1960

yapılan referandum sonrası yürürlüğe girmesiyle beraber , Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu olmak üzere iki meclisli bir sistem 1961 Anayasası'nda yerini almıştır. İki meclis birlikte Türkiye Büyük Millet Meclisini oluşturur.⁵⁸

Osman Bölükbaşı, 1960 Kurucu Meclisinde Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi temsilcisi olarak yasama etkinliğini sürdürür.⁵⁹

Milli Birlik Komitesi'nin iktidarı sırasında Adalet partisi, Yeni Türkiye Partisi gibi bir çok parti kurulur. Yeni Anayasa gereğince seçimler yapılır fakat hiç bir parti çoğunluğu sağlayamaz.⁶⁰

Osman Bölükbaşı 1962'de parti içi bazı anlaşmazlıklar üzerine yirmi sekiz milletvekili arkadaşıyla partisinden ayrıldı ve ikinci kez Millet Partisini kurarak partisinin başkanlığını aldı.⁶¹

Adalet partisi (AP) 1963'de yerel seçimlerde büyük başarı sağladı. Ancak AP lideri Ragıp Gümüşpala'nın hükümet kurma girişiminde başarısız olması üzerine bu görev İnönü'ye verildi. Böylece İsmet Paşa son başkanlık görevine, 1963'de Türkiye'nin ilk azınlık hükümetini kurarak başladı.⁶²

1965 seçimleri sonrası 20 Şubat 1965'te kurulan Ürgüplü Koalisyonunda on bakanlık AP'ye verildi. YTP, CKMP, Osman Bölükbaşı'nın MP'si dörder bakanlık aldılar.⁶³ Osman Bölükbaşı siyasi hayatında ilk kez iktidarlık yüzü görüyordu.⁶⁴ Bölükbaşı yinede bakanlar kurulunda görev almak istemedi.⁶⁵ Yaklaşık sekiz ay sürecek bu durum onun son iktidarı olacaktı.⁶⁶

⁵⁸ T.C. Cumhuriyet Senatosu, Tutanak Dergisi, C.49,14.11.1968,s.115,117: C-65,15.06.1971.s.380,382

⁵⁹ Parlamento, a.g.e., s.680

⁶⁰ Ahmad, Modern,s.182,183; Haydar Tunçkanat “ 27 Mayıs 20 Yaşında”

⁶¹ Parlamento, a.g.e., s.680

⁶² Ahmad, Modern,s.192,193

⁶³ Parlamento, a.g.e., s.681

⁶⁴ Sabah, 25 Ocak 2002

⁶⁵ Parlamento, a.g.e., s.680

⁶⁶ Sabah, 26 Ocak 2002

Süleyman Demirel'in başkanlığı ile başlayan AP iktidarının ilk evresi Başbakan ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in, Silahlı kuvvetler tarafından görevden ayrılmak zorunda bırakıldığı 12 Mart 1971'deki askeri müdahaleye kadar sürmüştür.⁶⁷

1968'e gelindiğinde başta Almanya ve Fransa olmak üzere bütün Avrupa'yı saran Sosyalist öğrenci hareketi, sonunda Türkiye'yi de, etkisi altına alır.⁶⁸

1970'e gelindiğinde artan soldaki şiddet sağ-sol çatışmasına dönüştü. Artarak devam eden anarşi ülkenin bütüne yayıldı.⁶⁹

Bu gelişmeler üzerinde 12 Mart 1971 tarihinde Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Menduh Tağmaç'ın liderliğinde TSK Hükümete bir muhtıra verir.⁷⁰

Süleyman Demirel'in istifasından sonra Kocaeli Milletvekili Nihat Erim'den hükümeti kurması istenir. Kurulan Erim Hükümeti yaşanan hadiseleri engelleyemeyince Türkiye'nin on bir ilinde sıkı yönetim ilan edilir.⁷¹

Bölükbaşı ve partisi askeri müdahalelerin etkisi dışında kalmayı başarır. Bölükbaşı, 1972'de Partinin Genel Başkanlığından, 9 Eylül 1973'te de milletvekilliğinden istifa ederek aktif politikadan çekilir.⁷²

14 Ekim 1973'te yapılan seçimlerde hiç bir parti çoğunluğu sağlayamadı.⁷³ Ocak 1974'te CHP, MSP ile koalisyon hükümeti kurar. 1974 Kıbrıs Herakâtı, bu hükümet döneminde gerçekleştirilir. Bu hükümetin istifasından sonra güvenoyu alamamasına karşın Sadi İrmak Hükümeti, (1974 Nisanı) yenisi kuruluncaya kadar işbaşında kalır. Bu dönemde toplumda partilerden ziyade liderler ön plâna çıkmaya başlar. Daha sonra

⁶⁷ **Çağdaş Türkiye, a.g.e.**, s.217

⁶⁸ **Milliyet**, 1 Ağustos 1969; Ahmad, Türkiye'de, s.371

⁶⁹ Yaşar Gürbüz, "12 Mart ve Sonrası"; **Cumhuriyet**, 24 Nisan 1971

⁷⁰ **Cumhuriyet**, 13 Mart 1971

⁷¹ Hüseyin Nail Kubalı, "12 Mart'ın Düşündürdükleri" Kurtul Altuğ **12 Mart ve Nihat Erim Olayı**, Ankara 1973, s.1,5

⁷² **Parlamento, a.g.e.**, s.681

⁷³ **Milliyet**, 14-15 Ekim 1973, **Çağdaş Türkiye, a.g.e.**, 177

AP, CHP dışındaki partilerle bir koalisyon kurar. 12 Nisan 1975 günü Demirel başkanlığındaki AP-MSF-CGP-MHP-Bağımsızlar otak hükümeti kurulur. (Milliyetçi Cephe)

1950-80 arasındaki otuz yılda 8 genel seçim yapılır ve 25 kabine kurulur. Bunları özetle şöyle gösterebiliriz.

1950-60 dönemi: 1950, 1954 ve 1957 seçimleri; 5 Menderes hükümeti

1960-71 dönemi: 1960 darbesi, 1961, 1965 ve 1969 seçimleri; 2 Cemal Gürsel, 3 İnönü, 1 Suat Hayri Ürgüplü ve 3 Süleyman Demirel.

1971-80 dönemi: 1971 müdahalesi, 1973 ve 1979 seçimleri: 2 Nihat Erim, 1 Ferit Melen, 1 Naim Talû, 1 Sadi Irmak, 3 Bülent Ecevit ve 3 Demirel hükümeti.

1977 yılı, Komünist grevlerin yoğunlaştığı şiddetin arttığı bir dönemdir, ekonomide ciddi bunalımlar yaşanmaktadır.⁷⁴

1979 ara seçimlerini AP kazanır ve Demirel Hükümeti kurulur, hükümet tarafından başta "24 Ocak Kararları" olarak bilinen bir dizi önlemler alınarak, uygulamaya konulur. Fakat bu ve benzeri önlemler pek başarılı sonuçlar doğurmaz, ekonomideki problemlerin ve anarşinin boyutunun artması üzerine Türk Silahlı Kuvvetleri ülke yönetimine el koyar.⁷⁵

Kullanılan çok partili dönem adlandırılmasına bakarak, 1946'dan sonra Siyasal Bilim literatüründeki anlamda çoğulculuk, yaşanıldığı sanılmamalıdır. Söz konusu kavram açısından, 1950-1960 arasında on yıl iktidar olan DP ve 1965'te onun mirasını alarak seçimleri kazanan, 1980'e kadar aralıklarla iktidarda kalan Adalet Partisinin demokrasi anlayışını ve liberal sağcı düşüncesini ne ölçüde benimsedikleri tartışılabilir.

Aynı şekilde, 1946'ya kadar iktidarı elinde tutan CHP ile DP döneminde on yıl muhalefeti yaşayan CHP veya 1960'tan sonraki CHP arasında önemli farklar bulmak zordur. Cumhuriyet rejimini kuran bu örgüt

⁷⁴ Ahmad, **Modern**, s.236

⁷⁵ **Cumhuriyet**, 12-13 Eylül 1980. ; Ahmad, **Modern**, s.255; Zürcher, a.g.e. s.405

1966'da genel sekreterlik görevine seçilen Bülent Ecevit ve arkadaşlarının başlattığı yeni kimlik arayışını, 1972'de tarihi önder İsmet İnönü'ye karşı Ecevit'i Genel Başkanlığa getirerek hızlandırmışlardır.

CHP ve DP daha sonra AP olsun bu partilerin dışında yer alan MP,CKMP,CMP ve diğerlerine , partiler yelpazesinin sağ ve sol kanatlarında yer alan ve bir kısmı program ve eylemleri köktenci (radikal) olarak tanımlanan guruplarla anayasa ve ilgili yasadaki kısıtlamalar nedeniyle çok partili dönemde özgür siyaset yapmak yerine, meşruluk mücadelesi vermek durumunda bırakıldıklarından sağlıklı gelişme gösterememişlerdir.

Türkiye'de siyasetin olağandışı gücü, ordunun 1960 Darbesi ile sahnede yerini alırken rejimin kilit noktaların (1961,1966, 1973,1980 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde görüldüğü gibi) elinde tutmanın hep bir yolunu aramış, Türk Siyasetine direkt etki etmiştir. 1960 sonrası, Türkiye'nin belirleyici özelliklerinden birisi askerlerin yoğun şekilde siyaset yapmasıdır.

Ne batılı anlamda demokrasinin, ne Latin Amerika Ülkeleri'nde yaşanan türden uzun süreli askeri diktatörlüklerin hüküm sürdüğü 1960-1980 Türkiyesi'ne "Atatürk Dönemi", "Milli Şef Dönemi", "Demokrat Parti Dönemi" benzeri özel bir ad vermek istenirse, "1961 Demokrasisi" denebilir. Bu adlandırma 1960 darbesinin ürünü olan 1961 Anayasasını çağrıştıracığı için anlamlı olur. Türk Demokrasisinin kendine özgü oyun kurallarının bulunduğu ve belki de bu yüzden yer yüzünün tartışılmalı demokrasileri arasında sayıldığı unutulmamalıdır.⁷⁶

B. Osman Bölükbaşı'nın Siyasi Faaliyetleri

1- Demokrat Parti Dönemi (1946-1948)

Osman Bölükbaşı, Haydarpaşa Lisesi Matematik öğretmenliğinden 17 Temmuz 1944'te ayrıldı.⁷⁷ Bir süre sonra, İstanbul'dan ayrılarak, memleketi Kırşehir'e gitti. Politikaya atılmak en büyük idealiydi. Öğretmenlik yapmak,

⁷⁶ Çağdaş Türkiye, a.g.e., s.191,192

⁷⁷ Parlamento, a.g.e., s.679

toprak ve ticaretle uğraşmak onu tatmin etmiyordu. O politikaya atılmak istiyordu.

Bölükbaşı, 33 yaşında⁷⁸, 1946'da Demokrat Partiden aldığı davet üzerine, partinin müfettişi olarak çalışmaya başladı.⁷⁹ Demokrat Partinin gelişmesinde, bu partinin kurucuları kadar faydalı oldu.⁸⁰ 1946'da DP'nin kuruluşuyla birlikte, bu partinin Orta Anadolu ve Karadeniz il örgütlerinin kurulmasında büyük rol oynadı.Üstün konuşma yeteneği ile kısa sürede gönülleri fethetti,⁸¹ yeni kulvarı DP'nin tüm ülkede bir anda yarattığı coşku, yirmi üç yıldan beri iktidarda olan CHP'nin gözünü korkutmuştu. Hiç değilse dört yıl daha iktidarda kalabilmek için 21 Temmuz 1946'da "baskın seçim" yapılması kararlaştırıldı.

DP hiç beklenmedik bir anda sandığın ortaya konulduğunu görünce alelacele adaylarını belirledi, DP'nin dört büyük kurucusundan Celal Bayar ile Fuat Köprülü, İstanbul, Fevzi Çakmak'ta İstanbul'dan aday gösterilirken Osman Bölükbaşı Yozgat'tan aday gösterildi. Adnan Menderes Kütahya, Refik Koraltan ise İçel listesinde yer almıştı. 21 Temmuz 1946'da yapılan seçimlere eksik adayla katılan DP atmış altı milletvekili çıkarabildi.⁸² Fakat aralarında Osman Bölükbaşı yoktu. Çünkü, seçimleri Yozgat'ta CHP kazanmıştı. Aslında Bölükbaşı sadece 1946 seçimlerinde değil, DP'de de aradığını bulamamıştı. Bu arada 1946 seçimlerinin hileli geçtiği dedikodusu rejimi sarsmaya başladı. Bölükbaşı'na göre iktidardaki CHP'nin muhalefete dostluk önerdiği ünlü "12 Temmuz Beyannamesi" DP ileri gelenlerini yumuşatmıştı. Ayrıca Mareşal Fevzi Çakmak, DP yönetimi tarafından bir tarafa itilmek isteniyordu. Bu yaşananlarda DP'yi CHP'den farklı kılmıyordu.⁸³

Demokrat Parti içerisinde zamanla muhalefet hareketi oluşmaya başladı. DP içinde, partinin kuruluşundan başlayarak çeşitli görüş ayrılıkları

⁷⁸ Gözcü, 7 Şubat 2002

⁷⁹ Parlamento, a.g.e., s.680

⁸⁰ Oğuz,a.g.e.,s.32

⁸¹ Gözcü, 7 Şubat 2002

⁸² Çağdaş Türkiye, a.g.e.,s.142

⁸³ Gözcü, 8 Şubat 2002

ortaya çıkmıştı. Bu görüş ayrılıklarının başlıca nedeni CHP'ye karşı izlenen tavidir. Bir gurup DP'nin CHP'ye karşı olan tavrını yumuşak buluyor ve iktidar partisiyle hiç bir konuda uzlaşmaması gerektiğini öne sürüyordu. DP'nin Meclis gurubunda çoğunluk olan muhalif kanadı ile parti yönetimi arasındaki bu çatışma sonucunda, 1948 yılı başında bazı milletvekillerinin ihraç edilmesinden sonra DP'den büyük kopmalar oldu.⁸⁴

Osman Bölükbaşı da çok geçmeden partinin tutumundan rahatsız olmaya başladı.⁸⁵ Bu nedenle 1947'de DP'den ayrıldı.⁸⁶

2. Millet Partisi Dönemi (1948-1954)

Demokrat Parti içerisinde muhalefet hareketi 20 Temmuz 1948'de Millet Partisinin kurulmasıyla sonuçlandı.⁸⁷ 1947'de DP'den ayrılan Osman Bölükbaşı Temmuz 1948'de Mareşal Fevzi Çakmak ve yedi arkadaşı ile beraber Millet Partisini kurdu.⁸⁸ DP'nin Meclis gurubunda çoğunlukta olan muhalif kanadı ile parti yönetimi arasındaki çatışmalar sonucunda, 1948 yılı başında bazı milletvekillerinin ihraç edilmesinden sonra DP'den büyük kopmalar olmuştu. Partiden ihraç edilen ve ayrılanlardan bir grup 20 Temmuzda Millet Partisinin kurulmasında yardımcı oldular.⁸⁹

Mareşal Fevzi Çakmak'ın fahri başkanlığını yaptığı partinin kurucuları Hikmet Bayar, Kenan Öner, Osman Bölükbaşı, Mustafa Kentli, Enis Akaygen, Osman Nuri Köni ve Sadık Aldoğan'dı.⁹⁰ Hikmet Bayar partinin ilk genel başkanı, Osman Nuri Köni ilk genel başkan vekili ve Mustafa Kentli partinin ilk genel sekreteri oldu.⁹¹

Parti, anayasa ve kanunlara uygun olarak; Milletvekili ve mahalli seçimler yoluyla, program ve tüzüğünde belirtilen görüşler doğrultusunda

⁸⁴ Ersel, *Cumhuriyet*, s.132

⁸⁵ Oğuz, a.g.e., s.32

⁸⁶ *Parlamento*, a.g.e., s.32

⁸⁷ Ersel, *Cumhuriyet*, s.132

⁸⁸ *Parlamento*, a.g.e., s.680

⁸⁹ Ersel, *Cumhuriyet*, s.132

⁹⁰ *Millet Partisi Program ve Tüzüğü* İstanbul 1950, s.12

⁹¹ Ersel, *Cumhuriyet*, s.132

çalışma ve açık propaganda ile Milli iradenin oluşmasını sağlamak, Demokratik Devlet ve toplum düzeni içinde ileri, mutlu ve güçlü çağdaş medeniyet seviyesini aşmış, müreffeh, mamur Türkiye hedefini gerçekleştirmek üzere, kamu faaliyetlerini yönetmekle denetlemek ve etkilemek amacını taşımayı amaçlamaktadır.⁹²

Milletler arası alanda meşru ve kutsal, adil ve insancıl, idaresini icraya kaadir bir Türkiye hedefini yüce bir amaç olarak benimsemek. Türk Milletinin ve Türk insanının, Türkiye'nin tüm problemlerini en kısa süre içerisinde çözmek, var olan potansiyeli, harekete geçirmek, demokratik ıslahatlar yapmak, Atatürk'ün yolunda gitmek, Millet egemenliğine yer vermek partinin temel hedefi olmuştur.

Metod olarak ise; Demokratik, açık propaganda, eğitim ve teşkilatlanma tarzını siyasal çalışmanın yegane meşru vasıtası olarak görür. Çağdaş siyasal düşünce, bilimsellik, demokratiklik, hürriyet, inanç, milliyetçilik esastır.⁹³ şeklinde özetlemek mümkündür.

Parti, kuruluşundan başlayarak iktidardaki CHP ile muhalefetteki DP'ye çok sert eleştiriler yöneltti. CHP'nin din ve laik anlayışına şiddetle karşı çıkan parti, DP'nin bir muvazaa partisi olduğunu ve gerçek muhalefeti kendilerinin yaptığını ileri sürdü. Özellikle yıllardır bir tabu olarak görülüp eleştirilemeyen tek parti rejimiyle "Milli Şef"e yönelttikleri eleştiriler oldukça ilgi uyandırdı. Partinin programında Demokratik bir yönetim kurulması, Altı OK'un Anayasadan çıkarılması, kişi özgürlüklerinin genişletilmesi, genel bir kalkınma programının hazırlanması ve liberal bir iktisat politikası izlenmesi gibi görüşlere yer verildi. Parti, Cumhurbaşkanı'nın tek dönem için seçilmesini ve çift meclis sistemine geçilmesini de savunuyordu. Millet Partisi seçim konusunda yapılan değişiklikleri yeterli görmeyerek 1948'de yapılan ara seçime katılmadı. Temmuz 1949'da Meclisteki Müstakil Demokratlar Grubu ile Afyon Karahisar'da kurulmuş olan Öz Demokratlar Partisi'nin

⁹² **Millet Partisi Tüzüğü**, Millet Partisi Yay. İstanbul 1948,s.3

⁹³ **Millet Partisi Program** Millet Partisi Yay. İstanbul 1948,s.5,6,7

katılımıyla parti biraz daha güçlendi. Bu katılımlardan sonra yeni gelenlerin bir bölümü parti yönetimine alındı.

1950'de Milletvekili Genel Seçimlerini 22 ilden aday göstererek katılan parti, seçimlerinde yüzde 3,1 oranında oy alarak pek başarılı olamadı. Gösterdiği adaylarından sadece Osman Bölükbaşı Kırşehir'den milletvekili seçildi.

1951'de yapılan ara seçimlerle partinin oy oranı 8,0'a çıkmasına rağmen, hiç bir adayı seçimi kazanamadı. 1950'de ilk kongresini yapan Millet Partisinin ikinci kongresi 1951'de toplandı ve kongre sonucunda Mustafa Kentli Genel Başkanlığa getirildi. 1952'de yapılan üçüncü kongrede Genel Başkanlığı Enis Akaygen devraldı. Bu kongre sırasında bir grup partili delegenin Atatürk'ün kabrine çelenk koymayı reddetmesi parti içi bazı anlaşmazlıklara yol açtı. 1953'te beşinci kongre toplandı. Anlaşmazlıklar bu kongrede de devam etti.⁹⁴

Bölükbaşı DP'deki performansını kurucusu olduğu MP'de de aynen sürdürüyor, güçlü belleğine yerleştirdiği atasözleri, bilmeceler ve fıkralarla ördüğü ateşli konuşmaları büyük ilgi çekiyordu. Bölükbaşı siyaset sahnesinde kendisine iki büyük rakip seçmişti. Bunlardan birisi Türkiye'nin ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü diğeri ise eski Başbakan ve DP Genel Başkanı Celal Bayar'dı. Bölükbaşı her konuşmasında bu iki lidere hücum ediyordu. Sivri dili bir gün başına iş açacaktı.⁹⁵ Öylede oldu Millet Partisinden Denizli Milletvekili Reşad Aydın, İnönü ve Bayar'ın hayatlarına kastetmek için bir komplo düzenlediğini ileri sürdü. Aydın, bu komployu Sadık Aydoğan, Fuat Arna, ve Osman Bölükbaşı'nın hazırladıklarını ve amaçlarının hükümeti devirmek olduğunu iddia ediyordu. Arna ve Bölükbaşı tutuklandılar. Fakat yapılan soruşturma nedeniyle suçlamanın yersiz olduğu anlaşıldığından serbest bırakıldılar.(17.11.1949)⁹⁶ Bu asılsız iddiayı ortaya atanlar, Celal Bayar'ın öldürülmesi üzerine, bundan İnönü'nün sorumlu

⁹⁴ Ersel , Cumhuriyet,s.132

⁹⁵ Osman Bölükbaşı "Suikast iftirasının İçyüzü ve Celal Bayar ",Ankara 1949,.s.1,2,3

⁹⁶ Ahmad, a.g.e.s.59

tutulacağını ve netice itibariyle Millet Partisinin iktidarı ele geçireceğini düşünmekteydiler.

Osman Bölükbaşı'nın Zafer Gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğüne beyanı şöyleydi; "Reşat Aydın'ın hükümetçe bidâyeten kıymet verilmeyen şifayı ihbarını bir takım ilaveler ve şahsı mütalaalarla İnönü'ye duyuran ve bu suretle hükümeti harekete geçiren Celal Bayar'ın, bu işte bir alet durumunda bulunan Reşat Aydın'dan çok daha günahkar bir mevkide bulunduğu ve hakaret hadisesi ile hakikatları ve Bayar'ın korkunç hareketlerini örtmeye çalışanların maksatlarını kolaylıkla anlayacaklarından emin bulunuyorum, DP saflarındaki şerefli hizmetlerimizi inkar edecek durumda bulunmayan Celal Bayar, beni ve arkadaşlarımı çok yakından tanırdı. Bu itibarla aramızda geçen bütün hadiselerle rağmen, memleketi felakete sürükleyecek kanlı bir teşebbüsün kahramanı olamayacağımızı bilir. Reşat Aydın'dan daha çok itimat edilir, birisi söylese dahi onlar böyle bir şey yapacak adamlar değildir" diye evelden onun isyan etmesi, insanlık icabı idi. Çünkü bir atalar sözü "Yiğidi öldür, hakkını yeme" tavsiyesinde bulunmaktadır. Şunu da ekler; "23 Temmuz 1947'de DP müfettişliğinden istifa ettiğim zaman, çok evvel "Kudret" gazetesinde açıkladığı üzere "Baba-evladınız. Birbirimizden ayrılamayız. Bu davayı beraber yürüteceğiz. İstifanızı kabul etmiyorum" diyen ve müfrit denilen hakiki ve cesur demokratların başı üzerinde 12 Temmuz anlaşması ile bir pazarlık yaptığımı ifade ederek, kendilerini çok ağır bir şekilde suçlandıran istifamı, ancak bir buçuk aylık ısrarımın üzerine "teessürle" "kabul etmek zorunda kaldığını 6 Eylül 1947 tarihli mektubu ile bildiren Celal Bayar, bugünkü Celal Bayar'dı. Aynı Celal Bayar, bu defa Reşat Aydın ile Soma treninde baş başa konuştuktan sonra Ankara'ya gelir gelmez ayağının tozu ile randevu alarak, Kazım Özalp'in evine koşuyor ve onu İnönü'ye haber vermeye gönderiyor ve hadiseler geliyor. Celal Bayar savcılıkta hakkımızda suikast yapacak istidattadırlar diyebiliyor, Pek muhterem insanlar değildirler diyebiliyor.⁹⁷

⁹⁷ Samet Ağaoğlu, **Siyasi Günlük, Demokrat Partinin Kuruluşu**, Ankara 1992.s.5

1940'lı yıllarda CHP ile 1950'li yıllarda DP ile amansız bir mücadeleye girişen Bölükbaşı, 1960'lı yıllarda ise kendisine ihanet edenlerle savaştı. Bu savaş her geçen yıl daha da büyüyordu. Ardı arkası kesilmeyen ihanetler, Osman Bölükbaşı'nı ruhen çökertmişti. Kendisini siyasete soktuğu, parlamentoya taşıdığı pek çok milletvekilinin MP'den ayrılması üzerine isyan noktasına geldi. Ama daha sonra bu ihanetleri, çok anlamlı bir cümlenin içine hapsetti. "Benim bağırim, Karaca Ahmet Mezarlığı'na döndü."⁹⁸

Bölükbaşı, MP milletvekili Reşat Aydın'ının bir anda inkar ettiğinden dolayı beş gün tutuklu kaldığı cezaevinden çıktığı günün ertesinde arkadaşlarıyla beraberken, Ankara'daki Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi'nin önünde, DP lideri Celal Bayar'la karşılaştılar. Basında çıkan haberlere göre üzerine yürüdüler, hakaret ettiler. Bölükbaşı yıllar sonra bu olayı şöyle anlatır: "Basın, o olayı çok yanlış aksettirdi. DP'nin aslında dört değil beş kurucusu var, bunlardan biride benim. Halkın nezdinde kazandığım sevgiden rahatsız oldular. Gelecekte, kendilerini gölgeleyeceğimi zannedip, bana iftira attılar. Güya ben, Moskova'dan yardım alıyordum. O gün sanki randevu vermiş gibi Kızılay'da burun buruna geldik ona sadece şunu söyledim "yazıklar olsun!"

Türk siyaset tarihinin en önemli dönüm noktası olan 14 Mayıs 1950'ye gelindiğinde ilk defa oylama gizli, sayımlar ise, açık şekilde yapıldı.

CHP ve DP tüm yurttan, MP 22 ilde ve MKP'de yalnızca İstanbul'da seçime katıldı. Seçimlerde; katılma oranı %89,3 toplam seçmen sayısı: 8.905.743 oy kullanan seçmen sayısı 7.953.0055 toplam milletvekili sayısı:487 oldu. DP 408 milletvekili çıkararak birinci oldu. CHP 69 MP 1 milletvekili çıkara bilmişlerdi.

14 Mayıs'da yapılan genel seçim sonucunda Türkiye'de iktidar değişmiş oldu. İktidar değişikliği "çok partili hayata geçiş süreci"nin de sonu anlamına geliyordu.

⁹⁸ Bölükbaşı, Suikast, s.1,3,5; Gözcü, 9 Şubat 2002

Seçim sonuçları aynı zamanda Türkiye’de Milli Şef Dönemi’nin ve tek parti yönetiminin tedrici sonunu gösteren bir dönüm noktası olmuştur.

Sonuçta, DP 23 yıllık Tek Parti yönetimine son verip iktidara geldi.⁹⁹ MP, ağır toplarından Kenan Öner’i 1949’da, Fevzi Paşayı ise Filistin’de yakalandığı amipli dizanteri hastalığının ve prostatın etkisiyle, ayrıca yaşanan politik sıkıntıların da sıhhatini bozması gibi nedenlerle seçimden bir ay önce yitirmişti.¹⁰⁰

Dolayısıyla MP, bu seçimlerde umduğunu bulamadı. Sadece bir şehir vardı ki orada çoğunluğu MP, daha doğrusu bir kişi kazandı: Osman Bölükbaşı Kırşehirli “Anadolu Fırtınası” unvanlı hemşehrileri Osman Bölükbaşı’nı sahiplenip, kendisini TBMM’ye taşıdılar. Bölükbaşı milletvekilliğe seçilmiş ama partisi karışmıştı. MP, İstanbul il Kongresi 14 Nisan 1951’de “Fatıha” okunarak açılınca, partinin ılımlı kanadından Hikmet Haznedar, “Bir siyasi partinin hitabet kürsüsü, cami kürsüsüne benzetilemez,” diyerek isyan etti. 27-29 Haziran 1953 tarihinde Ankara’da toplanan büyük kongre MP’nin adeta sonunu getirdi. Atatürk reformlarına saygı gösterilmesini isteyen ılımlılarla, bu reformlara karşı olan tutucular, kılıçlarını çektiler. Parti açıkça ikiye bölünmüştü.¹⁰¹

Bu sırada Millet Partisi - Demokrat Parti mücadelesi iyice yoğunlaşmış, Osman Bölükbaşı’nın eleştirileri Adnan Menderes’i oldukça kızdırmış, hatta Adnan Menderes’te Fevzi Paşa’ya çatarak:

“Demokrat Parti, adsız kahramanlar partisidir;

Üniforma ve isim partisi değildir. Millet’in mübarek elleri ile kurduğu ilk hakiki millet partisidir” diyebilmişti.¹⁰²

⁹⁹ Çağdaş Türkiye, a.g.e., s.153,154

¹⁰⁰ Hayrullah Gök “Mareşal Fevzi Çakmak’ın Askeri ve Siyasi Faaliyetleri “ Ankara 1997,s.79

¹⁰¹ Gözcü, 8 Şubat 2002

¹⁰² Şevket Süreyya , Aydemir “İkinci Adam İsmet İnönü”; İstanbul 1968,C.2,s.451

3. Cumhuriyetçi Millet Partisi Dönemi (1954-1958)

Ankara 5.Sulh Ceza Mahkemesi, 8 Temmuz 1953'te MP'nin geçici olarak kapatılmasına karar verdi.¹⁰³

Dayaklar ve tevkifler döneminin başlaması üzerine, nitekim Millet Partisi, 27 Ocak 1954'de alelade bir dernek gibi süresiz kapatılmıştır.¹⁰⁴ Kapatılmaya sebep ise I. Sulh Ceza Mahkemesinin Millet Partisi'nin dini esaslara dayalı bir cemiyet olduğu kararıydı. Osman Bölükbaşı'nın dini esaslara dayalı siyaset yapması asla söz konusu olamazdı. Kendisi, kelimenin tam anlamıyla sözünü esirgemeyen, çağdaş bir politikacıydı. Ama, dilinin ucunda; "dokunanı yakan bir iğne"¹⁰⁵ vardı.

Osman Bölükbaşı 1953'te Millet Partisi, dini siyasete alet ettiği gerekçesiyle kapatılınca, Cumhuriyetçi Millet Partisi'ni kurmuştur.¹⁰⁶

Partinin kurucuları arasında Ahmet Tahta Kılıç, Fuat Arna ve Suphi Batur da yer almışlardı.

Demokrat Parti 2 Mayıs 1954 genel seçimlerinde ezici bir çoğunlukla yeniden iktidara geldi, CHP ise sadece otuzbir milletvekili çıkarabilmişti, CMP,480,000 dolayında oy alarak, kazandığı otuzbir milletvekili ile üçüncü büyük parti oldu. Yine Osman Bölükbaşı'nın başını çektiği Kırşehir listesi birinci sıradaydı ama, Kırşehirliler bunun bedelini ağır ödeyeceklerdi. Bu mücadeleciler, etkili konuşan politikacıyı ikide bir seçip seçip meclise göndermeleri, DP'lileri çok kızdırmıştı. Kırşehir'in il olmaktan çıkarılıp ilçe yapılması düşüncesi Osman Bölükbaşı'nı çileden çıkartmıştı.¹⁰⁷

Osman Bölükbaşı MP'de de CMP'de de parlayan bir yıldızdı ama genel başkan değildi. Oysa bu iki partiyi de tek başına sırtlayıp götüren kendisiydi. Bölükbaşı ve Kırşehir olmasa, ne MP tek milletvekili çıkarabilirdi, ne de CMP evet, Bölükbaşı tek başına bir parti gibiydi. CMP'nin 1954

¹⁰³ Parlamento, a.g.e., s.680

¹⁰⁴ Çakmak,a.g.e.,s.81

¹⁰⁵ Gözcü, 10 Şubat 2002

¹⁰⁶ Parlamento, a.g.e., s.680

¹⁰⁷ Gözcü, 10 Şubat 2002

Ankara – Ulustaki yeni Sinema’da yapılan Büyük Kongresi’nde, partililerin sevgilisi haline gelen Bölükbaşı, Genel Başkan Ahmet Tahta Kılıç’ın karşısına rakip olarak çıktı ve seçimi kazandı. Osman Bölükbaşı artık “Genel Başkan” olmuştu. Defalarca da Genel Başkan seçilerek Genel Başkanlığı süresince, zaman zaman bu görevden istifa etmeye kalkışacak ama partilinin göz yaşlarına dayanamayıp, tekrar bu görevine dönecekti. DP’nin kuruluşundan iktidara gelişine kadar dört yıl boyunca daha çok İsmet Paşayı hedef alırdı. Celal Bayar’la Osman Bölükbaşı, özellikle 1954’den itibaren DP’ye karşı amansız bir mücadele başlattı. Bunda bilhassa Kırşehir’in İlçe yapıp Nevşehir’e bağlanması etkindi. 1955 yılının yaz sıcağında Kırşehir’de bir tarla bulup, miting alanına çevirmiş kaymakamların bütün engellerine rağmen, bir traktörün üzerine fırlamış bağırıyordu: “ Mağrur olma Menderes! Senden büyük Allah var, senden büyük Millet var” tabi bütün Kırşehirililer oradaydı ve Bölükbaşı’nı çılgınca alkışlıyorlardı.¹⁰⁸

Dokunulmazlığı kaldırılan Osman Bölükbaşı, Meclise hakaret etmek suçuyla 2 Temmuz 1957’de tutuklanacak, 23 Temmuz da ise serbest bırakılacaktı. Hükümetin bu tutumu ise muhalefet partilerini bir araya getirecekti.¹⁰⁹

Bölükbaşı, 1950 ile 1960 arasında, Menderes için kâbus oldu. Menderes’in herhangi bir rakibi kürsüye çıktığı zaman, aşağıdan bağırarak, konuşmayı susturmak isteyen DP’liler Bölükbaşı söz alınca, işi şakaya vururlardı. Yani tek başına Bölükbaşı DP gurubunu korkuturdu.

Aşağıdan laf atana öyle bir karşılık verirdi ki; o zat o sözün altında ömrü boyunca kalırdı. İyisi mi, hazretin gözüne hiç gözükmemekti. Bölükbaşı ile DP’liler arasında sık sık cereyan eden tartışmalardan biri 12 Haziran 1957’de Mecliste yaşandı. 1954 yılında Kırşehir’i Nevşehir’e bağlayan DP’liler, 1957 seçimlerine giderken, bu eski şehri yeniden il yapmak istiyordu.

¹⁰⁸ Sabah, 21 Ocak 2002

¹⁰⁹ Ahmad, Türkiye’de, s.164

Yasa tasarısının maddeleri görüşüldükten sonra, Bölükbaşı söz alıp kürsüye çıktı. Onu, İçişleri Bakanı Dr.Namık Gedik'in konuşması izledi. Bölükbaşı sert bir konuşma yapmış, İçişleri Bakanlığı'ndan aynı tonda cevap almıştı. Bölükbaşı, tekrar söz isteyip, konuşmak istedi. Ama Meclis Başkanı söz vermedi. Ortalık bir anda karıştı. Bölükbaşı'nın üç celse için, Meclisten çıkarılmasına karar verildi.

Tartışmalar bu kez koridorlara taşmıştı. Bölükbaşı'nın karşısına, DP'nin iri cüsseli Balıkesir Milletvekili Ahmet Kocabıkoğlu dikildi ve aralarında yumruklaşma başladı. Kocabıkoğlu'nun sağlığı, kavgaya ve gürültüye müsait değildi. Sağlık riskine rağmen Bölükbaşı'yla kavgaya tutuşuyordu.

TBMM'nin idare Amiri, olay gecesi bir tutanak düzenlemişti. Bölükbaşı hakkında, "meclisin manevi şahsiyetini tahkir" ettiği iddiasıyla soruşturma başlatıldı.

24 Haziran 1957 Pazartesi günü, TBMM Genel Kurulu'nda, Osman Bölükbaşı'nın milletvekilliği dokunulmazlığının kaldırılması müzakere edildi. Görüşmeler sırasında İnönü ve bazı CHP'liler Bölükbaşı'nı savundular. DP'liler ise karşı görüş bildirdiler. Söz sırası Bölükbaşı'na gelmişti. CMP lideri tam üç saat konuştu. Bu sırada, Adalet Bakanı Hüseyin Avni Gökürk'ü sözleriyle epey hırpaladı. Kürsüye yakın bir sırada oturan DP'li Samet Ayoğlu, Bölükbaşı'na laf atıyordu. Bölükbaşı bunu fırsat bilip, Samet Ayoğlu'nun mazideki tutukluluk olayını gündeme getirdi. Ardından da şunları söyledi: "sel gider kum kalır" TBMM , oy çoğunluğuyla Bölükbaşı'nın dokunulmazlığını kaldırdı. Bu arada, CHP lideri İnönü, Meclisteki CMP grup odasına gelip, Bölükbaşı'na "Geçmiş olsun dedi Bölükbaşı ise, İsmet Paşaya "Paşam, dikkatli olun sıra sizde" dedi.

Dokunulmazlığı kaldırılan Bölükbaşı, her an tutuklanmayı bekliyordu. Bunun ilk işareti, adliyeden bir yazıyla geldi. Ankara Sorgu Yargıçlığı, kendisini 2 Temmuz 1957 Salı günü ifadeye çağırıyordu. Bölükbaşı çok sevindi. Çünkü, 1 Temmuz Pazartesi günü Kırşehir'in tekrar il olması

nedeniyle bir tören yapılacak, kendisi de bu törene katılma imkanı bulabilecekti.

CMP lideri, memleketi Kırşehir'e gitti. Dr. Namık Gedik ve Celal Yardımcı'nın da aralarında bulunduğu DP' li bir çok bakan, törene katılmak amacıyla Kırşehir'e ulaşmıştı. Fakat Kırşehirliler, bakanlara ilgi göstermiyor, Bölükbaşı'nı ise, omuzlarda taşıyorlardı. Kırşehir'deki şenlik, siyasi gövde gösterisine dönmüştü. Polis, halkın üzerine yürüyordu. Kırşehir Emniyet Müdürü, Osman Bölükbaşı'nın yakasına yapışıp zorla ekip arabasına bindirmeye çalıştı. Bölükbaşı sinirlendi: "Çek elini! Çek! Sen, bir milletvekilinin yakasını nasıl tutarsın? Sonra, milletin intikamı, göğün yere çökmesi gibi başına çöker." Bölükbaşı'nın bu sözlerini işiten halk, bir anda Emniyet Müdürünün üzerine yürüdü. Tekme tokat, birbirine karıştı, Emniyet Müdürü; bende bu memleketin evladıyım" diye bağıriyordu. Bu üzücü olayı gören Bölükbaşı, derhal müdahalede bulundu ve Emniyet Müdürünü tartaklamaktan kurtardı.

Ankara Adliyesi, 2 Temmuz 1957'de tarihi günlerinden birini daha yaşıyordu. CMP lideri Osman Bölükbaşı, hakim huzuruna çıkmış polis de adliye binasında çok sıkı önlem almıştı. Sorgu yargıcının odasından çıkan Osman Bölükbaşı çok heyecanlıydı. CMP lideri daha sonra 3. Asliye Ceza Yargıcı'nın kapısına geldi. Yargıç, kapıyı içerden kilitlemişti. Bölükbaşı mahkeme kapısında bağirmaya başladı: "Cereyan eden hadiseler karşısında sizde anlayışlı olunuz." İşte o sırada odanın kapısı açıldı, 3.Asliye Ceza Yargıcı Adil Güneşoğlu başını duvara uzatıp. Bölükbaşına şu karşılıklıta bulundu: " Peygamber öldü, ümmeti yaşıyor, Atatürk öldü, milleti yaşıyor. Bölükbaşı tevkif edilse ne olur?" Yargıç sonra kapıyı sert bir şekilde kapattı. Nihayetinde dokunulmazlığı kaldırılıp yargılanan Bölükbaşı cezaevinde gazetecilerin "Hilton" dedikleri koğuştaydı. Önce bir kaç günlüğüne, sonra bir kaç aylığına burada konuk olacaktı. 27 Ekim 1957'de yapılacak olan genel seçime ilişkin haberleri hapishaneden takip ediyordu. Çocuğu da o hapishanedeiken dünyaya gelmişti, adını "Gönül Hürriyet" koydular. 27 Ekim 1957 günü yapılan seçimleri yine DP kazanmış ancak oy oranı düşmüştü. DP'nin çıkardığı milletvekili sayısı 424, CHP'nin 178'idi.

Seçimlere hapisneden giren Osman Bölükbaşı, yine milletvekili seçilmişti. TBMM'deki yeni dönemin ilk günlerinde, milletvekilleri yemin ederken , o yeminini cezaevinde etmişti. Tekrar milletvekili seçilerek dokunulmazlığı yenilenen Bölükbaşı'nın serbest bırakılması gerekiyordu, öyle de oldu.¹¹⁰

27 Ekim'de yapılan genel seçimlerde DP, oylarının düşmesine karşın, 610 milletvekilinin 424'ünü koruyarak iktidarını korumuştur.

1954 seçimlerinde yenik çıkan partiler, 1956'dan itibaren, iktidara karşı güç birliği yapma yollarını araştırmaya başlamıştı. CHP, bu güç birliği cephesine önderlik etmeyi arzularken, öteki büyük partiler CHP'nin önderliği konusunda tereddüt geçiriyorlardı.

Bununla birlikte partiler arasında yapılan görüşmelerde zaman zaman fikir birliği sağlanmış ve muhalefet partileri bazı konularda iktidara karşı tek cephe halinde hareket etmişlerdi.¹¹¹

4- Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Dönemi (1958-1962)

1957 seçimlerinde uygulanan çoğunluk sisteminin, küçük partilere şans tanımadığını gören Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) ile Türkiye Köylü Partisi (TKP) 16 Ekim 1958'de Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) adı altında birleşti.

1957 seçimlerinde muhalefet partileri, Demokrat Parti'den toplamda daha çok oy almalarına karşın, DP'nin 424 milletvekiline karşılık 186 milletvekili çıkarabilmişlerdi. Bu da muhalefeti oluşturan Cumhuriyet Halk Partisi, Hürriyet Partisi (HP), CMP ve TKP'nin güç birliği yapma eğilimi içine girmesine yol açtı. Ancak güç birliğine giderken ortaya çıkan görüş ayrılıkları dört muhalefet partisinin iki guruba bölünmesiyle sonuçlandı.

Muhalefet Partilerinin CHP çatısı altında birleşmesini savunan HP, CHP'ye yanaşırken, CHP dışında bir üçlü birleşme görüşünde olan CMP ile TKP ikinci gurubu oluşturdu. CMP'nin HP'ye yinelediği birleşme çağrıları

¹¹⁰ Gözcü, 11-12 Şubat 2002, Çağdaş Türkiye, a.g.e., s.150

¹¹¹ Ersel, Cumhuriyet,s.310,313

sonuç vermeyince, 16 Ekim'de CMP ile TKP, CKMP adı , altında birleşti. Birleşme, kurulduğu günden beri örgütünü genişletemeyen TKP'nin feshedilerek CMP'ye katılması biçiminde gerçekleşti. Birleşme dolayısıyla yapılan basın toplantısında CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı "Kanı kana, canı cana kattık" derken, TKP Genel Başkanı Tahsin Demiray'da birleşmeyi; "Gönüller ve kalpler birleşmiştir" sözleriyle değerlendirdi. Yeni partinin genel başkanlığına Osman Bölükbaşı seçildi.¹¹²

Millet partisi ile Türkiye Köylü Partisi'nin birleştikleri ilan edilmişti. Cumhuriyetçi Millet Partisi adına Osman Bölükbaşı, Türkiye Köylü Partisi adına da Tahsin Demiray iki partinin birleşmesini şu tebliğle açıklamış bulunuyorlardı:

1. Dünkü ve bugünkü iktidarları iş başında görüp, denetleyen ve zihniyetleri ile icraatları beğenmeyen vatandaşları yeni bir üçüncü kuvvet etrafında toplamak zaruretine inanan Cumhuriyetçi Millet Partisi ve Türkiye Köylü Partisi idarecileri, İki partiyi birleştirmeye karar vermişlerdir.

2. Partinin yeni adı: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisidir.

3. Bu birleşmeye ait kanuni formaliteler kısa zamanda ve suretle ikmal edilecek her iki partinin de büyük kongrelerine götürülecek ve kongrelerin tarifinden sonra partiler birleşmiş olacaktır.

4. Türkiye Köylü Partisi, Cumhuriyetçi Millet Partisi içinde birleşmeyi kabul etmekle birlikte beraber, Cumhuriyetçi Milliyet Partisinin'de mevcut programı ilk imkanda Türkiye Köylü Partisinin köylülük, şahsiyetçilik ve muhitçilik gibi başlıca prensipleri nazara almak suretiyle tekemmül ettirmeği taahhüt etmiştir.

5. Cumhuriyet Millet Partisi ve Türkiye Köylü Partisinin birleşmesi ile teşekkül eden Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, mevcut partiler arasında bir muvazene ve itidal unsuru olmaya çalışacaktır.

¹¹² a.g.e.,s.310,333

Beyannamenin ilanından sonra, Tahşin Demiray yaptığı konuşmada Hürriyet Partisinin de yakında bu ikili birleşmeye katılacağını tahmin ettiğini söylemiş, Bu tahmin doğru çıkmamış, Hürriyet Partisi kayıtsız ve şartsız olarak Halk Partisine katılmıştı.¹¹³

CKMP kurulmuştu ve senelerce CKMP'yi yalnız Kırşehir temsil etmişti. Mecliste 4 milletvekiliyle Kırşehir listesinin başında tabii Bölükbaşı vardı. Ekseriyetle öbür üçü, oldukça silik kişilerdi ve Bölükbaşı'yı gazasında bir hayli yalnız bıraktılar başka partilere atlıya kaya.....

Bölükbaşı, partisinin başına, Menderes'e karşı görünümde çok cesura ne bir mücadeleyle geçmişti. Hasımlarının her suç saydıkları hareketi, onun şöhretini biraz daha fazla yayıyordu...Zaten günlük politikada epey becerikliydi. İstifasını yerinde verirdi, verdiği istifalar onsekizi geçmişti. Hapse de zamanında girerdi.¹¹⁴

DP lideri Adnan Menderes'in Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi nerede denmek suretiyle partinin yok gösterilmesi gayreti üzerine CKMP. Genel Başkanı Osman Bölükbaşı şu beyanatı vermiştir;

Muhalefete hayat hakkı tanımak istemeyen bugünkü iktidar liderleri, betahsis, CMKP'ye karşı yıllardan beri baskı ve kin politikasına eksilmeyen bir hızla devam etmişlerdir. Bu politikanın tatbikçileri bir taraftan aksayarak bir taraftanda tehdit ve baskılarını idame ederek teşebbüslerini son zamanlarda parti liderlerine kadar uzatmak cüretini dahi göstermişlerdir. Seçimlerde partimize oy veren bir vilayetin, ilgası ve seçmenlerin toptan tecziyesi, icad edilen fırsat ve bahanelerle de parti idarecilerinin aylarca, yıllarca hapishanelere konması ve takibat altında bulundurulması bu kin ve baskı politikasının ämme vicdanına mäl olan tezahürleri olmuştur.

Bütün bunlara rağmen Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi bugün, şerefli ve idealist insanlar topluluğu olarak vazife başında ve insan haklarının enkazı üzerinde kaba kuvvet saltanatı kurmak isteyen zihniyetin karşısında

¹¹³ **İnterpres**.1 Kasım 1963

¹¹⁴ **İnterpres**, 11 Nisan 1967

bulunmaktadır. Bu hakikati ve nerde olduğumuzu, elçileriyle eşiklerimizi aşındıranlar, ziyafet sahneleri hazırlayanlar ve bizleri saflara çekmek için tatlı dil dökenler çok iyi bilirler. Kanaat ve haysiyetleri siyaset pazarına satışa çıkarmış bir kaç bedbahtın ihaneti ile, vatan cephesinden iltihaklar efsanesi ile bir idealistler ordusu kuvvet ve hayatiyetinden hiç bir şey kaybetmez.

DP lideri ne derse dersin, şartlar ne kadar ağır olursa olsun. Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi siyaseti sebat,ahlak ve idealizmin bekçiliğine fütur getirmeyen bir metanet ve cesaretle yapmağa devam edecektir.¹¹⁵

Tanzimattan beri devam eden ve muhtelif med ve cezirler gösteren siyasi mücadelemizin gayesi kanuna bağlı bir devlet ve milletin vicdanına bağlı bir kanun anlayışına kavuşmaktır. Bu asırlık mücadelelerde bir merhale olan Demokrat Parti'de bu gaye için kurulmuştu, 14 Mayıs 1950 inkılabından milletin beklediği netice bir kadro değişikliği, şahısların yer değiştirmesi değil, bu gayenin tahakkuku ve mazeretler devrinin kapanarak prensipler devrinin açılması idi. Bir kere daha esefle ifade edelim ki bu gaye tahakkuk etmemiş, devletin hukuku ve siyasi yapısında huzur, emniyet, istikrar, hürriyet ve adalet, getirecek bir değişiklik olmamıştır. Aksine rejim sahasında geriye doğru tehlikeli adımlar atılmış ve 1946 mücadelesinin bayrağı olan hürriyet, adalet, eşitlik gibi mukaddes mefhumlar pervasızca çiğnenmiştir,

İktidar, 1957 seçimlerine muhalefeti milletin reyile tasfiye ve kafasına koyduğu rejimi tekemmül ettirmek gayesi ile girmişti. Fakat seçimlerde millet ekseriyeti reylerini muhalefet partilerine vermek sureti ile iktidarı ve politikasını manen mahkum etmiş ve onu bir ekalliyet partisi haline getirmiştir.

Partimizin DP'ye iltihakını sağlamak bu olmadığı takdirde onu parçalamak yoluna girişen ve devam ettiren neticesiz oyunlar oynanmıştır.

¹¹⁵ **Bölükbaşının Menderes'e Cevapları** CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın Menderes'e 22 Ocak, 2 ve 3 Şubat 1960 Tarihli Cevapları, Emek Basım, Ankara 1960,s.1,2,3

Karadeniz ve şark bölgelerine yaptığımız gezilerde de DP'nin her yerde, her gün biraz daha fazla zarara uğradığını ve Demokrat Partiden ayrılan samimi vatandaşların daha çok partimize iltihak ve meylettiklerini de müşahade etmiş bulunuyoruz.¹¹⁶

Türk siyasetinin dönüm noktalarından birini oluşturan, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin ilk darbesi 27 Mayıs 1960 Hareketi on yıldır iktidarda olan DP'nin sonuna getirmiş, Türk siyasi tarihinde yeni bir sayfa açmıştı.¹¹⁷

27 Mayıs ihtilali, CHP'ye CMKP'ye dokunmadı. 27 Mayıs 1960 ihtilali üzerine, DP kadrosu tutuklanıp, Ankara'daki Kara Harp Okulu binasına kapatılmıştı. Eski iktidar kadrosu da sonra Yassıda da yargılanacaktı.¹¹⁸ Darbe ile birlikte, siyasette yasaklanmıştı. Ancak muhalefetteki CHP ve CKMP yöneticilerine dokunulmamıştı. Bölükbaşı, 12 yıl boyunca siyasette kavga ettiği kadronun başına gelen olaylardan üzüntü duyduğunu ifade ediyor; "seçimle gelenlerin, seçimle gitmesi gerektiğini" vurguluyordu. Ancak ortada fiili bir durum vardı.¹¹⁹ Bölükbaşı, bundan sonraki siyasetini çok iyi belirleyebilmek için planlar yapıyordu. Ülke yönetimini ele geçiren 38 kişilik Milli Birlik Komitesi, yeni Anayasayı hazırlayacak olan bir "Kurucu Meclis" oluşturdu.¹²⁰ Bu Meclis'te, Bölükbaşı'nın partisine de 25 üyelik verildi.¹²¹ Kurucu Meclis, 6 Ocak 1961 tarihinde toplanacaktı. Kurucu Meclis, 6 Ocak 1961 günü toplandı. Yeni üyeler yemin ederek, milletvekili statüsü kazandı. Bu yeni meclis, 12 Ocak 1961'de siyasi partilerin tekrar faaliyete geçmesine karar verdi. 27 Mayıs ihtilalinin önünden henüz onay geçmişti ki, 15 Şubat 1961 günü Ankara'da altı yeni parti birden kuruldu. Bunlardan en önemlisi, emekli Orgeneral Ragıp Gümüşpala'nın Genel Başkanlığında kurulan "Adalet

¹¹⁶ 2310271342 Sayılı Tamim, CMKP Genel Merkezi, Samsun 1959, sayı:6, s.1

¹¹⁷ Ahmad, *Modern*, s.173; Armanoğlu, "a.g.m.", s.203; *Milliyet*, 29 Mayıs 1960; *Hürriyet*, 30 Eylül 1960

¹¹⁸ *Çağdaş Türkiye*, a.g.e., s.198,199

¹¹⁹ *Sabah*, 20 Ocak 2002

¹²⁰ Armanoğlu, "a.q.m.", s.218, Ahmad, *Modern*, s.179; Şevket Süreyya Aydemir, "27 Mayıs İhtilali ve Anatomisi"

¹²¹ *Parlamento*, a.g.e., s.680

Partisi" idi. Bu arada, DP eski Maliye Bakanından Hürriyet Partisi kurucularından, ihtilal Hükümeti'nin Maliye Bakanı Ekrem Alican da "Yeni Türkiye Partisi"ni kurdu.¹²² Nisan 1961 günü siyasi faaliyetler serbest bırakıldı. Kurucu Meclis yeni Anayasa metnini 27 Mayıs 1961'de kabul etti. 9 Temmuz 1961'de Anayasa, halk oyuna sunuldu ve halkın çoğunluğunca kabul gördü. Kurucu Meclis, seçimlerin 15 Ekim 1961'de yapılmasını kararlaştırmıştı. Yeni Anayasa ile birlikte, Parlamento "Cumhuriyet Senatosu" ve "Millet Meclisi"nden oluşacaktı" Yassıada da yargılanan DP kadrosu için 15 Eylül 1961'de verilecek tarihi karar bekleniyordu. 5 Eylül 1961 günü, siyasi parti temsilcileri Çankaya'da, Devlet Başkanlığında toplandı. Liderler Zirvesi bildirisinde, CKMP lideri Bölükbaşı'nın imzası yoktu. Çünkü toplantıya gitmemiş, Genel Başkan Vekili sıfatıyla Ahmet Oğuz'u göndermişti. 15 Eylül 1961'de Yassıada Kararları açıklandı. DP'nin onbeş yöneticisi için idam kararı çıktı. Bunlardan üçü Milli Birlik Komitesince onaylandı. Bunlardan; Maliye Bakanı Hasan Polatkan, Dışişleri Bakanı Fatih Rüştü Zorlu, 16 Eylül 1961'de, Başbakan Adnan Menderes ise 17 Eylül 1961'de idam edildi.¹²³

İhtilal sonrası yapılan seçimlerde CHP 173 milletvekili çıkararak birinci oldu. AP 158, CKMP ise 54 milletvekili çıkarabilmişlerdi. 25 Ekim 1961'de Parlamantonun açılanması kararlaştırılmıştı. O günün gündeminde yemin töreni, ardından da yeni Cumhurbaşkanı seçimi vardı. Ordu müdahalesi söz konusu idi. Ankara karışmıştı. Bölükbaşı, Cemal Gürsel'in Cumhurbaşkanı seçilmesine şiddetle karşı çıkıyordu. CHP, AP, YTP ise Bölükbaşı'nı iknaya çalışıyorlardı. Ortada iki seçenek vardı. Ya Cemal Gürsel Cumhurbaşkanı seçilecek ya da TBMM açılmayacak ve askeri yönetim devam edecek.¹²⁴

Bölükbaşı: "hayatımın en büyük fedakarlığını yapıyorum" diyerek Cemal Gürsel'in Cumhurbaşkanlığını kabul etti. Liderler derin nefes almıştı. Bölükbaşı, yeni bir ihtilali önlemiş, Demokrasiyi kurtarmıştı. Ancak

¹²² Ahmad, **Modern**, s.182,183; Tunçkanat "aq.m"

¹²³ **Çağdaş Türkiye, a.g.e.**, s.198,199,204

¹²⁴ a,g,e.s,207

Çankaya'da hazırlanan protokolün altına imza atmamış, bu görevi CKMP Genel Başkan Vekili Hasan Dinçer'e vermişti.

Dördüncü Cumhurbaşkanı Gürsel 1966 yılında sağlık nedenlerinden dolayı görevinden ayrıldı. 5.Cumhurbaşkanlığı için Genel Kurma'yı Cevdet Sunay'ın adı gündeme geldi. Bölükbaşı aynı tepkiyi ona da gösterdi¹²⁵ ve; " cumhurbaşkanı olmak için Harp okulu mezunu olmak gerekir" demiştir.¹²⁶

Bölükbaşı, dördüncü Cumhurbaşkanı Gürsel'e oy verirken "Hayatımın en büyük fedakarlığı" diyordu. CKMP lideri Bölükbaşı, Gürsel'in Cumhurbaşkanlığına evet deyişini şöyle değerlendirdi: Beni, rejimle devlet arasında ıstıraplı bir tercihe zorlarsanız; Devleti tercih ederim. Rejim gidince geri gelir ama devlet geri gelmez."

22 Şubat 1962 günü, Kara Harp Okulu Komutanı Kurmay Albay Talat Aydemir, karargahındaki subaylar ve Harp Okulu öğrencileri ile birlikte darbe girişiminde bulundular.¹²⁷ 27 Mayıs'ın üzerinden iki yıl dahi geçmemişti altı ay önce yeni parlamento kurulmuş ihtilal lideri Cemal Gürsel Cumhurbaşkanı seçilmiş, CHP Genel başkanı İsmet Paşa'da Başbakanlığa getirilmişti.¹²⁸

Osman Bölükbaşı o tarihte CKMP Genel başkanı idi. Bu tarihi günün Osman Bölükbaşı şöyle anlatır;

"22 Şubat 1962'de, Talat Aydemir, darbe teşebbüsüne girişti. Hükümet harekattan haberdardı. Liderleri, Çankaya Köşküne davet ettiler. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, Başbakan İnönü , AP Genel Başkanı Ragıp Gümüşpala, CHP Genel sekreteri İsmail Rüştü Aksal ve YTP Genel Başkanı Ekrem Alican'la birlikte toplantıda hazır bulunduk.

Albay Talat Aydemir nerede hata yaptı? Bizler köşkte iken, süvari birliği, Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı'nı kontrolü altına almış. Süvari birliği komutanı Fethi Gürcan, Harp Okulu Komutanı Talat Aydemir'e "Çankaya'da

¹²⁵ **Sabah** 24 Ocak 2002

¹²⁶ **İnterpres**, 20 Ocak 1962

¹²⁷ **Sabah**, 24 Ocak 2002

¹²⁸ **Çağdaş Türkiye, a.g.e.**, s.213,214,215

toplantı yapan liderleri tutuklayın”, demiş. Darbe lideri Aydemir ise, “serbest bırakın” emrini vermiş.

Köşkte, gergin bir havada gelişmeleri takip ediyorduk. Hem Fethi Gürcan'ın hemde Aydemir'in emirleri, bize intikal ediyordu. Fethi Gürcan'ın sert tavrı karşısında doğrusu rahatsız olmuştuk. Toplantı sırasında İsmet Paşa'ya şu öneride bulundum; “Paşam, gidelim Millet Meclisinde, ön sıralarda oturalım, bizi oradan teslim alsınlar” ama Aydemir'in emri işitilince, liderler rahatladı. Bu gelişme üzerine , İsmet Paşa şunu söylemişti; “Talat, şimdi kaybetti.”

Çankaya köşküden kurtulduktan sonra, doğruca Ankara Radyo evine gittik. Radyoda konuşma yaptık, seslerimiz banda alındı. Daha sonra, Radyo evinin yakınında bulunan Hava Kuvvetleri Karargahına geçtik.¹²⁹

Bu arada, YTP Genel Başkanı Ekrem Alican, Talat Aydemir'le konuşmaya gitti. Onların arasında bir hısımlık ilişki vardı. Geceyi Hava Kuvvetlerinde geçirdik. O sırada darbecilere karşı hükümet kuvvetlerinin hareketini Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral İrfan Tansel'in havadan yönettiği söyleniyordu. Halbuki, olay sırasında Tansel Paşa, Eskişehir Hava üstünde uyuyormuş. Subaylar, bizlere Hava Kuvvetleri Karargahında ikramda bulundular, vitaminler verdiler. Karargahta sabahlarken, fotoğraflarımızı çekmişler; bunları daha sonra bize gönderdiler” Talat Aydemir'e darbe girişimi başarısızlıkla sonuçlandı. Başbakan İnönü darbeciler için “Haklarında hiçbir işlem yapılmayacak” taahhüdün de bulundu. Bunun üzerine , Harp okulu Komutanı Aydemir ve arkadaşları, hükümet kuvvetlerine teslim oldu. Talat Aydemir'le birlikte, darbe girişiminde bulunan subaylar ordudan emekli edildi.”¹³⁰

27 Mayıs 1960 Askeri darbesi DP'nin sonunu getirmiş, Menderes'in idamı vs. gelişmeler 1961 Genel Seçimlerine zemin hazırlamıştır.

¹²⁹ Sabah, 20 Ocak 2002

¹³⁰ Sabah, 25 Ocak 2002

15 Ekim 1961'de yapılan genel seçimlerin sonucuna göre, oyların yüzde 62'sini CHP'ye karşı olan ve DP'nin tabanını temsil eden AP ile CKMP ve YTP (Yeni Türkiye Partisi) almıştır. Bu partilere verilen oylar uygulamada 27 Mayısçılara (aynı zamanda CHP'ye) karşı verilmiş sayıldığından, iç ve dış çevrelerde seçim sonuçları "Menderes'in zaferi" diye yorumlanacak ve halk oylaması şeklinde kabul edilecektir.

Seçim sonuçları bir bakıma geçiş sürecinde ciddi bunalımların yaşanabileceğini haber veriyordu. Gerçekten de 27 Mayısçıların darbe ile oluşturdukları Askeri Yönetimden, Parlamento Yönetime geçiş pek kolay ve olağan sayılabilecek ortamda yaşanmamıştır. Özellikle AP'lilerin ordu tarafından dayatılan önerileri kabul etmek durumunda bırakılmaları yapılan baskılara örnek olarak gösterilebilir. AP, ilk önce Cumhurbaşkanlığı için Türk Silahlı Kuvvetlerinin adayı Orgeneral Cemal Gürsel'i desteklemek zorunda kalmış, ardından hükümetin kuruluşunda sorun çıkmıştır. Seçim sonuçlarına göre normal olan, CHP'nin karşısında yer alan partilerin koalisyonla gitmeleri idi. Buna rağmen ilk hükümet CHP-AP koalisyonu şeklinde oluşturuldu.

Haziran 1962'deki iki haftalık bunalımdan sonra da, 25 Haziran 1962 – 2 Aralık 1963 arasında faaliyet gösteren 2. İnönü Koalisyonu kurulmuştur. Bu, YTP ve CKMP'nin katılımıyla gerçekleşmiştir.

Bu arada 17 Kasım 1962'de yapılan yerel seçimler, halkın eğilimini göstermesi açısından önemlidir. Muhalefetteki AP'nin beklenmeyen zaferi olan seçim sonuçlarına göre AP 42, CHP 23, YTP 1 ilde belediye başkanlığı kazanmıştır.

15 Ekim 1961 seçimlerinden sonra, İsmet İnönü'nün başkanlığında kurulan CHP-AP Koalisyon Hükümeti, 30 Mayıs 1962'de dağıldı. Başbakan İnönü'nün, 22 Şubatçılara af sözünü vermiş olmasına rağmen, DP'lilerin yanaşmaması, koalisyonun bozulmasına neden oldu.¹³¹

¹³¹ Çağdaş Türkiye, a.g.e., s.207,206,210

5- Millet Partisi Dönemi (1962-1972)

25 Mayıs 1962 tarihinde Osman Bölükbaşı ve arkadaşları CKMP'den ayrılıp, mahkeme kararıyla kapatılmasından yaklaşık 10 yıl sonra Millet Partisini yeniden kurdular. Parti kurucuları arasında Hüseyin Ataman, Ahmet Bilgin, Kazım Arar, İsmail Hakkı Akdoğan, Mansur Ulusoy ve İzzet Gener'de vardı. Osman Bölükbaşı 16 Haziran 1962'de MP Genel Başkanlığına getirildi.¹³²

Osman Bölükbaşı ve arkadaşlarının CKMP'den istifa etmesi üzerine Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Genel Başkanlığı şu açıklamalarda bulunmuştur;

"Bu güne kadar susuşumuz ayrılan arkadaşlarımızın aldıkları kararın sebeplerini karşılıklı polemige sürüklenmeden rahatça izah imkanı vermek içindi.

Yayınladıkları müşterek beyanname, birbirini takiben gazetelere verdikleri beyanatlar, nihayet bir parti kurmak için giriştikleri teşebbüse gösterdikleri fikri ve hissi mesnetlerle bu izahı bol bol yaşamış oldular. Fakat ileri sürdükleri mucip sebepler, düştükleri hayata mazeret olacak nitelikten çok uzaktır. Öyle zannediyoruz ki, başkalarından ziyade kendi vicdanlarını tatmin edememenin üzüntüsü içindedirler. Hadiseleri şahit tutarak konuşacakları yerde, bir takım yuvarlak ve klişeleşmiş sözlerin tezatlı gölgesine sığınma gayretlerini başka türlü manalandırmaya imkan yoktur.

Osman Bölükbaşı'nın istifası bizim için izahı mümkün olmayan parti dışı sebeplere dayanmaktadır. Kendi hayatı bakımından ağır neticelerinin doğması ihtimalini ileri sürecek vefa duygularını istismar ettiği bir çok arkadaşı da beraberinde sürüklemiş olmasını, hakiki sebep ve maksadı kamufle etmek gayesine bağlamak yanlış olmaz, kanaatindeyiz.

Şahıslar fani, fikirler ve idealler bakidir. Sayın Osman Bölükbaşı ve arkadaşlarının ayrılışları, kalanlar için muhakkak bir üzüntü konusudur. Amma mücadele saflarını terk etmeği icap ettirecek bir sebep değil."¹³³

¹³² Ersel, **Cumhuriyet**,s.62,63

¹³³ C.K.M.P. Genel Başkanlığı, "Osman Bölükbaşı'nın CKMP'den İstifası Hakkın da Zaruri Bir Açıklama",Ankara 1962,s.3,10,11

Buna karşılık Osman Bölükbaşı; “hizmetinde bir ömür harcadığımız ve idealleri uğruna devirler boyunca çile çektiğimiz CKMP’den ayrılmaya bizi arkadaşlarımızı mecbur eden sebepleri, hadiselerin teferruatına inmeden 2 Haziran 1962 tarihinde neşrettiğimiz bir tebliğde umumi efkarca açıklamıştık.” Bu tebliğ aynen şöyleydi;

“CKMP her devirde, ahlâka dayanan bir siyaset anlayışının temsilcisi olmuştur.Onun bu şiarına ve prensiplerine yakışmayacak hareketler, maalesef son zamanlarda bünyesinde huzur içinde çalışmayı imkansız kalacak bir dereceye ulaşmıştır.

Bu durum karşısında, yetkili organlar, kendilerine düşen vazifeyi layikiyle ifâ etmemişler ve böylece idealleri ikbale ihtirastan ibaret olan bazı kimselerin cüret ve cesaretlerini arttırmışlardır.

Diğer taraftan CKMP’nin memleketin içinde bulunduğu nazik şartları nazara alarak yapıcı ve huzur getirici bir kuvvet olmak vazifesini tercih ettiği milletçe malümdür.

Bir takım şahsi ikbal ve ihtiras hesaplarıyla partiyi yapıcı ve huzur getirici bir kuvvet olmaktan çıkarmak ve onu tehlikeli temayüllere bir teşekkül haline getirmek isteyenlerin mevcudiyeti ve son zamanlarda artan faaliyetleri karşısında yetkili organlar yine kayıtsız kalmağa devam etmişlerdir. Bu şartların yarattığı huzursuzluk ve itimatsızlık içinde memleketin bu nazik devresinde teşrii vazifemizi layikiyle ifa etmenin imkansızlığını tespit etmiş bulunuyoruz. Bu kanaatlerdir ki, idealleri uğruna hayatlarımızı dahi fedaya hazır olduğumuz CKMP’den ayrılmaya ve memleketin yüksek menfaatlerine müstakil olarak hizmet etmeye karar vermiş bulunuyoruz. Bu ayrılış CKMP’nin ruhundan ve davasından değil sadece çatısındanadır. Bu kararımızı benimseyecek idealist arkadaşlara bağrımız daima açık bulunacaktır.

Yürekleri vatan aşkıyla çarpan ve devrin çile ve kahrına göğüs geren CKMP’nin büyük ve samimi kütlesine karşı olan bağlılığımızı devam ettireceğiz ve bundan sonraki mücadelemizde de bu bağlılıktan kuvvet alacağız

CKMP'nin bu güne kadar temsil ettiği vatansever ruh ve davayı kendisine bayrak yapacak "Millet" adlı bir siyasi parti kurmak ve samimi dava arkadaşlarımızı ve vatandaşlarımızı bu partinin çatısı altında toplamak CKMP'nin ideallerine sadakatin zaruri kıldığı bir hal tarzı olmuştur.

Ayrılış beyannamesiyle de ifade edildiği üzere CKMP'nin kötü gidişatı ve bu durumu ıslah için partinin yetkili idarecilerin ekseriyeti kendilerine düşen vazifeyi bütün ikazlara rağmen yapmamışlar. Bunun üzerine Bölükbaşı ve beraberindekiler Millet Partisi'ni kurmuşlardır.

Bölükbaşı: Biz bu kararımızla kendimizi CKMP'nin ruh ve davasından ayrılmış saymıyoruz, sadece CKMP'nin bünyesinde, normal yollarla tasfiyesi mümkün olmayan bir menfaat ikbal ve ihtiras zümresinden partiyi ve ideallerini kurtarmanın en salim, yolunu bulmuş oluyoruz. Bize göre, vatana hizmetin ilk şartı ahlaka ve fazilete bağlılıktır. Bu yolda devam edeceğiz ve ondan ayrılanları millete tanıtmak vazifemizi zamanı geldikçe yerine getireceğiz.

Millet Partisini kurma hareketimiz CKMP'den ve onun ideallerinden ayrılmak değil, hakikatle normal yollarla mümkün olmayan bir tasfiyeyi gerçekleştirmek tabiri caizse kirlenmiş bir suyu süzgeçten geçirmektir."¹³⁴

İsmet Paşa 1962'de yeniden hükümeti kurmakla görevlendirilmişti. Bölükbaşı, İnönü başkanlığındaki hükümet modeline kesinlikle karşıydı. CKMP yönetimi ise, İsmet Paşa Hükümetine katılmak istediğini açıklamıştı. Zaten bu nedenle Bölükbaşı on sekiz milletvekili ve yedi senatör ile CKMP'den istifa etmişti.

Bölükbaşı, CMKP liderliğini bırakmıştı ama, İsmet Paşa Bölükbaşı'nın peşini bırakmamıştı. Yeniden Hükümeti kurmakla görevlendirilen İsmet İnönü, partisiz milletvekili Osman Bölükbaşı'nı aramayı ihmal etmedi. Bu ezeli ve ebedi rakibin ne düşündüğünü ne yapmak istediğini öğrenmek istiyordu.

¹³⁴ Osman Bölükbaşı, "Zaruri Bir Açıklama" CKMP Genel İdare Kurulunun İstifamız Dolayısıyla Neşrettiği Broşüre Cevap, Millet Partisi Yayını, Ankara 1962, s.7,15,16,17

Başbakanlık Özel Kalem Müdürü Necdet Alp, Osman Bölükbaşı'nı telefonla arayıp, İnönü'nün kendisiyle görüşmek istediğini söyledi. Bölükbaşı, Necdet'e şu cevabı verdi;

"Ben CKMP'den istifa ettim. Sadece Ankara Milletvekiliyim. Başbakan'ın benimle görüşecek neyi olabilir ki?"

İsmet Paşa, Necdet Bey aracılığıyla Bölükbaşı'na şu mesajı iletliyordu: "sayın Bölükbaşı, siyasetten ayrılıp köyüne, çekilse bile, memleketin buhranlı bir anında kendisiyle konuşmak ve fikirlerini almak ihtiyacını hissederim."

16 Haziran 1962'de MP Genel Başkanlığına getirilen Bölükbaşı ikinci İnönü Koalisyonunun yakın bir takipçisi oldu.

"Hükümet partizanlık şirketi haline geldi" diyor, sözlerini şöyle sürdürüyordu:

"Bölükbaşı, görev için hayatını bile verir. Ama İnönü'nün koltuğu altında haysiyetini asla!"

Osman Bölükbaşı 25 Haziran 1962'de güven oylamasına başvuran CHP-YTP – CKMP ve bağımsızlıklar Koalisyon Hükümetine, daha öncede söz verdiği gibi, kırmızı oy kullanmadı. Ama YTP ve CKMP'yi, CHP'nin şubesi olmakla suçladı.¹³⁵

Başbakan İnönü, 1963 yılının Kasım ayında Başbakan Kennedynin, cenaze töreni için Amerika Birleşik Devletlerine gitti. Bu sırada YTP ve CKMP, koalisyon ortaklığından çekildi. İnönü'de 2 Aralık 1963'de Ankara'ya döner dönmez istifasını Cumhurbaşkanı Gürsel'e sundu.

Yeni hükümeti kurma görevini alan AP Genel Başkanı Ragıp Gümüşpala, temaslarından olumlu bir sonuç alamadı. Sıra, yine İnönü'ye geldi. Bölükbaşı, CHP dışındaki partilerin kuracağı bir "Milli Koalisyon" istiyordu. Fakat İnönü sayıları çok fazla olan bağımsız milletvekilleriyle 25 Aralık 1963'te yeni bir koalisyon hükümeti kurdu.¹³⁶

¹³⁵ Sabah, 25 Ocak 2002

¹³⁶ Çağdaş Türkiye, a.g.e., s.210

22 Şubat darbe teşebbüsünün üzerinden on beş ay geçmişti ki; emekli Albay Talat Aydemir ve arkadaşları, yeni bir silahlı teşebbüste bulundular. Harp okulu öğrencileri, dönemin Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay'ı tutuklamaya kalkmıştı. Bu teşebbüste sonuçsuz kaldı. Aydemir ve arkadaşları tutuklandı, Ankara Mamak Muhabere Okulundaki 1 Numaralı Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde yargılandı.

Mahkeme, Aydemir ve altı arkadaşı hakkında ölüm cezası vermişti. Karar, Askeri Yargıtay'da onaylanıp, Meclise intikal etti. T.B.M.M.'de ölüm cezasının yerine getirilip getirilmesi konusunda yapılacak oylamadan önce, parti sözcüleri görüşlerini açıkladılar. Bölükbaşı'nın partisi, idamlara karşıydı. Bölükbaşı, Meclis kürsüsünden şunları söylüyordu;

“Atatürk, suçları ve Hüviyetleri malum 150'liklerin dahi idamını istememiş ve onları yurt dışına göndermekle yetinmiştir.” T.B.M.M'deki görüşmelerden sonra, Talat Aydemirle birlikte, yakın arkadaşı Süvari Birliği Komutanı Fethi Gürcan hakkındaki idam kararı alındı, ardından da infaz edildiler.¹³⁷

Adalet Partisi Genel Başkanı Ragıp Gümüşpala, 2 Haziran 1964'te vefat etti. AP Genel Başkanlığı'na 29 Kasım 1964 günü Devlet Su İşleri eski Genel Müdürü Süleyman Demirel seçildi. Demirel, ilk siyasi sınavını hükümet düşürerek vermek istiyordu. Bunun içinde, Millet Meclisinde 226 oy arıyordu.

Demirel'in bu siyasi atağına MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı destek verdi: 1965 Bütçesi 13 Şubat günü Millet Meclisinde görüşülürken, muhalefet partileri bir oylama sırasında bütçeyi reddetti. Bunun üzerine Başbakan İnönü, görevinden istifa etti. Yeni hükümet arayışları uzun sürmedi. CHP dışındaki partiler, Senatör Suat Hayri Ürgüplünün Başkanlığı için anlaştı. Bu arada AP'nin yeni lideri Demirel de parlamento dışından Başbakan yardımcısı olacaktı.¹³⁸

¹³⁷ Sabah, 25 Ocak 2002

¹³⁸ Çağdaş Türkiye, a.g.e., s.217

Ürgüplü, 20 Şubat 1965 günü kabinesini açıkladı. Hükümette, 10 Bakanlık AP'ye verilmiş, YTP,CKMP Bölükbaşı'nın MP'si de 4'er bakanlık almışlardı.¹⁴⁰ Osman Bölükbaşı, siyasi hayatında ilk kez iktidar yüzü görülüyordu. Yaklaşık sekiz ay sürecek olan bu durum aynı zamanda Bölükbaşı'nın son iktidarı olacaktı.

Ürgüplü hükümetine ortak olacak 4 parti, koltuk pazarlığı yaparken, Bölükbaşı, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın partisine verilmesini ısrarla istemiş ve kabul ettirmişti.¹⁴¹

10 Ekim 1965 günü yapılan genel seçimlerde Süleyman Demirel'in liderliğindeki AP, oyların yaklaşık %53'ünü, 1240 sandalye alarak tek başına iktidar olma başarısını gösterirken, CHP'nin oyları %29'un altına düştü. Seçime giren öteki partilerden Osman Bölükbaşı'nın başkanlığını yaptığı MP, %6/31 sandalye YTP %3,7/19 sandalye TIP %2,9/15 sandalye CMKP yüzde 2,2/11 sandalye kazandılar. Bu seçimde CKMP oylarının bir bölümü MP ye gitmiştir. Sert ve ani çıkışlarıyla ünlü siyaset adamı Osman Bölükbaşı'nın MP'si Orta Anadolu'da Amasya, Yozgat ve Nevşehir'de %20'nin Kırşehir'de ise %50'nin üzerinde oy toplamıştır. 5 Haziran 1966 tarihinde ise kısmi senato seçimleri yapılmıştır.¹³⁹

27 Ekim 1965'te Süleyman Demirel'in başkanlığı ile başlayan AP iktidarının ilk evresi Başbakan ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in Silahlı Kuvvetler tarafından görevden ayrılmak zorunda bırakıldığı 12 Mart 1971'deki askeri müdahaleye kadar sürmüştür.¹⁴²

Sürekli ihanetlerle karşılaşan Osman Bölükbaşı; "Erciyes Dağı kadar derdim var. Artık, gemi aslanı gibi lider olmak istemiyorum, ümidim yok ama Allah bu milletin başına kıblesi belli olan adamları getirsin. Hepinizi Allah'a emanet eder, arzı veda ederim." diyerek 1972'de Millet Partisinden, 9 Eylül 1973'te de milletvekilliğinden istifa ederek aktif siyasetten çekilmiştir.¹⁴³

¹⁴⁰ Parlamento, a.g.e., s.681

¹⁴¹ Sabah, 25 Ocak 2001

¹³⁹ Çağdaş Türkiye, a.g.e., s.213,224,216,217

¹⁴² Çağdaş Türkiye, a.g.e., s.217

¹⁴³ Sabah, 26 Ocak 2002;Hürriyet 08 Şubat 2002

C. Osman Bölükbaşı'nın Dış Politika Anlayışı ve M.H.P.'yle Olan İlişkisi

1. Osman Bölükbaşı ve Dış Politika

Osman Bölükbaşı dış politikaya dair: “dış politikamızın temeli istiklalimizi ve toprak bütünlüğümüzü korumaktır. Bu milli siyasetimiz, bütün sahalarda milletlerin hukuk eşitliğine, milletler arası tesanüt ve işbirliğine taraftar olduğumuzu ifade etmekte tamamlanmaktadır.”

Diğer taraftan milli varlığın, milli güçle korunabileceği hakikatinin yanında Birleşmiş Milletler ideali dairesinde kollektif güvene müstenit, barışçı dürüst ve açık bir dış siyasetin takibini memleket menfaatlerine en uygun yol görürdü. Bütün milletin yüreğinde yaşanan devamlı bir dünya sulhu içinde mes'ut bir Türkiye görmek arzusuyla dünya umumi efkarına arz ederken, dış politikaya ait meselelerin iç siyaset mücadelelerinin de kullanılması yoluna gidilmesinin çok zararlı ve sakim olduğuna ve yakın tarihimizin bu hususta acı misallerle dolu bulunduğuna işaret etmeyi vazife olarak sayardı.

Tarihi ve milli varlığımıza dayanarak, dış politika sahasında her halükârda söz sahibi olmak noktasında dikkat ve hassasiyet gösterilmesinin lazım geldiğine inanır.¹⁴⁴ Silahlanma yarışının, nükleer afetin, emperyalist nüfus kavgalarının, cihan çapında ekonomik ve sosyal kutuplaşmanın karşısındadır.

Batı Demokrasileriyle mänen ve maddeten işbirliği yapmaya razı olunulması taraftarıdır. “Birleşmiş Milletlerin imanlı bir üyesi olmalıyız. İngiliz ve Fransız ittifakına, Amerika dostluğuna tam manasıyla bağlıyız. Ancak şu cihetleri de sükutla geçemeyiz” der ve ekler;

“Dünya güvenini sağlamak için yapılmış olan yeni ittifak ve anlaşmalara biz alınmadık.

Demokrasi dünyasının bir ön karakolu olduğumuz halde bu durumun bize yüklettiği külfetleri karşılayacak ölçüde yardım görmemekteyiz.

¹⁴⁴ Cumhuriyetçi Millet Partisinin Seçim Beyannamesi, Millet Partisi Yayını, Ankara 1954 s.8.

Yardım ifa ettiğimiz büyük hizmetleri ve dünya sülhünü devam ettirmek için kabul ettiğimiz fedakarlıkların karşılanmasını istemek hakkımızdır.”

Mevcut dostluk ve ittifaklar çerçevesinde müstakil ve şahsiyetli bir dış politika takip edilmesi gerektiğini vurgular. Türkiye'nin kaderinin şu veya bu devlete değil prensiplere bağlanmasını ve bütün dünya devletleri ile bilhassa komşuları ile iyi münasebetler kurmaya çalışmasını savunur.¹⁴⁵

28 Mayıs 1966'da Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın Ankara'da yaptığı bir konuşmada, Türkiye'deki Amerika üstleri üzerinde durarak iktidarın bu konudaki tutumunu şiddetle yermiş ve ezcümle şunları söylemiştir;

“İhtilâlden evvelki iktidar ayak üzeri konuşmalarla dahi Türk toprakları üzerinde Amerika'ya tehlikeli imtiyazlar tanımıştır. Bu sözde ikili anlaşmalar bugün dahi Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin meçhulüdür.

Topraklarımızdaki Amerikan üsleri üzerinde devletimizin hemen hemen hiç bir kontrol ve murakabe hakkı bulunmadığı her gün yazılmaktadır.”

Demirel, bu üslerin NATO'ya ait olduğunu iddia etmek suretiyle hadiseyi küllemek istemişse de, Amerikan Savunma Bakanlığı'na bağlı üslerin mevcudiyeti gerçeği ortaya çıkmıştır.

“Bu üslerde hangi silahlar vardır? Bu günün birinde kimin kararıyla kullanılacaktır. Bu üstlerdeki Amerikan uçaklarının devletimizin başına büyük gaileler açabilecek şekilde kullanılması fiilen önlenmiş midir?

Bu suallerin cevabını bir parti lideri ve milletvekili olarak biz bile bilmiyoruz. Aylardan beri bu meseleler üzerinde durulduğu halde hükümet, meclisi aydınlatmamış ve her haliyle adeta Amerika'nın imtiyazlarına kanaat veren bir siyaset meleği rolünü oynamıştır.”

Kamu oyunun ve muhalefetin baskısı üzerine Amerika ile yapılmış bulunan bu ikili anlaşmaların tekrar gözden geçirileceği söylenmiştir.

¹⁴⁵ **Milliyet**, 18 Ocak 1969

Hükümet böylece, bu ikili anlaşmaların Amerika'ya Türkiye için zararlı ve tehlikeli imtiyazlar tanıdığını itiraf etmiştir.

“Bu anlaşmaların gözden geçirileceği haberi bizi ferahlatmaya yetmemektedir. Çünkü Demirel mızrağı çuvala sığdırmak isteyen sözde bir kurnazlıkla “Topraklarımızda Amerikan üssü yoktur, tesisleri vardır” gibi anlamsız sözlerle gerçeği örtme çabasındadır.

Başbakanın yapılacak müzakerelerde devletimizin hakkını, haysiyetini ve emniyetini kâfi derecede koruyamayacağı endişesi içerisindeyiz.

Biz Millet Partisi olarak NATO'ya garp blokuna bağlıyız.

Komünist tehlikesinin karşısındayız. Amma dostluk ve ittifakların peyklik haline getirilmesine karşıyız. Topraklarımızdaki Amerikan üsleri üzerinde Türk Devletinin hâkimiyet hakkına uygun ve emniyetini sağlayacak tesiri murakabe ve kontrol imkanlarının sağlanmasını ve bu üstlerin statüsünün diğer NATO devletleri topraklarındaki üstlerin statüsünde icra edilmesini, Kıbrıs Genel Görüşmesinde ifade ettiğimiz üzere, ısrarla istiyoruz. Amerika ile yapılacak müzakereler böyle bir sonuca bağlanmazsa ve varılacak neticeler Meclisin tasdikine sunulmazsa Demirel'in yakasını bırakmayacağız.”¹⁴⁶

Osman Bölükbaşı Değişik Konuşmalarında;

“Türkiye'nin kaderi şu veya bu devlete değil prensiplere bağlanmalıdır” demiştir.

Millet Partisi, mevcut dostluk ve ittifaklar çerçevesinde müstakil ve şahsiyetli bir dış politika takip edilmesinin daima savunucu olmuştur.

Türkiye Rusya ile olan münasebetlerin de özel bir dikkat göstermeli, temkini eden bırakmamalı ve ölçüyü kaçırmamalıdır.

Her vesile ile alabildiğine Amerika'yı kötüleyen ve burada açık veya kapalı şekilde Rusya'yı şirin göstermeye çalışan gayretleri, Millet Partisi, milli menfaatlerimize uymayan bir hareket saymaktadır.

¹⁴⁶ T.B.M.M.Zabıt Ceridesi,c.1,31.5.1950,s.59

Bir kere daha ifade edelim ki Millet Partisi Türkiye'nin NATO ittifakından ayrılmasını isteyenlerin karşısındadır. NATO'dan ayrılmamızın kendimize değil, yalnız Rusya'ya hizmet olacağı ve böyle bir ayrılıştan uzak veya yakın bir istikbâlde Türkiye için çeşitli mahsur ve tehlikeler doğuracağı inancındayız."¹⁴⁷

"Amerikan üslerinin milletimizin 32 milyonluk bir mezar haline getirilebilecek bir tehlike kaynağıdır. Misafir öyle bir misafir ki, evimizi yakabilir. Biz misafirin bu imkân ve imtiyazından şikayetçiyiz" demiştir.¹⁴⁸

Bu üstlerden fiili hakimiyetin Türk komutan ve askerlerinde olmasını, Amerikan uçaklarının iniş ve çıkışlarının bunların izinlere bağlı kalmasını cephaneliklerin Türklerin muhafazasında bulunmasını ve bir kelime ile oldu bittileri imkansız kılacak fiili bir hakimiyetin Türkler de olmasını istemekteydi.¹⁴⁹

Osman Bölükbaşı, Yunanistan politikasına dair şunları söylemiştir;

"Yunanistan, Türk toprakları üzerinde Bizans İmparatorluğu ihya etmek ve Ayosofya'ya çan takmak hayalinden vazgeçmiş değildir. Gençlerini bu hayal ile yetiştirmekte ve topraklarımızda gözü olduğunu her vesileyle tekrar etmektedir."¹⁵⁰

Yunanistan'ın Megale ideasını gerçekleştirmek için Kıbrıs'ı elde etmeyi bir sıçrama tahtası saydığını ifade eder;

"Bu düşmanlığın en son tezahürü Ege sahillerimize yakın olan ve Lozan Antlaşmasıyla askerlikten tecrit edilmiş bulunan Yunan adalarında bir gün Türkiye aleyhine kullanmak üzere jet üstleri inşa etmeye başlamış olmasıdır."

"Türkiye antlaşmaların kendisine verdiği hakkı kullanarak bir gün Kıbrıs'a askeri müdahalede bulunmak zorunda kaldığı veya haklı bir sebeple

¹⁴⁷ Osman Bölükbaşı'nın Radyo Konuşmaları ve Bazı Vesikalar, Millet Partisi Yayını, Ankara 1966, s.99,100

¹⁴⁸ Milliyet, 18 Ocak 1969

¹⁴⁹ Yeni İstanbul, 21 Ocak 1969; Cumhuriyet, 21 Ocak 1969

¹⁵⁰ Vatan, 21 Ocak 1969

Yunanistan'la çatıştığı taktirde sahillerimizin burnu dibinde kurulan Yunan jet üsleri üzerinden kalkacak uçaklar İzmir, İstanbul, Ankara gibi Türk şehirlerini kolaylıkla bombardıman edebileceklerdir.

Hükümetimiz, bu hainane ve gayri meşru hazırlıkları derhal durdurmak için harekete geçmediği taktirde bir gün İsrail hava taarruzuna uğrayan Araplar durumuna benzer bir duruma düşecektir.”¹⁵¹

“Ulusça silkinme ve Kuvayi Milliye ruhunu yeniden alevlendirmenin zamanı gelmiştir.”¹⁵² Osman Bölükbaşı Kore'ye Türk askerinin gönderilmesine de şiddetle karşı çıkmış, ve;

“Görülüyor ki, Anayasamızın ruhuna göre memleket çocukları fiilen çarpışmaya gönderilirken bu meclisten karar almak lâzımdır.

Bu gün dünya sulhunu hangi kuvvetlerin tehdit ettiğini her kez biliyor. Dünya bu tehlikeye maruzdur. Musluk açılmış oda su ile dolmuş ellerimizde bir sünger kurutmaya çalışıyoruz. Niçin menbaa karşı bir tedbir düşünülüyor. Gayet tabi tehlikeye yalnız Kore maruz değildir. Türkiye'de maruz dur. Biz bu kuvveti gönderirken herhangi bir tecavüze maruz kaldığımız taktirde karşımızda bulunanlardan nasıl bir yardım göreceğimizi elbette düşünmek mecburiyetinde idik.

Kore'ye asker gönderen milletlerin kimler olduklarına dikkat ettim. Bir çoğu Atlantik Paktı ile teminat altına alınmış devletlerdir. Onun dışında kahraman yok. Türkiye'nin emniyeti temin edilmedikçe asker gönderilmesine prensip olarak taraftar değiliz.”

Kore'deki Türk Tugayının önemli bir Çin saldırısını durdurması (28-30.11.1950) üzerine Bölükbaşı Türk askerlerinin Kore'ye yollanması konusunda hükümete bir önerge verme planından vazgeçmişti.¹⁵³

¹⁵¹ **Tercüman**, 25 Ocak 1969

¹⁵² **Vatan**, 21 Ocak 1969; **Akşam** 25 Ocak 1969

¹⁵³ **T.B.M.M. Zabıt Ceridesi**, c.4, 11.12.1950 s.139

2- Osman Bölükbaşı ve M.H.P.

20 Temmuz 1948'de, çoğunluğu DP'den ayrılan bazı milletvekillerinin oluşturduğu kişiler tarafından kurulan Millet Partisi,¹⁵⁴ 8 Temmuz 1953'te mahkeme kararına istinaden hükümetçe kapatılınca,¹⁵⁵ bu partinin kurucularından Osman Bölükbaşı'nın liderliğinde 10 Şubat 1954'te Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) kurulmuştu.¹⁵⁶ CMP, Millet Partisinin kapatılmasına sebep olan aşırı unsurlara bünyesinde yer vermeyerek daha mutedil bir program ve politika benimsemeye kararlı gözüküyordu. 16 Ekim 1958 tarihinde, daha önce (19 Mayıs 1952) kurulan Türkiye Köylü Partisi, CMP'ye katıldı ve Partinin adı Cumhuriyetçi Köylü Millet partisi olarak değiştirildi.¹⁵⁷ 18-20 Kasım 1959 tarihleri arası yapılan CKMP Kongresi Osman Bölükbaşı'yı tekrar genel başkan seçecekti. Osman Bölükbaşı'nın 13 Haziran 1962'de 29 milletvekili ile birlikte CKMP'den ayrılarak tekrar Millet Partisini kurmasından¹⁵⁸ sonra İstanbul Milletvekili Ahmet Oğuz CKMP genel başkanı olmuştur. CKMP'nin 22-23 Şubat 1964'te yapılan Kongresinde, Alpaslan Türkeş'e yakınlıklarıyla bilinen 60'tan fazla politikacı partiye girmiş ve bu kongreyle Ahmet Oğuz tekrar genel başkan seçilmiştir. 1965'in 31 Martında da Alpaslan Türkeş kendisi gibi vaktiyle MBK'nda bulunan ve bilâhare "Ondörtler" diye bilinen ve MBK'dan tasfiye edilen grupta beraber oldukları Muzaffer Özdağ, Rıfat Baykal, Ahmet Er, ve Dündar Taser ile birlikte törenle CKMP'ye giriyor ve kısa bir zaman sonrada "parti müfettişliği"ne getiriliyordu. Çok geçmeden 19 Haziran 1965'te MBK'nın dört eski üyesi daha, Mustafa Kaplan, Fazıl Akkoyunlu, Şefik Soyuyüce ve Duman Esin CKMP'ye girerek¹⁵⁹ 27 Mayıs'tan itibaren "tabii" lideri olarak görüldükleri Türkeş'in etrafında yer almışlardır. 31 Temmuz –1 Ağustos 1965 tarihleri arasında yapılan kongrede Genel Başkanlığa Türkeş seçilmiştir.¹⁶⁰

¹⁵⁴ **Türkiye'de Siyasi Dernekler**,s.489

¹⁵⁵ **Tokin**,a.g.e.,s.88

¹⁵⁶ **Çalık**,a.g.e. s.,91

¹⁵⁷ a.g.e.,s.92

¹⁵⁸ **Ahmad Türkiye'de** ,s.249

¹⁵⁹ **Çalık** ,a.g.e.s.92

¹⁶⁰ **Cumhuriyet**, 2 Ağustos 1965

Türkeş'in genel başkanlığa seçilmesinden sonra CKMP'nin Türkeş ve ekibine bağlanmak istemeyen mensupların parti içi mücadele vermektense ayrılmayı tercih ettikleri anlaşılıyordu. Kısaca özetlemek gerekirse, 1960 Darbesinde CHP ile birlikte varlığını sürdüren CKMP, 1960'ların ortasında kimlik ve kadro değişimi yaşamış, 1969'da Milliyetçi Hareket Partisi olarak adını değiştirmiştir. Başlangıçta küçük toprak sahipleri ve esnafların çıkarlarını temsil eden CKMP, Osman Bölükbaşı ve arkadaşlarının ayrılması ile (1962) etkinliğini yitirerek küçülmüştür. Buna rağmen İnönü ve ardından Ürgüplü hükümetlerinde koalisyona katılması partiyi bir süre daha yaşatmış , sürgünden dönen On Dörtlerden Kurmay Albay Alpaslan Türkeş ve bazı yakın arkadaşlarının partiye üye olması (1965), Osman Bölükbaşı'nın bir süre genel başkanlığını yapıp desteğini esirgemediği CKMP'ye canlılık kazandırmıştır. CKMP genel müfettişliği verilen Türkeş, partinin yerel örgütleriyle doğrudan ilişkiye girerek onları yanına çekmeyi başarınca, genel başkanlığa seçilmişti. Ardından 8-9 Şubat 1969'da Adana'daki kongrede partinin adı yeni kimliğine uygun şekilde değişecektir. Aynı kongrede kabul edilerek partiye yarı askeri örgüt hürriyeti veren tüzüğe göre, sembol kırmızı zemin üzerine üç hilal şeklinde kararlaştırılmıştır. Partili gençler ise başını hilale kaldırmış bozkurtu kullanacaklardır. 1965 seçimlerine yeni program ile giren Türkeş önderliğindeki parti 11 sandalye kazanacak MHP'ye dönüşen parti 1970 sonrası daha da güçlenecekti.¹⁶¹

Osman Bölükbaşı'nın gerek Türk siyasi hayatı gerekse Milliyetçi Hareket Partisi için olsun çok ayrıcalıklı bir yeri bir önemi vardı. Tek parti, iktidarında, Demokrat Parti, ve diğer partilerin iktidarlığı zamanında da Türk Milliyetçiliği'nin sesi olmuştu.

¹⁶¹ Çağdaş Türkiye, a.g.e., s.223,224

II. BÖLÜM

BÖLÜKBAŞI KONUŞUYOR

A. Osman Bölükbaşı'nın Meclis Kürsüsü, Yayın ve Radyo Aracılığıyla Yaptığı Konuşmalar

1- Meclis Kürsüsünde Yaptığı Konuşmalar

Büyük Millet Meclisi Osman Bölükbaşı'nı 1950 yılında tanır. Meydanların ve geniş halk kitlelerinin bu ateşli hatibi ilk defa 31 Mayıs 1950 tarihinde kürsüye çıkar. Birinci Menderes Hükümetinin programını tenkid ederken söylediği ilk sözler şunlardır; "Kendini bu milletin vasisi sayan bir şefin tekrar ortaya çıkmasına mani olalım" Bu ilk konuşmadan sonra Bölükbaşı'yı meclis kürsüsünde sık sık görürüz. Genç demokrasimizi soysuzlaştırmaya, insan haklarını kısıtlamaya doğru atılan her adım karşısında Kırşehir'in bu vefalı evlâdını bulur. Sağlam hafızası, ince alayları ve yorulmak bilmeyen çalışmasıyla demokrat liderlere soğuk terler döktüren muhaliflerin başında Bölükbaşı vardır. Konuşmalarının ana hattını demokrasi kahramanlarının samimiyetsizlikleri teşkil eder. Bunu ispat için her konuşmasında demokratların muhalefet yıllarında söylediklerine başvurur. Bunlar hafızasında sıralıdır. Yeri geldikçe Bölükbaşı gerekli olanı çıkarır; bu reisicumhur, bu başvekil, bu vekil demeden, pervasızca yüzlerine vururdu. Konuşmalarına tat katan, bir hususiyetde hazır cevaplılığı ve ince esprileriydi. Cesareti varsa dinleyenlerden biri Bölükbaşı'nın sözünü kessin veya ona oturduğu yerden laf atsın. Bölükbaşı Nasrettin Hocaya yakışan bir hazır cevaplılıkla derhâl taşı gediğine kor, karşısındakini söylediğine, söyleyeceğine pişman eder. Bunun için o konuşurken sıra kapaklarını vurmaların, kuru gürültülerin, kızgınlıkların yanında zaman zaman kahkaha sesleri de duyulur.

Demokrat hakları kırpa kırpa kuşa benzeten beceriksiz bir iktisâdi politika yüzünden ne yapacağını şaşırarak Demokrat Parti çoğunluğu Bölükbaşı'nın konuşmalarına hiç bir zaman tahammül edememiştir. Bir kaç defa muvakkaten meclisten çıkarmışlar, nihayet Kırşehir'in il olması meselesinde konuşurken sarf ettiği bazı ağır kelimeleri bahane ederek bu

doğru sözlü hatibin sesini tamamiyle kesmek için dokunulmazlığını kaldırmışlardır. Bu tahammülsüzlüğün sonu Osman Bölükbaşı'nın hapis haneye düşmesine kadar varmıştır.¹⁶²

a) Birinci Menderes Hükümeti Programı Dolayısıyla Yaptığı Konuşma (31.5.1950)

Osman Bölükbaşı DP'nin bir muvazaa partisi olduğunu ve gerçek muhalefeti kendilerinin yaptığını ileri sürüyor. Özellikle yıllardır bir tabu olarak görülüp eleştirilemeyen Menderes yönetimine yönelttikleri eleştiriler oldukça ilgi uyandırıyor. Bölükbaşı, kişi özgürlüklerinin genişletilmesi, genel bir kalkınma programının hazırlanması ve liberal bir iktisat politikası izlenmesi taraftarıydı. Hükümetlerin din ve lâik anlayışına da şiddetle karşı çıkıyordu. Çağdaş siyasal düşünce, bilimsellik, demokratik, hürriyet milliyetçilik temel prensipleriydi.

Birinci Menderes Hükümeti programının bir parti programı olmaktan öteye gidemediğini iddia ediyor eksik ve ihtiyaçlara cevap veremez olarak nitelendiriyordu. Bu nedenle, Birinci Menderes Hükümeti programı dolayısıyla yaptığı konuşmasında:

“Hükümetin programı hakkında Millet Partisi'nin görüşlerini açıklamak için söz aldığım şu anda, gerek eski ve gerekse de yeni iktidar mensubu arkadaşlardan bir ricada bulunacağım:

Senelerden beri, bu memlekette vatandaş olmak hak ve hürriyetini hiçe sayanların sırtını yere getirmeye muvaffak olan bir milletin mümessilleri olarak burada toplanmış bulunuyoruz. İstibdadın sırtını yere getirmek bizi buraya göndermek kudretinde olan millet, sözlerimin isabet derecesini takdirden âciz değildir. Bu itibarla eski ve yeni iktidara mensup olan arkadaşlarımın sözlerine ne teşvik, ne tenkid sadedinde müdahalede bulunmamalarını rica edeceğim. Meydanlarda hürriyet isteyen Demokrat Partili arkadaşlarımın bu hürriyeti meclis kürsüsünde bizden esirgemeyeceklerini umarım.

¹⁶² Oğuz Turan, “Bölükbaşı Konuşuyor”, Ankara 1957, s.34; Ağaoglu, a.g.e., 599,600

Uzun seneler devam eden diktatörlük idaresini yıkmak için Türk Milletinin beş yıldan beri yaptığı mücadele, 14 Mayıs tarihinde tetvic edilmiştir. Bu gün burada toplanmış olan arkadaşları, hürriyet için mücadele eden bir milletin mümessilleri olarak selamlıyorum.

Tek parti idaresinin tasfiyesinden sora, milletin buraya göndermiş olduğu mümessillerini tarihi vazifeler beklemektedir. Her şeyden evvel hepimize düşen vazife, kendisini milletin vasisi telâkki eden bir şefin tekrar ortaya çıkmasına mani olmaktır. Böyle bir tarihi vazife ile, demokrasiyi kurmak vazifesiyle buraya toplanmış bulunan yüksek heyetimize şimdi hükümet programı hakkında Millet Partisinin görüşlerini arz edeceğim.

Hükümet programı hakkında umumi olarak şunları söyler:” Bir Hükümet programından ziyade, bir parti programını da andıran bu vesika, çok seyyal bir şekilde kaleme alınmıştır. Bir icraat programı olması icabeden bu programı o kadar seyyaldir ki, vatandaşa sarih bir fikir ve emniyet vermekten çok uzaktır.”

“Yeni iktidarın karşısında bulunduğu müşkülâtı takdir edecek kadar insafliyanız, filhakika yeni iktidar borca müştağrak bir terekenin varisi vaziyetindedir.”

“Hükümetin programını incelediğimiz zaman görüyoruz ki, bu program hastası için kati teşhis koyamamış, tedavi usullerini tayin edememiş bir doktorun muvakkat mahiyetteki reçetesine benzemektedir.” Bu program tek partili, murakabesiz ve frensiz bir devrenin tavsifi için ele alınan fikirlere, Halk Partisi cevap verdi. Yalnız bir noktaya temas etmek ihtiyacını hissediyorum: Programda, tek parti devrinde uzun senelerin boşa geçtiği ve hatta bu devirde isabetsiz politikaların memleketin tabii inkişafını dahi engellemediği ifade edilmektedir. Bu iddia ile, bu memlekete Halk Partisi'nin “Asırları yıllara sığdırdığı” şeklinde uzun seneler tekrarlanmış olan propagandalarını karşılaştıranlar, derin bir hayrete düşeceklerdir. Biz bu hayretin, bu tezadın halini yeni ve eski iktidarın müşterek maziye sahip olan mensuplarına terk etmekle iktifa eyleyeceğiz.¹⁶³

¹⁶³ T.B.M.M.Zabıt Ceridesi,C.1,29.05.1950,s.54,55

**b) Kore'ye Asker Gönderilmesi Meselesinde Yaptığı Konuşma
(11.12.1950)**

İstiklalimizin ve toprak bütünlüğümüzün korunmasını Osman Bölükbaşı dış politikamızın temeli olarak görür. Bütün sahalarda milletlerin hukuk eşitliği ve milletlerarası işbirliği tezini savunur. Milli varlığın milli güçle korunacağını bilincindedir.

Birleşmiş Milletler ideali dairesinde kollektif güvene, barışçı, dürüst ve açık bir dış siyasetin takibinden yanadır.

Tarih ve milli varlığımıza dayanarak dış politika sahasında her halükarda söz sahibi olmak, iş birliği yapmak taraftarıdır. Ama demokrasi dünyasının bir ön karakolu olduğumuz halde bu durumun bize yüklediği külfetleri karşılayacak ölçüde yardım görememekten yakınmaktadır. Bu nedenle Türkiye'nin emniyeti temin edilmediği gerekçesiyle Kore'ye Türk askerinin gönderilmesine şiddetle karşı çıkmış ve bu konu mecliste gündeme geldiğinde düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Görülüyor ki anayasamızın ruhuna göre memleket çocukları fiilen çarpışmaya gönderilirken bu meclisten karar almak lazımdır.

Arkadaşlar vergi tarhını kim yapar? Meclis yapar, meclis kanun çıkarır. Üç beş kuruş için kanun çıkarılmasını kabul edenler bu hareketinde bir kan vergisi vermek demek olduğunu niçin taktir etmiyorlar? Hükümetin kararı hukuki bakımdan ayakta duracak bir karar değildir.

Hükümete vermiş olduğumuz takririn metninde tasrih edildiğine göre, emniyetimiz temin edilmeden bu kararın verilmiş olduğunu iddia ediyoruz, oraya hiç temas buyurmamışlardır.

Bu gün dünya sulhunu hangi kuvvetin tehdit ettiğini herkes biliyor. Dünya bu tehlikeye maruzdur. Musluk açılmış oda su ile dolmuş elimizde bir sünger kurutmaya çalışıyoruz. Niçin menbaa karşı bir tedbir düşünülmüyor. Gayet tabii tehlikeye yalnız Kore maruz değildir. Türkiye de maruzdur. Kars'tan Trakya'ya kadar bütün Türkiye de maruzdur. Biz bu kuvveti gönderirken herhangi bir tecavüze maruz kaldığımız taktirde karşımızda bulunanlardan nasıl bir yardım göreceğimizi elbette düşünmek mecburiyetinde idik.

Kore'ye asker gönderen devletlerin kimler olduklarına dikkat edelim, bir çoğu Atlantik paktı ile teminat altında alınmış devletlerdir. Onun dışında kahraman yok. Türkiye'nin emniyeti temin edilmedikçe asker gönderilmesine prensip olarak taraftar değilim arkadaşlar.”¹⁶⁴

c) Basın Yayın Um.Md. Bütçesi Dolayısıyla Yaptığı Konuşma (21.2.1951)

Osman Bölükbaşı basın hizmetlerini eğitimin devamı olarak görür. Dünya ve ülke meseleleri sebepleri ve sonuçları konusunda gerçeklere dayanan bilgiler, vatandaşa seçme ve yönetme hürriyeti bahşeder. Bu yüzden dünya ve ülke gerçekleri konusundaki derinlemesine ve doğru bilgi birikimi önem kazanır. Gerçeği, doğruyu, yararlıyı arama hürriyeti çağdaş hürriyetlerin başındadır. Bu kati ihtiyaç ise basın yayın hizmetleri aracılığı ile karşılanabilir görüşündedir.

Basın yayın hürriyeti, insana, insan hürriyetine ve fikre verilen önemin bir ölçüsüdür. “Basın-yayın hürriyeti Basın-yayın sermaye baskısından, ideolojik ve politik baskılardan arındırmak ve bir amme hizmeti haline getirmek hedef olmalıdır” der.

Menderes hükümetinin bu konudaki uygulamalarını düşüncelerine aykırı gören Bölükbaşı, basının tarafsızlığının ve özgürlüğünün ortadan kaldırıldığı gerekçesiyle basın yayın um.md.bütçesi dolayısıyla yaptığı konuşmasında şunları söyler:

“Biz devlete ait hiç bir müessesenin hiç bir partiye alet olmaması, için mücadele ederek buraya geldik. Binaenaleyh biz radyoyu milletin malı telakki ediyoruz. Böyle olduğu halde nasıl oluyor da Başbakanlık radyo İdaresi şu meclisin kubbesi altında cereyan eden hadiseleri söz söyleyen milletvekillerinin mensup olduğu partilerin baremine tabi tutuluyor.”

“Arkadaşlar eğer Türk Milletinin tenvir edilmesi için radyo lüzumlu bir vasıta telakki ediliyorsa Türk Milletinin tenvir edilmesi için muvafık ve muhalif serdedilen mutaleaların aynen efkarı umumiyeye bildirilmesi lazımdır.

¹⁶⁴ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi,c.3,11.12.1950.,s.50

“Muhalf muvafık eğer bu memlekette demokrasiyi hakiki olarak kurmak istiyorsak arkadaşlar, burada söylenen sözleri ya aynen millete duyurursunuz yahut hiç duyurmayınız. Benim fikrimi millete duyurunuz. Ona mukabil ne söylüyorsanız onu da duyurunuz. Ama devlet memurlarına direktif verilerek bu şekilde muamele yapılmasına müsaade ederseniz bu memlekette demokrasi laftan ibaret kalır.

Ben burada partinin namına bir buçuk saat tenkitte bulundum, benim tenkitlerim, fikirlerim neden bir kaç kelime ile millete duyuruluyor da Nedim Ökmen arkadaşımızın kümesinde tavuk hikayesi saatlerce anlatılıyor?”¹⁶⁵

“Demokrat Parti vaktiyle Halk Partisi bu yolu tuttuğu zaman çok şikayet etmişti. Şikayet edenler, ızdırap çekenler ızdırabı çektirmemek gibi bir ahlaki mükellefiyet altındadır.”¹⁶⁶

d) İstanbul'da Bir Sendikanın Mitingine Mani Olunması Dolayısıyla Yaptığı Konuşma (9.5.1951)

Osman Bölükbaşı, Türkiye'de çalışan kesimin müreffeh ve emniyetli bir hayat seviyesine ulaşmaları için ücretlerinin iyileştirilmesi, mesken meselesinin esaslı surette, halli, sigorta hizmetlerinin genişletilmesi düşüncelerine sahiptir. Demokratik hak ve hürriyetlerin tabii bir neticesi olarak, işçi sendikalarının demokrat memleketlerde olduğu gibi hareket serbestisine kavuşturulması, işçi grev hakkının tanınmasını ve iş kanununun, işçi sigortaları mevzuatının ıslahını savunur İşçi-işveren, hükümet arasında hürriyet ve demokrasi prensibine uygun ilişkiden yana tavır takınır. İnsanlar arasındaki seviyeli dayanışmaya büyük önem veren Bölükbaşı, bütün bunların hükümetçe çiğnendiğini görür ve İstanbul'da bir sendikanın mitingine mani olunması dolayısıyla yaptığı konuşmada şu beyanatı verir:

“Sayın Menderes, bu memlekette her şeyin teminat altında olduğunu tatlı sözleriyle ifade ediyor. Ama dün bu memlekette teminatı kanunlar verir diye bağırın kendisi idi. Bu gün tenkit ettiği teminatlı hürriyet yoktur diye

¹⁶⁵ Ahmad, Türkiye'de, s.77

¹⁶⁶ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi C.5,21.2.1951,s.405

vaktiyle o kadar tenkid ettiği kanunları meziyette tutmakta devam ediyor. Kelleimizin tehlikede olmadığını söylediler. Biz tehlikenin çok olduğu, bir çoklarının da ada tavşanı gibi tir tir titrediği zamanlarda naciz şahsımızı ortaya atarak memleketin her yerinde mücadele etmiştik. Eski şeyleri hatırlayan Menderes neden mücahit diye (bana) telgraf çektiğini hatırlamıyor. Neden hürriyet uğruna yaptığımız mücadeleyi takdirde takip ediyoruz diye hapis haneye çektikleri telgrafı hatırlamıyor?”

“Halk Partisine zalim derdik, hakikaten zalim tarafları çoktu Halk Partisine gasıp derdik, hakikaten gasıp tarafları çoktu. Fakat, onun devrinde ceza kanununda bir müstehase halinde yatan 161.maddeyi Menderes'in hürriyet güneşi canlandırdı. Ve muhalefetin beyninde bir kılıç gibi tutuyor. Hala muhalifleri askeri mahkemelere sevk ediyor. Hakikaten bir usul maddesini değiştirmemek için iki senedir direnen bir hükümetin hürriyet davasındaki samimiyetini kabul etmek için insanın aklını kaybetmesi lazımdır.¹⁶⁷

e) T.C. Kanununun 273. Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Konuşulurken Yaptığı Konuşma (3.6.1953)

İnsanoğlunun dünyada görünüşünden bu güne kadar kendi elleriyle gerçekleştirdiği maddi ve manevi suni dünyanın gittikçe kendisini kendi eserine yabancılaştırdığı, tutsak kıldığı bir gerçektir. Bu gerçek sanayileşmiş ve sanayileşmenin eşiğindeki tüm ülkelerde kabul edilen bir gerçektir.

Osman Bölükbaşı'na göre insanoğlunun hürriyetini sınırlayan tüm maddi ve manevi engellerin demokratik islahat ile kaldırılması beşeriyetin bir ülküsüdür. Bu ölkü, bu gün büyük bir güç haline gelmiştir. Kişiliğini ve mutluluğunu arayan, fikir özgürlüğüne taraftar olan Türk insanının bizde sosyal, ekonomik ve hukuksal engeller karşısında duraklaması ve hürriyetini yitirmesi tehlikesi mevcuttur.

¹⁶⁷ T.B.M.M Zabıt Ceridesi,c.15,9.5.1952,s.156

Bölükbaşına göre bu durumun baş aktörü yönetimdir. Bu konudaki rahatsızlığını Bölükbaşı T.C. Kanununun 273 maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun konuşurken yaptığı konuşmada şöyle dile getirir:

Bakanların hakaretlere maruz kalmasını hepimiz gibi ben de tecviz eden bir adam değilim. Sayın Başkanımız Kırşehir'de irad buyurdukları nutukta aynen şu sözleri söylemektedir;

Vatandaşlarım hak ve hürriyetlerinin mahfuz bulundurulması meselesine o dereceye kadar riayet etmekteyiz ve vatandaşlar arasında sevginin hüküm sürmesini o derece istemekteyiz ki, hükümete, partimize, şahıslarımıza haykıra haykıra hakarete devam edenleri bile demokratik zihniyet ve anlayışın kalplerimize bahşettiği geniş bir müsamaha ile geçirmekteyiz.

Bu sözleri söylemek suretiyle hürriyete, demokrasiye ve vatandaşlar arasında sevginin devamına büyük bir ehemmiyet verdiğini ifade etmek isteyen sayın, Adnan Menderes'in Başbakan bulunduğu bir hükümet nasıl oluyor da 273.maddeye bakanlar için imtiyaz eden bir hükmün konmasını bu kürsüde benimsediğini ifade edebilir?

Hakikatin söylenmesine mani için fiili ve ya kanuni engeller çıkaran bir iradenin adına hiç bir zaman demokrasi, hiç bir zaman hukuk devleti denemez."¹⁶⁸

f) Tekaüt Kanununun 39. Maddesinin Değiştirilmesi 25 Seneyi Doldurmuş Olan Hâkimlerin de Adalet Bakanı Tarafından Emekliye Sevk Edilmesi Hakkını İsteyen Kanun Münasebetiyle Yaptığı Konuşma (8.7.1953)

Osman Bölükbaşı'na göre adalet mülkün ve toplumun temelidir. Adaleti gerçekleştirip yaşatamayan toplumlar varlık sebeplerini yitirip toplumsal çözüluşe uğrarlar. Adalet ilkesi tüm sosyal hayata hakim kılınmalıdır. Türkiye'de hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkesi esas olmalıdır. Bölükbaşı adaletin adil, rasyonel, faydacı, gerçekçi olması

¹⁶⁸ Turan,a.g.e.,s.9,10,11,12

taftarıdır. Hakimlerin hayat şartlarının icra edilen görevin büyüklüğüne uygun bir seviyeye getirilmesini, hakim teminatını bağımsız yargı esasının temel uygulama şartı olarak görür.

Kamu kuruluşları ve çalışanlarının bazı şahıs ve zümrelerin emir ve arzularına tabi olmak durumunda bırakılmasından bir takım hakların ellerinden alınmasından rahatsızlık duymakta ve bu konudaki düşüncelerini şu cümlelerle dile getirmektedir:

“Hepiniz taktir edersiniz ki, bir memlekette vatandaşların hür olarak emniyet havası içinde yaşayabilmesinin bir takım şartları vardır. Bu şartları üç noktada ifade edeceğim;

Birisi muvazeneli bir teşrii hayat; ikincisi kanuna tabi, millet menfaatine göre hareket eden tarafsız bir irade. Üçüncüsü ise her türlü tesir ve nüfusdan uzak olan bir adalet cihazı.

Bugün çıkarılmak istenen bu kanun kimleri alâkadar edecektir. Adalet cihazını alakadar edecektir, idare cihazını alâkadar edecektir, orada çalışanların huzur ve emniyetini alâkadar edecektir. Hepimiz takdir ederiz ki kanunları tatbik mevkinde olan insanların huzursuzluğu, doğrudan doğruya vatandaşların huzursuzluğunu tevliid edecek bir keyfiyettir.

Şimdi çıkarmak istedikleri kanuna göre ne olacak? Bütün memurlar endişe içinde yaşayacak. 25 seneyi dolduranlarda, dolduracak olanlarda bu endişe içerisinde yaşayacaklar. İdare cihazımızın seçim değişmesinin tesirlerinden masun ve kanunun emrinde ve milletin hizmetinde bulunmasını zarûri görmekteyiz. Bu maksadında elde edilmesi de her şeyden evvel her sınıf memur hak ve haysiyetinin kanunla mahfuz bulundurulmasına bağlıdır. Biliyorsunuz ki, zamanımız da insan hakları arasında korkudan azâde yaşamak hakkı da vardır. Her an vazifesinden atılacağını, müracaat edeceği hiç bir kapının kalmadığını düşünen bir memur her zaman endişe içinde yaşayacaktır. Devlet memurları şahıs ve zümrelerin emir ve arzularına tabi olmaktan mutlaka kurtarılmalıdır.”¹⁶⁹

¹⁶⁹ T.C. Millet Meclisi Tutanak Dergisi, c.24,08.07.1953,s.366

g) Vicdan ve Toplanma Hürriyetinin Korunması Hakkındaki Kanun Görüşülürken Yaptığı Konuşma (23.5.1953)

Türk milletinin mensubu bulunmakla iftihar ettiği islam dini rasyonel, tabii, sade olmak vb. temel özellikleri itibariyle hiçbir din ile mukayese edilemez ülviyettir. Din insanlar açısından vicdani bir ihtiyaçtır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin bir Anayasa esası olarak kabul ettiği laiklik ilkesinin isabeti açıktır. Dinin yüceliğine de uygun düşen akli sistem budur. Laiklik dini fikir, vicdani kanaat, ibadet hürriyetini sağlayan bir sistemdir. Dini kendi tabi doğası içinde gelişmeye sevk edecek ve dinin dünyevi politikaların bir vasıtası haline gelmesine sebep olan hatalı yollardan onu uzak tutacaktır laiklik. Dini hayatın bir devlet haline gelerek baskı aracına dönüşmesi, sadece sosyal bakımdan mahsurlu değil özü itibarıyla da dinle uzlaşmaz. Bölükbaşı'na göre: Türk toplumu hatalı politikaların sonucunda tatmin edilmeyen dini ihtiyaçlar, din sömürüsü ve yersiz din kuşkusu yüzünden zararlar görmüştür. Cumhuriyet rejimine sıkı sıkıya bağlı olan Bölükbaşı, laiklik kavramını saptırıp bundan kazanç elde edenlere, Türkiye'deki siyasal mücadelenin bir boyutunu: "müslüman-laik" çatışmasına çevirenlere karşı şu sözleri sarfetmiştir:

"Muhterem arkadaşlar; evvelâ vatan sonra parti, mülâhazasının hepimizin kalbinde hakim olduğuna inanmak isterim. Bu memlekette demokratik nizami hakiki manâsıyla kurmak gibi tarihi bir vazife ile toplanmış olan T.B.M.M. ebetteki bu mesuliyetin ağırlığını her zaman hissetmektedir.

Biliyorsunuz ki, bu memlekette daima siyasi hayatta kullanılan hazır damgalar vardır. Havayı bulandırmak isteyenler sık sık bu damgaları, bir takım mefhumları vatanın selameti namına ortaya atarlar.

Bu memleketin siyasi tarihini bilenler çok iyi hatırlarlar ki, irtica ve dinin siyasete alet edilmesi, daima siyasi maksatlar uğruna istismar edilmiş mefhumlardır. Bunun acısını bu memlekette çekmiş bir çok arkadaş vardır.

Dini ilticayla, dini siyasete alet etmekle itham edilmemiş parti, itham edilmemiş siyaset adamı hemen hemen kalmamıştır.

Arkadaşlar, uzun müddet tek parti hayatını yaşamış bir memlekette geriliklerle mücadele etmiş ve inkılaplar yapmış bir memleketiz. Bu memleket bu güne kadar mevcut kanunlarla idare ediliyor, hiç bir irticai hareket bahis mevzu olmuyor. Acaba irtica endişesi milletin olgunluğunda 14 Mayıs'ta bayram yaptığımız zaman mı başlamıştır. Ondan sonra bu millet geriye mi gitmiştir. Ben bu milletin manen geriye gittiğine asla kani değilim. İrtica denilen bir tehlike yoktur.

Sivas'ta bir nutkumda; "iki kadın isteyen varsa, benim mensup olduğum partiden çıksınlar padişah ve halife isteyen varsa çıksınlar" diye meydanlarda bağırdığım zaman partimden bir tek kişi istifa etmedi. Herkes bu fikirlerden dolayı memnuniyetini ifade etti. Demek ki kurunu vustai müesseselere hasret çeken, bunlara kucağını açan bir millet yoktur arkadaşlar.

Diğer partilerde olduğu gibi mensup olduğum Millet Partisi de vicdan, hürriyeti hakkındaki görüşünü programıyla tespit etmiştir. Onun tespit etmiş olduğu esaslar, bu gün medeni memleketlerde cari esaslardır ve İnsan Hakları Beyannamesinin 18.maddesinde yer almış hükümlere uygundur. Biz hiçbir zaman kanunların tanziminde dini düşüncelere yer verilmesini istemedik. Bilakis böyle şeylerin laik bir devlette ileri sürülmeyeceğini kongrelerimizde arz ettik. Genel kurul raporlarında belirttik. Hatta o kadar ileri gittik ki, bazı yerlerde fatiha okuyalım, genel kurul olarak kongreye sunduğumuz raporda tatbih ettik, dini tezahürleri andıracak şeyler siyasi toplantılarda asla yer alamaz dedik. Fakat şairin dediği gibi;

Ahibba şive-i yağmada mephut eyler ädâyı

Huda göstermesin asar-ı izmihlâl bir yerde

Bizden ayrılan bazı zevat iftirada o kadar ileri gittiler ki, kendilerinin resmi beyanlarıyla, imzaları tahtındaki yazılarıyla tezat haline düşmekten çekinmediler. Bunu da hoş görüyoruz.Çünkü bir zamanlar Halk Partisini alkışlaya alkışlaya elleri nasırlananlar, ondan ayırınca onun aleyhinde çok şey söylemişlerdir.

Arkadaşlar bizim telakkimize göre kanunu bu tarzda çıkaracak yerde bir madde halinde çıkarmak daha dürüst bir hareket olurdu: demek ki “siyasi partiler dinden, imandan vicdan hürriyetinden bahsedemez” bunu söylemek daha kestirme olur arkadaşlar..

Senelerce bir millet dini terbiyeden mahrum kalırsa, dini ahlakla olan sıkı alakasını da göz önüne getirecek olursanız, o cemiyetin bünyesinde türlü hastalıklar peyda olmaz mı? Doktoru görmediğiniz köyde, doktor bulundurmadiğiniz kasabada, üfürükçünün peyda olmasını niçin çok görüyorsunuz ? Dişçileri kovarsanız, mektebini kapatırsanız, dişi ağrıyanlar ister istemez berberin kerpetenine gider. Binaenaleyh şurada burada gördüğünüz ve hepimizin takbih etmekte birleştiğimiz meseleler tamamı ile bu dini ihtiyacın karşılanmamış olmasından çıkmıştır. Ortada ne irtica var ne geriliğin hasretini çeken bir millet. Yüzü garba dönmüş, bu günden yarına daha iyi olmak isteyen bir millet asla geriye gitmez. Bu yaygaraları koparanların ne kadar samimiysiz olduklarını size ispat edecek imkanlarım var. Öyle partiler gördük ki, bir taraftan inkılabın birinci sınıf müdafii görünürken diğer taraftan ayağının kirli suyunu müfritlerine içiren şeyleri aday olarak listelerine yazmışlardır. Vallahi lafım ortayadır. Rütbe gibi kimin sırtına yakışır o kabullensin.

Muhterem arkadaşlar günlerden beri haysiyet ve şerefi paymal edilmek istenen, hatta katledilmek istenen bir partinin mensubuyum. Bir istizah tavrı verdim. Başbakanın hakkımızdaki sözlerini ithamlarını ispat etmesini istedim. Bilmiyoruz istizah tavrı malum akıbeteye maruz kaldı.

İkinci büyük kongremizde ayet okunmuş. Âyet okunduğundan dolayı mütemadiyen zemmedilen Doktor Kentli kongrede bir âyet-i kerime okudular ve dediler ki Peygamber bir diktatör değildir.

Allah'a inanmayanın cezasını Allah verir. Bu sözler dini siyasete alet etmek, rejimi sarsmak için söylenmiş sözler değildir. Bilakis müminin ve müslümanın kalbinde bir endişe varsa bizim itikatlarımız dahi laiklik kabili telifti, kimsenin vicdan hürriyetine karışılmaz, demek suretiyle bu endişeyi izah etmek ve rejimi takviye etmek gayesine matuftur. İşte okunan ayeti

kerime budur. Ben kendimi Şimdi Adalet Bakanına ihbar edeceğim. Bursa'da diktafonla tespit ettirdiğim nutkumda ben de bir ayeti kerime okudum. Savcuyu haberdar etsinler. Ahmet Emin'e Malatya'da kanaatinden dolayı kurŐun sĳkanları tel'in ettim ve dedim ki; "laikrahe fiddin" diyor. Dinde cebir ve tazyik yok diyor. Eğer bu suĳsa Adalet Bakanı harekete geĳsin .

Arkadaşlar Şimdi son kanaatimi söyleyeyim; bu kanunun adına Milli Selamet kanunu demiştir ama müsaade ederlerse ben ona başka bir ad takayım;" sandalyanın selametini temin kanunu"¹⁷⁰

h) Neşir Yolu İle Veya Radyoyla İŞlenecek Bazı Cürümler Hakkındaki Kanun Münasebetiyle Yaptığı Konuşma (8.3.1954)

Demokratik düzen, halkın kendi kendini yönetmesi olduğuna göre, ülke yönetiminde vatandaşa büyük görevler ve sorumluluklar düştüğü aĳktır. Dünya ve ülke meseleleri, sebepleri konusunda gerĳeklere dayanan bilgiler, vatandaşa seĳme ve yönetme hürriyeti bahşeder. Bu hayati ihtiyaĳ ise basın, yayın hizmetleri aracılığı ile karşılanabilir.

Bölükbaşı, demokrasi kültür tabanının sağlıklı geliŐmesini, ancak basının geliŐmesine, gazetecinin sadece vicdani sorumluluk duygusuyla yazmasına bağlı olduğu görüşündedir.

"Basın-yayın, ideolojik ve politik baskılardan arındırılmalı bir amme hizmeti haline gelmelidir" der.

Basın hürriyetinin ne anlama geldiğinin sınırlarının neler olduğunun, ne Şekilde uygulanması gerektiğinin bilinmesini savunur. Objektiflik onun temel ilkelerinden olmuştur. Neşir yolu ile veya radyoyla işlenecek bazı cürümler hakkındaki kanun münasebetiyle yaptığı konuşmasında Şunları söyler:

"Malumdur ki, topluluk iĳinde hiĳbir hürriyet hudutsuz değildir. Fakat eğer böyle olmasaydı bizzat hürriyet mevcut olmazdı. Ancak hürriyeti sınırlayan hükümlerin vaazında hakim olan zihniyet ve prensiplerdir ki, bir

¹⁷⁰ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, c.24,23.8.1953,s.1071

memlekette hüküm süren idarenin hareketini tayin eder.. Hürriyet hudut çizmek demek, bizzat hürriyeti ortadan kaldırmak demek olmaz. Anayasa fikir hürriyetini tabi haklarından olarak tanımaktadır. Devlet ve milletin asıl menfaati işte bunu tahakkuk ettirmektir. Yoksa vatandaş hak ve hürriyeti ortadan kaldıranlar hep vatandaş hak ve hürriyetlerini sağlamak istediklerini ileri sürmüşlerdir. Matbuatın yıkıcı bir kuvvet saltanatı olabileceğinden bahis olurken bütün dünyada şahıs ve zümre saltanatı kurmak veya idame etmek isteyenlerin bilhassa 15-20 sene içinde millet ve memleket menfaatini ileri sürerek ne parlak külliyyat ve edebiyat meydana getirdikleri asla unutulmamalıdır. Milletleri koyun sürüleri halinde ölüme götüren son zamanların tanınmış sergerdeleri bütün kuvvet ve meşruiyetlerini devlet ve millet menfaatine hizmet ediyor olmak iddiasından almışlardır. “

“Hakikat şudur ki (bu kanunla) vatandaş hürriyetine saygı göstermek millet ve devlet menfaatine hadim olmak gibi tabirler altında hükümete muhalefet etmekte olan gazeteler dize getirilmek istenmektedir” ve bu ilk görülen ve başa gelen bir hadise değildir. Matbaa ve gazete icat olunalı matbuat tarihi bunun misalleriyle doludur.”¹⁷¹

Millet Partisi'nin kurucularından Osman Bölükbaşı IX. dönem(1950-1954) seçimlerine katılmış, yapılan seçimlerde 28 034 en fazla oyu alarak Millet Partisi listesinden Kırşehir Milletvekilliğine seçilmiş , 17.05.1950'de seçim tutanağını almış 22.05.1950'de meclise gelmişti. Tutanağı ise 05.06.1950'de onaylanmıştı.

Bütçe ve Ticaret Komisyonlarında çalıştı. Bu dönemde, genel kurulda 24 kanunda, değişik konuda 128 konuşması vardır.¹⁷²

1953'te Millet Partisi, dini siyasete alet ettiği gerekçesiyle kapatılınca, Cumhuriyetçi Millet Partisi'nin kurulmasını sağlamıştır.

Demokrat Parti, 21 Mayıs 1954 seçimlerinde ezici bir çoğunlukla yeniden iktidara geldi. CHP ise sadece 31 milletvekili çıkarabilmişti. CMP

¹⁷¹ T.B.M.M Zabıt Ceridesi,c. 29.8.3.1954,s.476

¹⁷² Parlamento, a.g.e., s.68

480 bin dolayında oy alarak kazandığı beş milletvekili ile üçüncü büyük parti oldu. Yine Osman Bölükbaşı'nın başı çektiği Kırşehir listesi birinci sıradaydı, ama. Kırşehirliler bunun bedelini ağır ödeyeceklerdi. Bu mücadeleci etkili konuşan politikacıyı ikide bir seçip seçip meclise göndermeleri DP'lileri çok kızdırmıştı. Kırşehir'in il olmaktan çıkarılıp İlçe yapılması düşüncesi Osman Bölükbaşı'nı çileden çıkarmıştı.¹⁷³

I) T.B.M.M'de Kırşehir Vilayetinin Kaldırılmasına ve Nevşehir Kazasında, Nevşehir Adıyla Yeniden Bir Vilayet Kurulmasına Dair Kanun Münasebetiyle Yaptığı Konuşma (30.6.1954)

Millet Partisi, Bölükbaşı'nın partisi olarak siyaset sahnesinde yeraldıktan sonra meclis, CHP muhalefetinden daha sert daha yıpratıcı bir muhalefet kazandı.

Osman Bölükbaşı, tek kişilik bir ordu gibiydi. Meclis kürsüsünde DP'lilere kök söktüren bir siyaset adamıydı. Bu durumdan rahatsız olan Menderes hükümeti sırf seçimlerde Bölükbaşı'nı meclise taşıdılar diye Kırşehir'in vilayetliğini kaldırıp, Nevşehir kazasını da Nevşehir adıyla vilayete dönüştürüp Kırşehir'i Nevşehir'in kazasına dönüştürdüler. Bu durum tarihte eşine az rastlanır bir cezalandırma şekli idi. Koskaca bir vilayet Türk siyasetinin kurbanı olmuştu. Bu gelişmeler üzerine mecliste söz alan Bölükbaşı şu beyanlarda bulunur:

“Muhterem arkadaşlar lağvedilen bir vilayetin bir evladının burada hislerini ifade etmesine tahammül etmek istemeyen arkadaşlar var. Bizim burada söyleyeceklerimiz bir mersiyeden ileri gitmeyecektir. Zulmetmek imkanı ektidarda ise bize de mersiye hakkını çok görmeyin.”

“Muhterem arkadaşlar, imparatorluk devrinde Sancak Merkezi ve Cumhuriyetten bu yana da vilayet merkezi olan Kırşehir bugün hükümetin getirdiği tasarı ile koza haline getirmek isteniyor.

Hükümetin maksadı farklıdır. Esbabı mucizesini hükümet çıksın, bu kürsüde müdafaa etsin. Eğer vicdanlarımızı tatmin ederse mesele kalmaz,

¹⁷³ Gözcü, 10.Şubat 2002

fakat edemeyecektir. Arkadaşlar hükümet peşin bir karara varmış. Kırşehir vilayetini hissi veya siyasi sebeplerle ortadan kaldırmaya karar vermiş, sudan bir takım bahanelerle meclisin karşısına gelmiştir.”

“Arkadaşlar, hükümet maksadını açıklayamıyor; ben bu vilayeti ortadan kaldırmak istiyorum, dağıtmak istiyorum, diyemiyor. Ne yapıyor? bir adamı öldürmek isteyen bir kimsenin açıktan açığa yapamadığı şeyi yapıyor. Kolunu kesiyor, bacağını kesiyor, muhalif uzuvlarını kesiyor; ondan sonra, sen bu halinle yaşayamazsın hükmüne varıyor. Hükümetin eshabı mucizesi bu mahiyettedir, arkadaşlar.

Şimdi arkadaşlar, ämme hizmetleri halkın ayağına götüreceğiz, nasıl yapacağız? Kırşehir vilayetini parçalayacağız Kaman Ankara'ya münasip, Çiçekdağı, Yozgat'a münasip diyeceğiz, o tarafı, koparacağız ondan sonra bir asırdan beri sancak ve il merkezi olan Kırşehir'i kaza haline getireceğiz. Başbakanın şahane vaatlerine rağmen felce uğratacağiz, sönmeye mahkum edeceğiz.

Soruyorum size, yolu yok, irtibatı yok neden Nevşehir ilçesinin kurulması için 2 Mayıs seçimlerinden sonra bu kadar istical ediliyor? Meselede hissi bir sebep yok, politik bir sebep yok neden bu kadar ısrar ediliyor? Diyecekler ki Nevşehir 1952'de müracaat etti. Müracaatın hudut mu var, herkes müracaat ediyor. 1953'te de bir cevap verilmiş “ ileride arzunuz mütalaa edilecektir.” Herkese verilen klişe cevap. Şimdi soruyorum, seçim propagandası yapmak için Erzurum'a giden Başbakan Bayburt'tan geçerken yıllardan beri vilayet olacaktır, diyor. Neden oradan başlanmamış da 2 Mayıs seçimlerinden sonra Kırşehir'den başlanmıştır?

Ne Kırşehir Köylüsü, ne Mucur, ne Hacıbektaş, ne Avanos ne de Kozaklı Köylüsü, kalkıp da Nevşehir pazarına alış veriş yapmak için gitmez. Ben o memleketin çocuğuyum, durumu çok yakından biliyorum. Bilâkis Nevşehirli vatandaşlar kuru yemişlerini satmak için bu yerlerin pazarlarına gelirler alış veriş ederler.

Görülüyor ki, arkadaşlar hükümetin tasarısını mākul ve meşru gösterecek hiç bir sebep yoktur, ortada. Kırşehir'e yapılan bu muamele bir

intikam hissinin ifadesidir ve Kırşehir'e bir zulüm yapılmak suretiyle Türk demokrasisine ve Türk milletine karşı büyük bir tertip de bulunmaktadır. Bundan hiç kimse şüphe etmesin.

Reyini bir muhalif parti lehine kullanan bir vilayet, iptidai devirlerde olduğu gibi, toptan cezalandırılmak yoluna gidilecek olursa, bu memlekette seçim emniyetinden, rey serbestliğinden bahsedilemez. Her vilayet, her kaza, her nahiyeye eğer iktidarın hoşuna gidecek şekilde hareket etmezsek aynı akıbet başımıza gelecektir diyecektir. Bu yolu tutan bir iktidar bu memlekette demokrat vasfını taşımaya layık değildir.

Biliyorum, bu tasarı çıkacaktır. Bu tasarının çıkacağını tezahürleriniz gösteriyor. Çıkabilir, şereften başka her kaybın telafi edebileceği gün elbet bir gün gelir arkadaşlar. Her gecenin bir sabahı vardır. Bilirsiniz şairin sözünü;

Zalimlere bir gün dedirir kudreti Mevlâ

Tallahü lekad âserekallahü aleyna.¹⁷⁴

Ve sonunda 30 Haziran 1954'te Kırşehir İli İlçeye dönüştürülmüş, eskiden kendisinin ilçesi olan Nevşehir'e bağlanmıştı. Bu tenzili rütbenin nedeni ise Kırşehir'in Türk siyasetine armağan ettiği Osman Bölükbaşı'ydı. Kırşehir, Hasan Köylü Osman'ı oy yağmuruna tutunca Menderes yönetiminin gazabına uğramıştı.¹⁷⁵

i) Kırşehir'in Yeniden Vilayet Haline Getirilmesi Ancak Bazı Kazalarının Ondan Ayrılması Hakkında Yaptığı Konuşma (12.6.1957)

Menderes hükümeti, geçte olsa hatasını anlamış, Kırşehir'in yeniden vilayet haline getirilmesi için görüşmelere başlamıştı. Ancak bu sefer de Kırşehir'in bazı kazalarını kaybetmesi söz konusudur. Bu durumdan duyduğu rahatsızlığı dile getirmek isteyen Bölükbaşı görüşmede söz alır ve tepkisini şu şekilde dile getirir:

¹⁷⁴ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi c.1. 30.6.1954 346, 347,348,349

¹⁷⁵ Hürriyet, 08 Şubat 2002

Vatandaşların siyasi kanaatinden dolayı ancak iptidai devirlerde ve totaliter idarelerde misline tesadüf edilebilecek şekilde toptan cezalandırılması, aynı zamanda demokratik rejimi red ve inkar manasına gelen çok vahim bir hâdise olarak siyasi huzur ve emniyeti kökünden sarsmış ve vicdanlarda kapanmaz bir yara açmıştır. Bu suretle ve iktidarımız iktidarı tarih ve millet huzurunda büyük bir vebal altına girmiş bulunuyor.

Kırşehir'i tekrar İl haline getirirken yine bir takım siyasi endişeler ve hesaplarla hareket edilmesi, yüklenilen bu vebali, şüphesiz ki, yeni bir veballe ağırlaştıracaktır.

Arkadaşlar Kırşehir'in bu tarzda ve bu mahiyetteki tertiplerle ufak bir vilayet haline getirilmesiyle rejim ciddi bir şey kazanmış olmayacaktır. Amme vicdanındaki ızdırap ve endişeler devam edecektir, yara işleyecektir. İktidarımız ve hükümetiniz de ümidinizin hilafına bu mevzuda millet vicdanının verdiği manevi mahkumiyet hükmünden kendini kurtaramayacaktır.¹⁷⁶ Netice itibarıyla başta Hacibektaş vs. kazalar Kırşehir ilinden ayrıldığı, gibi Bölükbaşı, 1957'de Mecliste bu konu üzerinde yaptığı konuşmalarından, sert eleştirilerinden dolayı, T.B.M.M'nin manevi şahsiyetine hakaretle tutuklanacaktır.¹⁷⁷

“j) Adalet Bütçesi Dolayısıyla Yaptığı Konuşma (24.2.1957)

“Toplumları ayakta tutan, insan fitratında ve vicdanında yaşayan ve insani ideallerin doruk noktasında bulunan prensip adalettir. Adalet nerede varsa orada zafer, yüceliş ilerleme ve birlik vardır.”

Bölükbaşı, hakimlerin hayat şartlarının icra edilen görevin büyüklüğüne uygun bir seviyeye getirilmesini, hakim teminatını bağımsız yargı esasının temel uygulama şartı olarak görülmesi taraftarıdır. Ona göre Adalet politik düşünceye ve davranışa demokratik ilkeler çerçevesinde yön vermelidir. Tamamiyle tarafsız, baskıdan uzak olmalıdır. Bölükbaşı Adalet mekanizmasının baskı altında bulundurulmasından, tarafsızlığını kaybedip,

¹⁷⁶ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, c.20, 12.6.1957,s.161

¹⁷⁷ Parlamento s.680;Turan.a.g.e.,s.10

işlevini yitirmesinden duyduğu rahatsızlığı ve buna sebep olan hükümete karşı tepkisini Adalet bütçesi dolayısıyla yaptığı konuşmasında şu sözlerle dile getirmiştir:

“Muhterem arkadaşlar, en mukaddes varlıklarımızın teminatını teşkil eden adalet müessesesinin dertlerini ve dâvalarını bu kürsüde maalesef on dakikalık bir müddet içinde kemalile izah etmek mümkün değildir. Bu şartlar altında adalet müstakildir sözü bir efsaneden ibarettir. Suçu, suçluyu ve verilecek cezayı ben tâyin ederim diyecek kadar ileri giden bir hükümetin zihniyetiyle hakimlerin üzerinde baskı yapacak. Eldeki kanunlar muvacehesinde, bilhassa siyasî dâvalarda mahkemelere karşı maalesef itimat kalmamıştır. Şikâyetlerim daha çok hükümetin zihniyetinden ve adalet cihazını baskı altında bulunduran kanunlardan ve gidiştedir. Hakimleri icra kuvvetinin kulu ve kölesi yapan, bir gidişin ızdırabını çeken medeni alem bunun tedbirlerini düşünmüştür. Seçimle ve çok büyük ekseriyetle iktidara gelen heyetler hürriyetin teminatı olan bütün hür müesseseleri köleleştirdiği gibi, adaleti de adaletsizliğin sefil bir âleti haline getirmişti. Adaletin barbar bir zulüm âleti haline gelmesinin çok ızdırabını çeken Alman milleti, yani adliye vekili Hüseyin Avni'nin okuduğu ve feyiz aldığı memleketin halkı, bunun bir daha tekrar etmemesi için Garbi Almanya Anayasasına şöyle bir hüküm koymuştur. (Hakimlerin azli ve nakil ve tekaüde sevk edilmeleri hususi bir kanunla; tâyin edilen usul ve şartlara uygun bir şekilde bir mahkeme tarafından verilecek bir ilamla mümkündür).

Yani vekil, bir adliye vekili, bir başvekil, topyekûn Alman Hükümeti, hattâ Alman reisicumhuru ve Alman parlamentosu isteseler bile bir hakimi bir kasabadan bir kasabaya nakletmek kudretine sahip değildirler. Bunun sebebi hepimizin namusumuzu hayatımızı ve servetimizi himayesine tevdi eylediğimiz bir müesseseye türlü hesapların ve beşeri zaafının esiri olarak siyasî kuvvetin baskı yapmamasını temindir. Bir memlekette huzur ve emniyet ancak böyle bir adalet cihazı ile sağlanır. Bu hükümleri kanunlarına koyan medeni milletler, hiç şüphesiz zaman içinde vazife alacak hakimlerin vicdanından mutlaka şüphe ettikleri için bu hükmü koymamışlardır. Her türlü kötü ihtimalleri önlemek için koymuşlardır. Demokrat Parti'nin bu mevzudaki

taahhütleri de aynı sebeplere dayanmaktadır. Buna rağmen adalet cihazını huzur ve emniyete kavuşturacak kanuni tedbirler almak şöyle dursun, yeni kanunlar ve tabikatla her gün biraz daha geriye gidilmiş, ne adalete ne de vatandaşa huzur ve emniyet bırakılmıştır.

Bu durum devam ettiği takdirde şüphesiz tarihi vebal ve mesuliyet sizlerin, demokrat milletvekillerinin omuzunda kalacaktır. Sultan Hamid devrinde bile, mahkemeler üzerinde bugünkü gibi tazyik, yapılmamıştır. Onun devrinde Abdülatif Suphi Paşa gibi hakimler yetişmiştir.”¹⁷⁸

k) Cezaevi Öncesi Yaptığı Konuşma (24.6.1957)

Osman Bölükbaşı meydanların ve geniş halk kitlelerinin vazgeçilmezlerindendi. Sağlam hafızası, üstün konuşma kabiliyeti ve cesaretiyle iktidardaki liderlerin korkusu olmuştu. Türk siyasetinin yetiştirdiği en büyük muhaliflerdendi. Doğruları söylemekten hiçbir zaman çekinmemiş, her zaman taşı gedğine koymasını bilmiştir. Demokrat parti çoğunluğu Bölükbaşı'nın konuşmalarına hiçbir zaman tahammül edememiştir. Birkaç defa meclisten çıkarmışlar, nihayet Kırşehir'in il olması meselesinde konuşurken sarfettiği bazı ağır kelimeleri bahane ederek, Bölükbaşı'nın sesini tamamıyla kesmek için, dokunulmazlığını kaldırmışlardır. Bu tahammülsüzlüğün sonu, onun hapisliğine düşmesine kadar varmıştır. Fikir özgürlüğüne karşı darbe niteliği taşıyan bu hareket karşısındaki düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Muhterem arkadaşlar; Burada mevzu bahis olan Osman Bölükbaşı'nın fani şahsiyeti değil, bir prensibin müdafaasıdır. Hatalı bir karar, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde milletvekillerinin fikirlerini, kanaatlerini, protestolarını serbestçe ifade etmek imkanını ortadan kaldıracak bir karar buradan çıkmamalıdır. Bu hâdise benim başıma değilde, başkasının başına gelmiş olsa idi, aynı azimle, aynı heyecanla bu kürsüde müdafa etmeyi kendim için vazife telâkki ederim, çünkü; İnanıyorum ki, bir başkasına yapılan haksızlığın başlangıcıdır. Huzurunuzda hâdiselerin üzerini

¹⁷⁸ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, c.17, 24.2.1957,s.706

örtlen iftira ve tertip perdelerini teker teker kaldıracağım, hadiseler bütün çıplaklığı ile hem sizlerin vicdanına, hem milletin vicdanına, hem de tarihe intikal edecektir.

Muhterem arkadaşlar; teşri masumiyetinin kaldırılmasından dolayı zerre kadar endişem olmadığını söyledim. Niçin endişem yok? Bu memlekette demokrasi ve hürriyet mücadelesine katılmış milyonlarca insan vardır. Bunların üzerinde, mebus olmanın temin ettiği imtiyazlar, zırhlar mevcut değildir. Hiç bir teminata sahip olmadığı halde bir fert olarak bu dāvada vazifesini yapan milyonlarca insanın arasında teşri masumiyeti kaldırılmış kimse olarak karışmak benim için bir zül değil, bir şeref teşkil edecektir.

Muhterem arkadaşlar; hakkı müdafaanın kutsiyetini, hâkimlikten gelmiş yüzlerce arkadaşın bulunduğu bir meclisin, kabul edeceğini ümit ediyorum. Bir kere dinleyiniz, hükmünüzü sonra veriniz. Kararlarınızın müspet veya menfi olması mevzuunda en ufak bir endişeyi vicdanımda hisseden adam değilim, gayet neşeliyim, gayet sıhhatliyim, çok rahat uyku uyudum.Çünkü mäsüm olduğuma kaniim arkadaşlar.

Yıllarca çok çetin mücadeleler yapmış, demokrasi mücadelesinin içinde, başından bu güne kadar bulunmuş bir insanım. O zaman saçında ak olmayan bir geçtim, bir delikanlı idim. Üzerimde ne teşrii masuniyet vardı ne de beni koruyan maddi bir kuvvet vardı. İncanımdan ve inandığım şeylere bağlılıktan aldığım kuvvetle on iki seneden beri bu mücadelenin içinde bulunan bir adamım. Ben bu iftiralara, bu isnatlara ilk defa maruz kalmış bir adam değilim.

Bir gün Sorgun Hapishanesine düştüğüm zaman Hâşim Tatlıoğlu telgraf çekiyordu. Bölükbaşı'yı sevenler dahi teker teker karakollarda tazyik ediliyor, diyordu.

Ben o zamanlar ne teşri masuniyete sahiptim, ne bir parti lideri olmanın temin ettiğine de, tanınmış bir insan olmanın temin ettiği manevi himayeye sahip bir insandım. O zaman bu mücadeleyi yaparken, bir davaya, bir fikre inanmış adam olarak yapıyordum. O zaman bugün benim mutlaka

mahkum olmamı isteyenler benim ıstırabımın ortakları idi. Demokrat Parti'nin liderleri hapishanelere telgraflar çekiyorlardı, suçum hükümetin mânevi şahsiyetini tahkir etmek, suçum seçim oyunları karşısında, hakkı aramak için girdiğim seçim kuruluna hakaret etmek, cebrü şiddet kullanmak gibi suçlardı.

O zamanlar ben hapishanede ıstırap çekerken, benim ıstırabıma ortak olanlar kimdi? Size bir telgraf okuyayım;

“Demokrasi uğrunda yaptığınız mücadeleyi taktirle takip ediyoruz. Çekmekte olduğunuz ıstıraplardan biz de mustaribiz imza: Celal Bayar,”

O zamanda böyle bir suçla itham edilmişim.”¹⁷⁹

2. Yayın Aracılığıyla Yaptığı Konuşmalar

- Osman Bölükbaşı'nın D.P. Lideri Menderes'e Cevapları:

D.P. Lideri Adnan Menderes tarafından C.H.P. Lideri İnönü'ye verilen ve bugünkü gazetelerde yayınlanan cevabın bir yerinde “Cumhuriyetçi Köylü Mîllet Partisi Nerede?” demek suretiyle, parti yok gösterilmek istenmiştir. Bu hususta ne düşündüğünü soran basın mensuplarına, C.K.M.P. Genel Başkanı ve Kırşehir Milletvekili Osman Bölükbaşı aşağıdaki beyanatı vermiştir :

“Muhalefete hayat hakkı tanımak istemeyen bugünkü iktidar liderleri, betahsis Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisine karşı yıllardan beri baskı ve kin politikasına eksilmeyen bir hızla devam etmişlerdir. Bu politikanın tatbikçileri bir taraftan okşayarak bir taraftan da tehdit ve baskılarını idâme ederek teşebbüslerini son zamanlarda parti liderine kadar uzatmak cüretini dahi göstermişlerdir. Seçimlerde partimize rey veren bir vilâyetin ilgası ve seçmenlerin toptan tecziyesi, icad edilen fırsat ve bahanelerle parti idarecilerinin aylarca, yıllarca hapishanelere konması ve takibat altında bulundurulması bu kin ve baskı politikasının âmme vicdanına mâl olan tezahürleri olmuştur.

¹⁷⁹ T.B.M.M Zabıt Ceridesi, c.2, 24.06.1957, s.983

Bütün bunlara rağmen Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi bugün, şerefli ve idealist insanlar topluluğu olarak vazife başında ve insan haklarının enkazı üzerinde kaba kuvvet saltanatı kurmak isteyen zihniyetin karşısında bulunmaktadır. Bu hakikatı ve nerede olduğumuzu, elçileriyle eşiklerimizi aşındıranlar, ziyafet sahneleri hazırlayanlar ve bizleri saflarına çekmek için tatlı dil dökenler çok iyi bilirler. Kanaat ve haysiyetlerini siyaset pazarına satışı çıkarmış birkaç, bedbahtın ihaneti ile, vatan cephesine iltihaklar efsanesi ile bir idealistler ordusu kuvvet ve hayatiyetinden hiçbir şey kaybetmez. Vicdan ve kanaatlere değil, ihtiraşlara ve süfli menfaatlara hitab yoluyla siyasî partilerin bünyelerine ihanet köprübaşılı kurmak politikasına ümit bağlayanlar hüsrana mahkûmdurlar. Bu yol esasen her mânası ile zayıf olanların ve temeli ahlâk ve fazilet olan demokrasiye inanmayanların baş vuracağı bir yoldur.

Bu hakikatı iktidar lideri «Allah o geceyi bir daha göstermesin» dediği geçmiş seçim gecesini daha büyük bir dehşet ve hüsrana içinde yakın bir âtidede bir kere daha yaşadığı zaman anlayacaktır.

D.P. Lideri ne derse desin, şartlar ne kadar ağır olursa olsun, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi siyasette sebat, ahlâk ve idealizmin bekçiliğini fütür getirmeyen bir metanet ve cesaretle yapmağa devam edecektir.”¹⁸⁰

Demokrat Parti Lideri Menderes'in 1 Şubat 1960'da Kırşehir'de yaptığı konuşmada C.K.M.P. Lideri Osman Bölükbaşı'yı hedef aldığı ve hücumlarda bulunduğu malûmdur. Bu konuşma hakkında inbalarını soran basın mensuplarına Osman Bölükbaşı aşağıdaki beyanatı vermiştir :

“Demokrat Parti Lideri Adnan Menderes'in dün Kırşehir'de yaptığı konuşma hafızai beşerin nisyan ile malûl olduğu yolunda patenti kendisine ait bulunan düsturun ibret ve hüznü verici bir tecellisidir. Koca bîr vilâyeti verdiği reyden dolayı toptan cezalandıran, onu kaza yapan, halkına türlü ızdıraplar çektiren ve milletvekilini zindana attıran sanki başkaları imiş gibi davacı

¹⁸⁰ Bölükbaşı, Menderes'e Cevap.s,1

mevkiine yükselerek konuşabilmesi her faniye nasip olabilecek bir hüner değildir.

Aylardan beri hazırlandığını bildiğimiz bir mizansen içinde, bütün devlet vasıta ve imkânları seferber edilerek beş altı vilâyetten toplanmış sun'î bir kalabalık önünde kendinden geçtiği anlaşılan D.P. liderinin yaptıklarını unutarak, kendi mesuliyet ve vebalini muhayyel bir "arabozucu"nun omuzlarına yüklemeye çalışması siyasette eşine rastlanmayacak bir marifet teşkil etmektedir.

Kırşehir'e reva görülen muameleleri, alınganlıklar ve dargınlıklarla izaha çalışan Menderes bu haliyle devleti prensiplerin değil, iş başında bulunanların his ve öfkelerinin idare ettiğini bir kere daha itiraf etmiş bulunuyor. Başta bulunanların öfkesine tâbi bir rejimden kurtulmanın en büyük vatan ve basiret vazifesi olduğunu takdir etmekte kahraman Kırşehirliler elbette devam edeceklerdir.

Menderes bir taraftan intakı hak kabilinden: Kırşehirliler, siz memleketin refaha, saadete, hürriyete kavuşması için en halisane duygularla daima iyiyi ve doğruyu aradınız. İyinin ve doğrunun peşinden koşunuz diyor. Diğer taraftan da Kırşehirlilere iyi ve doğru olarak gösterilenlerin hakikatle alâkası olmadığını, yani Kırşehirlilerin aldandığını iddia ediyor. Kırşehirlileri aldatmak mümkün olsa idi, devletin bütün imkân ve vasıtalarını insanları aldatmak ve iğfal etmek politikası uğrunda kullananlar aldatabilirlerdi. Kırşehirlilerin aldandığı iddiası, uyanıklığı, hürriyet severliği ve kahramanca mukavemetiyle bütün dünyanın takdirini kazanmış olan bir memleket halkının idrakine karşı hiçte saygılı olmayan bir harekettir.

Menderes'in nutkunda düşen maskeler, kin ve iftiralara itina ile yer almaktadır. Bir hürriyet rejimi kurmak vaadiyle iktidara gelen ve fakat adı söylenmeyen bugünkü malûm rejimi kurmuş olanların devrinde düşen maske ve kin tâbirlerinin kimlere yakışacağını Kırşehirliler gibi bütün vatandaşların da esasen takdir ettiklerinden eminiz.

Menderes dinen hasretlerden, kavuşmanın bahtıyarlığından ve bu buluşmanın çok manalı olduğundan da bahsediyor. Seçim arefesinde Menderes'i bu ilanı aşka sevk eden buluşma ebetteki manalıdır.

Menderes'in dert ve ihtiyaçlarını on senedir hatırlamadığı Kırşehirliilere (ben sizin vekilinizim) parolasıyla yaptığı vaatlere gelince, bir emanet olan devlet imkanlarının her türlü hak ve adalet ölçüleri dışında, münhasıran iktidarların devamı için bir baskı vasıtası olarak kullana gelenlerin, Kırşehir'e yapacakları her hizmet bu güne kadar çiğnenmiş bir hakkın iadesi mahiyetini taşıyacaktır. Biz, sebep ve saikleri ne olursa olsun böyle bir hakkın iadesinden ve Kırşehir'e yapılacak hizmetlerden ancak ve ancak memnuniyet duyarız. Bu hizmetler tahakkuk ederse iktidardakiler için bir vazife ve aynı zamanda günahların kefareti olur." ¹⁸¹

DP Lideri Adnan Menderes'in 2 Şubat 1960'da Mucurda yaptığı konuşmada muhalefete çok ağır tecavüzlerde bulunduğu malumdur. Bu konuşma hakkında intibalarını soran basın mensuplarına C.K.M.P. Genel Başkanı ve Kırşehir Mebusu Osman Bölükbaşı aşağıdaki beyanını vermiştir;

"Adnan Menderes dün Mucur'da söylediği bir nutukta, Kırşehir Vilayeti dahilindeki siyasi mücadelede şeref ve haysiyetlere tecavüz etmiş olanlardan, bilhassa bu işi teşrii masumiyet zırhına güvenerek yapanlardan dert yanmış, bu vesileyle de muhalefetin şeref ve haysiyetine en ağır tecavüzde bulunmayı ihmal etmemiştir.

Kırşehir'in bir kazasında söylenen bu sözlerin hedefi meydandadır.

Menderes'in hakikatle hiç bir alakası olmayan bu müphem istinatları karşısında vatandaşların hafızalarını tazeleyelim ve soralım;

(Profesyonel cani, mili münafık, vatani bir pula satacak insanlar, çete, siyaset şeriri) gibi siyasi edebiyatımızda yer alan şahane hakaretler kimindir? Seçimler esnasında eli kolu bağlı zindanda yatan Bölükbaşı'ya Amasya meydanlarında en ağır hakaretleri yapmak asaletini gösteren kimdir?

¹⁸¹ a.g.e.,s.2

Mukabele müdafaa hakkı vermeyen bir devlet radyosuyla hiç bir manevi ölçü tanımadan muhalefete sövdürenler, şeref ve namus cellatlığı yapan bir takım kiralık kalemleri yıllarca devlet hazinesinden besleyenler, kanaat ve haysiyetleri siyaset pazarında satılacak bir meta haline getirmek gayretleri içinde çırpınanlar ve böylelikle milli ahlaki ve demokratik rejimin manevi temellerini yıkmaya ve çürütmeye çalışanlar kimlerdir? Şeref ve haysiyet davacılığı yapar gözükkenlerin samimiyet dereceleri nedir?

Bu suallerin cevabını vatandaşlar ve bilhassa Kırşehirliiler kendi hafıza ve vicdanlarında kolaylıkla bulacaklar ve mağdurları suçlu gösteren bir garip rejimde yaşadığımız hakikatini bir kere daha hüzünle tespit edeceklerdir.

Teşrii masuniyet zırhına güvenerek şeref ve haysiyetlere tecavüz edenlere gelince: Şimdilik kendilerini mesuliyet endişesinden uzak bulunduran çeşitli zırhlara güvenerek şeref ve haysiyetlere tecavüzü bir itiyat haline getirenleri millet çok iyi bilmektedir. Menderes'in ümitsiz gayretleri milletin bu husustaki hükmünü değiştirmeyecektir.

Elçileriyle eşiklerimizi aşındıranlar bizimle yeniden arkadaşlık kurmayı ve beraber çalışmayı bir şeref saydıklarını durmadan bildirenler gayret içinde çırpınıyor. Bu gayretler onların zaafının ve bizim kuvvetimizin bir delilidir."¹⁸²

3. Radyo Aracılığıyla Yaptığı Konuşmalar

a) Sayın Sunay'ın Cumhurbaşkanı Seçilirken M.P.'nin Oy Vermeme Sebebi Ve Başbakanı Bu Hususta Açıklamaya Davet (22.5.1966)

"Osman Bölükbaşı'nın Cevdet Sunay'ın Cumhurbaşkanı olmasına taraf olmamasının sebebi Sunay'ın kişiliği ve şahsi özellikleri değildir. Sunay'ın ordunun başında bulunan bir zat olması bazı güçlerin onu bu makama getirme gayretleridir. Bölükbaşına göre milli irade ile seçilmiş bir Büyük Millet Meclisi üyeleri dururken, asker kökenli birisinin Cumhurbaşkanı mevkesine getirilmesi rahatsızlık vericidir. Bu durumu bir

¹⁸² a.g.e.,s.3

tehlike olarak görmekte ve demokrasiye aykırı bulmaktadır. Bu konuya dair görüşlerini ise şu şekilde dile getirir:

Prensiplerin ve hele millet kaderinin söz konusu olduğu meseleler de hatır gönül dinlememek ve düşündüğünü söylemek Millet Partisi'nin şiarıdır. İhtilal devam ederken dahi bu şiarımızı değiştirmedığımızı, o zamanın kudret sahiplerini fütur getirmeden tenkit ettiğimizi bütün vatandaşlar hatırlarlar.

Demokrasi, korkanlardan değil, gerçekleri cesaretle söyleyenlerden kuvvet ve şeref alan bir rejimdir.

Demokrasilerde aleniyet esastır. Her şey açık konuşulur. Şüphesiz bunun içinde konuşanların gizli hesapları ve karanlık tarafları olmamak lazımdır. Elhamdülillah biz böyleyiz.

Uzun zamandan beri vatandaşın zihnini şu sual işgal etmektedir.

Sayın Cevdet Sunay, Cumhurbaşkanı seçilirken, Millet Partisi niçin oylamaya katılmamıştır? Oy vermemesinin sebebi nedir?

Bu suale vereceğimiz cevap, yapılmış ve yapılacak gerçek dışı tefsirleri önleyecek hem de demokrasi ve milli hakimiyet esaslarına kimlerin yürekten bağlı olduklarını ortaya kayacaktır.

Sayın Cevdet Sunay'ın bu samimi açıklamalarımızdan üzüntü duymayacağını ümit ederiz.

Söyleyeceklerimiz Cumhurbaşkanımızın sayın kişiliği ve şahsi meziyetleri ile alakalı olmayacaktır. Bu vesile ile, devlet reisi bulunduğu zaman kanaatimiz icabı kendilerine en ağır tenkitleri yönelttiğimiz, buna rağmen vatansever ve faziletli insan hürriyetini daima saygı ile anacağımız ve bu tenkitlerimizden dolayı bize karşı en ufak bir kırgınlık duymadığını dostça ve samimi davranışlarından tesbit ettiğimiz muhtemel Cemal Gürsel'i en iyi dileklerimizle millet önünde selamlamadan ve kendisine Cenabı Haktan acil şifalar dilemeden geçemeyeceğiz.

Gerçek demokrasi ile idare edilen, milli iradenin saygı gördüğü hiçbir memlekette, ordunun başında bulunan bir zatın, bizde sayın Cevdet Sunay'ın geçtiği yollardan geçerek Cumhurbaşkanı olduğu görülmemiştir.

Böyle bir şeyi o memleketlerde düşünenecek hayali geniş bir tek insan bile bulmak mümkün değildir.

Sayın Cemal Gürsel Amerika'da hasta bulunduğu bir sırada, Adalet Partisi, Sayın Cevdet Sunay'ın Cumhurbaşkanı olmasına bilmediğimiz sebeplerle karar vermiş kendileri ile mutabık kalmıştır.

Bir kontenjan senatörü istifa ederek, sayın Cevdet Sunay'ın senatör olması iktidar tarafından sağlanmış ve kendileri de aynı gün üniformalarını kararak Senatoya ordunun bir emaneti gibi tantanalı merasimle girmiştir. Daha sonra Cumhurbaşkanı seçilmeleri bir formalitenin ikmalî şeklinde olmuştur. Bu manzarayı öyle tahmin ediyorum ki, demokrasi ve milli hakimiyet esasları ile bağdaştıracak, tabii ve olağan sayacak bir tek vatandaş çıkmayacaktır. Ve her vatandaş şu endişeyi duymaktan kendisini kurtaramayacaktır.

Millî irade ile seçilmiş bir Büyük Millet Meclisi dururken, bunun içinden bir üye Cumhurbaşkanı seçiliyor, Genel Kurmay Başkanı bu mevkie getiriliyor. Ya da bu yol olur da her Genel Kurmay Başkanı kendisinin müstakbel Cumhurbaşkanı görmeye başlarsa, böyle bir nevi veliahtlık müessesesi kurulursa, demokrasimizin ve dolayısıyla memleketin yarını ne olur? Dünya bu manzara karşısında Türkiye'de demokrasinin bulunduğu nasıl inanır?

Bu endişeyi ortadan kaldıracak takatı varsa, Demirel millet önünde konuşmalı, hadisenin sebebini, dayandığı hesapları bilmeyen milleti aydınlatmalıdır.

Millet Partisi, demokrasi prensiplerine, milli hakimiyet ve millî irade esaslarına yürekten bağlı olduğu ve biraz evvel belirttiğimiz endişeyi duyduğu içindir ki evvela bu sebeple, sayın Sunay'ın Cumhurbaşkanı olması için oy vermek suretiyle tutulan yolu beğenmediğini ortaya koymuştur.

Sayın Sunay'ın müşterek bir takirle Cumhurbaşkanı adayı gösterilmesi için, seçiminden bir gün evvel Adalet Partisi'nin yaptığı teklifi Millet Partisi reddetmiştir.

Adalet partisi bu maksatla imzaladığı takrirde Millet Partisi'nin imzasının bulunmasını temin edememiş, solcu İşçi Partisi'nin imzasını sağlamakla ve onunla bu mühim mevzuda iş birliği yapmak ve kol kola girmekle teselli bulmuştur.

Bu günkü nizamın meşru temeli olan 27 Mayıs İnkılabına karşı beslediği gerçek hisler herkes tarafından bilinen Adalet Partisinin hangi hespla ve maksatla ordunun başındaki zati Cumhurbaşkanı yapmak istediği ve yaptığı ve Sayın Sunay'ın da hangi şartlar ve düşüncelerle bunu kabul ettiği bizim meçhulümüzdür. Bütün bunları zaman aydınlatacaktır. Bu cihet de, Millet Partisinin sayın Sunay'a oy vermemesinin bir diğer sebebidir.

Büyük Millet Meclisi çoğunluk Adalet Partisindedir. Kendi bünyesinden istediğini Cumhurbaşkanı yapmak imkanına sahiptir. Çok iddialı bir parti olduğuna göre "Benim bünyemde bu makama layık adam yoktu" diyemez. Bu makama gelecek zatın büyük bir geçmişi ve şöhreti olması lazımdır, sözünü de söyleyemez, söylese, o zaman herkes, hiç parlamento tecrübesi, millet tarafından siyasette uzun süre denenmiş tarafı bilinen bir hüviyeti olmayan iki sene evvelki bir müteahhidi nasıl başbakanlığa getirdiğiniz sualini Adalet Partisine sorar. Geçmişi kendisine kefil olmayan böyle bir zata devlet gemisinin kaptanlığını nasıl verdiniz der.

Şu duruma göre, Adalet Partisi'nin kendi milletvekili veya senatörlerinden birini Cumhurbaşkanı seçmesi lazımdı.

Hem bu mevkii için, yıllarca isminden faydalandığı ve müstakbel Cumhurbaşkanımızdır diye her tarafta söylettiği Sayın Ali Fuat Başgil gibi hazır adayları da vardı. Diğer taraftan, Adalet Partisi kendisini dikkatli ve mutedil harekete davet eden, memleketin geçirdiği maceraları ve bünyedeki zaafı hatırlatan Millet Partisi'nin uyardılarına karşı, Demirel'in ağzıyla ve meclis kürsüsünde "Millet Partisi'nin şayet bir bildiği varsa bunu söylesin. Türkiye'de iktidarlar şartlara bağlı, demokrasi güdümlü mü olacaktır? Aba altından bize çomak mı gösteriliyor" dediği meclis zabıtlarında yazılıdır. Ayrıca Demirel kendisini her uyarıyı milli iradeye adeta saygısızlıkla suçluyor. Ve milli irade var diye bağırıyor, ve "biz sandıktan çıktık" diyordu.

Şimdi millet önünde Demirel'e soruyoruz?

Türkiye'de her şey normal, demokrasi yerleşmiş dediğine göre sayın Cevdet Sunay'ı Cumhurbaşkanı yapmalarının ve bu hadise ile demokrasi tarihine garip bir seçim örneği kazandırmalarının ve vatandaşları endişelere sevk etmelerinin sebebi nedir, izahı nedir?

Bir seçim kanunu için memleketi huzursuz kılan, yerli yersiz cesaret nümayişi yapan ve her konuşanı milli irade, sandıktan çıkan demokrasi sözleri ne oldu? Bu manzara karşısında, Adalet Partisi aslan gibi kükredi fakat tavşan gibi teslim oldu, diyenleri haksız saymak mümkün müdür?

Yoksa Adalet Partisinin, itiraf edemeyeceği bir gizli hesap mı vardır?

Kulaklarımıza gelen sözlere göre, Adalet Partili propagandacılar, bütün vatan sathında "şu Demirel ne yaman adam, orduyu avucunun içine aldı onu elde etti" diyorlarmış

Bu propaganda hem şerefsizce, hem de akılsızca bir propagandadır.

Bu günkü Anayasa nizamını Türk Milletine kazandıran şerefli Türk ordusu, hiç bir zaman şu veya bu iktidarın bir saltanat aleti, avucunun içinde bir oyuncak olmaz ve iktidarlar doğru yolda oldukça, meşruiyetlerini muhafaza ettikçe, onlara karşı da herhangi bir müdahale yapmayı düşünmez.

Bu söylediklerimiz, bu memlekette yaşanmış ve tarihçe tescil edilmiş hadiselere dayanmaktadır.

Adalet Partisi ve Demirel'in karanlık bir niyeti yoksa, ordu ile veya onu temsil eden şu veya bu zatla özel bir yakınlık kurma ihtiyacını hissetmemesi lazımdır.

Eğer bu propagandanın temeli sayın Sunay'ın Cumhurbaşkanı olması ise keyfiyet sayın Sunay'a karşı çok ağır bir saygınlık teşkil eder.

Akıllı bir iktidar, esasen kendisinin ve rejimin teminatını asker veya sivil bir kaç zatın gölgesine sığınmakta aramaz.

Bu teminatı ancak milletin aldığı vekâleti doğru dürüst kullanmakta, meşruiyet çerçevesinde kalmakta, kendi icraatının yaratacağı memnuniyet ve itimatta ve millette arar.

Aksini düşünenler asker veya sivil bir kaç yakın veya dostun kendileri için teminat olacağını zannedenler, bu memleketin tarihini unutacak kadar gaflet içinde bulunuyorlar demektir. Dün de böyle zannedenler olmuştu. Ama 27 Mayıs bu zannın ne kadar çürük olduğunu ispat etti.

Millet Partisi bir inanişını burada tekrar etmeyi şeref ve vazife sayar. Biz bu güne kadar olduğu gibi bundan sonra da daima meşruiyetin yanında bulunacağız.

Şimdi Adalet Partili vatandaşlara özel bir hitapta bulunmak isteriz. Hepimiz bu kader gemisinin yolcularıyız, batarsak beraber batacağız. Devlet gemisini, karışık hesaplara kendilerini kaptıranların elinde bırakmayacağız.

Parti rozeti hiç kimseyi cennete götüremez ve vatani felâkete sürüklemenin de vebalinden kurtaramaz.”¹⁸³

b) Komünizm Tehlikesi Karşısında A.P.nin Samimiyetsiz Tutumu, Hiçbir Tedbir Almaması ve Tehlikeyi Artıran Davranışları, Komünizm Tehlikesi Karşısında M.P. nin Tutumu (25.5.1966)

“Komünizm’i Türkiye açısından bir tehdit unsuru olarak gören, Türkiye’de komünist faaliyetlerin artmasından ve kominizmin yaygınlaşmasından AP yönetimini sorumlu tutan Bölükbaşı AP yönetiminin kominizm tehlikesi karşısında tedbir almamasından yakınıdır. Bu konu hakkındaki kaygılarını şu sözlerle dile getirir:

Komünizmin, bir memleketi içinden yıkmak için başvurduğu bütün belli usuller, bugün Türkiye’de ustalıkla tatbik edilmiş bulunmaktadır.

¹⁸³ Bölükbaşı, Radyo Konuşmaları, s.17,18,19,20,21.

Moskova'da toplanan Komünist Yazarlar Kongresinde hazırlanmış ve bütün dünyadaki komünist yazarlara ve casuslara gönderilmiş bulunan talimata, Türkiye'deki maskeli komünistler de aynen uymaktadır.

Bu meyanda din düşmanlığı yapılmakta, mezhep ihtilafları körüklenmekte, işçi ve köylünün sefaleti mübalağalı ve kışkırtıcı bir şekilde gösterilmekte, mili varlıkları ve komünist temayüllü bulunmayanların şöhret ve otoritelerini yıkmak için her gayet sarf olunmakta, patron ve işçi arasında devamlı anlaşmazsızlık mevzuları çıkarmaya, milleti parçalamaya, onu sınıf ve zümrelere ayırmaya, memlekette batı bloku düşmanlığı yaratmaya, körpe dimağları zehirlemeye çalışılmaktadır.

Bu hürriyet ve mukaddesat düşmanlarını tespit etmek hiçte kolay değildir. Bunu yapmak, geniş bir kültür ve ihtisas işi haline gelmiştir.

Komünistlerin klasik bir peçeleri vardır. Sosyalistiz derler. Onun hırkası ile kol gezerler, komünistlerin yakalanıp cezalandırılmaları şüphesiz bunların yokluğuna delalet etmez. Kanunlarımızın ve teşkilatlarımızın kifayetsizliği yüzünden komünistler pervasızca çalışmaktadırlar.

Geçenlerde, Moskova'da yapılan, Rus Komünist Partisi Kongresinde Sovyet devlet adamları, bu kongreye katılan Türkiye Gizli Komünist Partisi liderini resmen selâmlamıştır.

Böylece, Türkiye'de gizli bir komünist partisi olduğu gerçeği, ilk defa Rus devlet adamlarının ağzıyla itiraf olunmuştur.

Bu itiraf karşısında, Türkiye için bir komünizm tehlikesi yoktur sözü artık bu memlekette söylenmemelidir. Bu tehlike vardır ve her geçen gün maalesef büyümektedir.

Geçenlerde Demirel'in gazetelerde çıkan bir iddiasına göre, Adalet Partisi antikomünist aleyhtarı olduğu için millet onu iktidara getirmiş.

Demirel bu inhisarcı övünmesi ile, Adalet Partisi'nden başka komünizm aleyhtarı parti bulunmadığını ifade etmek ve böylece diğer partileri kötülemek istemektedir. Bu yoldan tekrar oy sağlayacağı ümidindedir.

Adalet Partisi, öteden beri güya mukaddesatın koruyucusu, komünist selini durduracak yegane baraj ve bu sebepten de Türk Milleti için vazgeçilmez bir varlık olarak kendisini halka kabul ettirmeye çalışan bir partidir. Adeta beni bırakırsanız sonu tufan olur, ve memleket komünistlerin elinde düşer demek istemektedir .

Hakikatte ise, Adalet Partisi, her meseleyi olduğu gibi, komünizmle mücadele mevzuunu, bu çok önemli milli meseleyi de sömürmekten öte ciddi bir iş yapmayan bir oy avcısıdır.

Milletin komünizme karşı duyduğu nefreti ve endişeyi sömüren bir siyaset tezgahtarıdır.

Bu siyaset tezgahtarının, milleti tekrar aldatmasına mani olmak için bu iddiasının da maskesini hakikatin eliyle yüzünden indirmek lazımdır.

Adalet Partisi ve Demirel, her sahada olduğu gibi, komünizmle mücadele mevzuunda da bilgisiz, kifayetsiz ve samimiyetsizdir.

Demirel ve arkadaşlarının imzaladıkları kararnamelerle, Türk - Rus Kültür Anlaşmasının, yani bu sulhçu görünüşlü komünist istila teşebbüsünün yürürlüğe girmesi, Dördüncü koalisyon zamanında, Millet Partisi güçlükle önleyebilmiştir.

Demirel ve arkadaşları, Türk-Rus Kültür Anlaşmasının Türkiye'nin kapılarını komünist tehlikesine ardına kadar açabileceğini idrak dahi edememişlerdir.

Millet Partisi ve Bölükbaşı Türk-Rus Kültür Anlaşmasının yürürlüğe girmesini önlemekle, memleketin başına Moskova'nın yeni Nazım Hikmetler yetiştirip bela etmesine mani olmuştur. Demirel'i büyük bir vebal ve mesuliyetten kurtarmıştır.

Milletten çok oy almanın ileriye görmeye ve devlet idaresine kafi olmadığını Türk-Rus Kültür Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi için gözünü kapayıp kararname imza etmekle, Demirel daha başbakan yardımcısı iken ispat etmiştir.

Hükümetin hareketsiz kaldığını gören Millet Partisi, İçişleri Bakanı kanalıyla 14 Mayıs 1965'te hükümeti yazılı olarak uyarılmış ve komünizm tehlikesine karşı şümullü ve tesirli tedbirler alınmasını istemiştir.

Demirel ve diğer A.P.li Bakanlar böyle bir hassasiyet göstermiş midir?

O zamanın Başbakanı Sayın Ürgüplü Türk-Rus Kültür Anlaşmasının yürürlüğe girmesine Millet Partisi lideri Osman Bölükbaşı mani oldu diye radyodan yayınlanan bir beyanatı ile adeta bizi millete şikayet etmiştir.

Bütün bu hadiseler henüz unutulmamıştır.

Demirel, Başbakan yardımcısı bulunduğu bir sırada Samsun'da yaptığı bir konuşmada "Komünizmle kafi derecede mücadele etmediği için Halk Partisi'nin iş başından uzaklaştırıldığını " söylemiştir.

Şimdi Demirel'e soruyoruz.

Adalet Partisi Komünizmle kafi mücadele yapmış mıdır? Ne yapmıştır?

Seçim beyannamesinde komünizmle mücadele edileceğine dair yaptığı büyük bir vaatle iktidara gelen Adalet Partisi, bu mevzuda acaba ne yapmıştır?

İki defa hükümete ortak bulunmanın sağladığı bilgilerle hazırlıklı olarak iktidara gelmiş sayılması icap eden Adalet Partisi'nin şimdiye kadar çok şeyler yapması icap ederdi.

Maalesef Adalet Partisi ciddi hiç bir şey yapmamıştır.

Demirel bu güne kadar mevcut kanunların komünistlere tatbikine engel olan sebepleri ortadan kaldırmadığı gibi komünizmle mücadeleye yarayacak iktisadi, sosyal, kültürel ve hukuki herhangi bir tedbir almamış ve bu maksatla bir tek kanun tasarısı dahi meclise getirmemiştir. Demirel seçim kanununu çıkarmak ve koltuğunu sağlamlaştırmak sevdasına düşmüştür. Böyle milli ve hayati meselelere önem vermemiştir.

Şimdi Demirel'e soruyoruz. Komünizm zehrine karşı en tesirli panzehir olan sosyal adalet ve sosyal güvenlik mevzuunda aldığınız bir tek

tedbir var mıdır? “ Biri yer biri bakar, kıyamet ondan kopar” atalar sözündeki hikmete uygun hangi tedbiri aldınız? Yiyenlere bakan açları doyurmak için ne yaptınız?

Demirel'in cevap veremeyeceği bu sualleri çoğaltmak mümkündür.

Adalet Partisi komünizme karşı böyle tedbirler alacağı yerde, komünizmin yayılmasını kolaylaştıracak hareketlerde bulunmuş, siyasi gerginliği, huzursuzluğu, işsizliği ve sefaleti daha da arttırmış, ihtiraslı çekişmelerle iş hayatını tereddüt ve durgunluğa sevk etmiş, “Bu gidişin sonucu ne olacaktır” endişesini vatandaşın aşına bir zehir gibi akıtmış, pahalılığın eliyle fukaranın lokmalarını alarak zenginin kesesine de istif etmek politikasını gütmüştür.

Komünizmle mücadele için alınacak tedbirlerin en mühimi komünizmin yayılmasına müsait olmayan bir iktisadi, sosyal ve kültürel ortam hazırlamaktır.

Bunun için başka milletlerin denedikleri ve muvaffak oldukları yolları bilmek ve onlardan faydalanmak lazımdır.

Adalet partisi, maalesef böyle ciddi bir mücadele yolu tutmamış, gürültülü hareketlerle “Kahrolsun Komünizm” diye şurada burada bağırarak “Kurt geliyor” diye zaman zaman tellallar çıkarmakta ve solcu olarak tanınmış bir kişinin ve hele 14 yaşındaki bir çocuğun tevkifi sonra da tahliyesi gibi nümeyişçi ve basit davranışlarla yetinmiştir.

Hülasa göz boyamaktan başka bir şey yapmamıştır.

Adalet partisi kendisine tabi olmayan veya kendi işine gelmeyen herkesi solculuk damgası ile suçlamak suretiyle vatandaşlar arasında düşman kamplar yaratmak hatasını da irtikap etmiştir.

Böylece komünizm tehlikesine karşı güya memleketin sigortası olduğu iddiasında bulunan Adalet Partisi, istemezse de bilgisizliği, tecrübesizliği samimiyetsizliği ve ihtirasları ile komünizm tehlikesini daha da arttırmıştır.

Adalet Partisinden başka komünizm aleyhtarı parti bulunmadığı gibi gülünç ve ahlak dışı bir iddiayı bir müddet evvel tekrarlayan vatandaş

oylarına bu yalan ve altındaki iftira ile tuzak kurmak isteyen Demirel, işte komünizm tehlikesi böylesine artırır bir başbakandır.

Millet Partisi komünizmle mücadele edecek her iktidarı bu yolda desteklemeyi bir vatan vazifesi sayan ve "Allahsız komünizm ne sağındayız, ne solundayız onun tam karşısındayız" diyen bir partidir.

Büyük Allah'ımız milletimizi hem komünistlerin hem de her şeyi sömüren siyaset münafıklarının şerrinden korusun."¹⁸⁴

c) Mukaddesat Düşmanlarına ve A.P. ve Demirel'in Dini Sömürme Gayretlerine Cevap ve Samimiyetsizliklerini Teşhir (29.5.1996)

"Bir kısım insanlar inatla ve elbette bilinçli bir biçimde laiklik kavramını saptırmaya devam ediyorlar. Türkiye'deki siyasal mücadelelerin bir boyutunu: "Müslüman-laik" çatışması olarak görmek göstermek istiyorlar. Oysa laiklik elbette müslümanlığa karşı olmak demek değildir. Bunu kendileri de biliyorlar. Ama halka böyle sunmak işlerine geliyor. Laiklik ve müslümanlık birbirinin karşıtı iki kavram demek değildir.

Din ve vicdan hürriyetine büyük önem veren Bölükbaşı bir politikacının dini inanışı ve ibadeti değil, onun ahlakı, siyasi fikirleri geçmişi önemlidir der. Aynı zamanda Bölükbaşı laiklikliği amacından saptırıp arkasına sığınanlarla, dini birtakım amaçlar doğrultusunda kullananlara şiddetle karşı çıkar ve bu konu hakkında ki düşüncelerini şu şekilde dile getirir:

Bu cereyanlara kendilerini kaptırmış olanlara karşı vatandaşı uyarmak, samimiyetsiz politikacılara bir ders vermek, hakkımızdaki bazı iftiraları cevaplandırmak, temel görüşlerimizi bir kere daha duyurmak ve körüklenen bu cereyanların tehlikelerine dikkatleri çekmek zarureti ile nazik mevzuu üzerinde durmayı kaçınılmaz bir vazife saymaktayız.

Açıklamalarımız, Adalet Partisi'nin dini duyguları sömürme politikasının da maskesini düşürecektir.

¹⁸⁴ a.g.e.,s.35,36,37,38,39.

Meseleleri ele almadan evvel, parti ve şahıs olarak hangi görüşe sahip olduğumuzu ifade etmek isteriz;

Allah ve kul arasına girmek, ne hakkımızdır, ne de haddimizdir diyenlerdeniz.

Ne dini inanışlarımızı siyasette söz konusu ederiz, nede muarızlarımızın bu tarafları ile meşgul oluruz. Ve onları dinsizlik isnadına hedef kılarız.

İnsanların inanış ve ibadetleri ile alakalı olarak verilecek hesapları varsa, bunu ancak Hazreti Allah sorar deriz. Başkalarının dünyada bu hesabı sormaya memur edilmediklerine inanırız.

Herkesin dinine, mezhebine, ibadetine karışmayız. Dine ve hakiki mümine karşı derin bir saygı duyarken dini, dünya menfaati hayrına alet edenlerden bil hassa cenabı Allah'ın da lanetlediği münafıklardan nefret ederiz.

Din, ibadet,dini telkin ve tedris hürriyetine ve mukaddesata diğer hürriyetler ve milli kıymetler gibi hudutsuz bir saygı besleyen Millet Partisi ve Bölükbaşı bu hürriyetleri ve dinin siyasete karıştırılmamasını teminden başka bir fikre sahip değildir.

Bölükbaşı şimdiye kadar halkın önünde din mevzuuna temas ederek, onun hissiyatını okşamaya ve bu yoldan oy avcılığına hiç tenezzül etmemiştir. Bundan sonra da etmeyecektir.

Din gibi mukaddes bir mefhumu, menfaat hayrına alet etmenin en adi hareket ve dine karşı en büyük bir saygısızlık olduğunu bilmemiz ve ahlak telakkimiz bizi böyle harekete sevketmiştir.

Göreceksiniz ki müslümanlıkta böyle hareket edilmesini emretmektedir.”

Bugün Türkiye’de türlü kisvelere bürünen bir din düşmanlığı vardır. Niyetlerini açıkça ifade edemeyenler, her dini tezahürü bir gericilik hareketi saymak gibi bir davranışın içindedirler. Bunlar bu yoldan dini manevi bir baskı altında tutmak istemektedirler. Çok zaman mukaddesat düşmanlığı, yüzüne gericilik isnadının veya ilerencilik övünmesinin maskesini takmaktadır.

Bunların başında tanınmış solcuların gelmesi, son derece uyarıcı ve dikkate şayandır.

Moskova'da toplanan Komünist Yazarlar Kongresinde bütün dünya komünist yazarlarına ve casuslara verilen talimat elde edilip yayınlanmıştır. Bu talimatın bir maddesi din düşmanlığı yapılmasını ve mezhep ihtilâflarının körüklenmesini emretmektedir.

Memleketimizdeki maskeli ve maskesiz komünistler de bu emre harfiyen uymaktadır. Son zamanlarda körüklenen sünnilik ve alevilik meselesinin altında, bu komünist parmağını vatandaşlar aramalı ve milletin birliğini bozmak isteyenlere karşı uyanık bulunmalıdır.

Komünistler dini yıkmadan kendi akidelerini, bir nevi din haline gelen komünizmi vicdanlara sokamayacaklarını bildikleri içindir ki, din düşmanıdır.

Bunların dışında kalan bir kısım gafiller, kendini bilgili zanneden cahiller de, müslümanlığın ilerlemeğe mani olduğu kanaatiyle din düşmanlığı yapmaktadırlar.

Böyleleri unutuyorlar ki, İslamiyet kadar terakkiye ve ilme kapıları açık bir din yoktur. "Bilenler bilmeyenler hiç bir olur mu?" diyen ayeti kerimeye "İlim öğrenmek kadın ve erkek bütün müslümanlara farzdır" diyen bir peygambere sahip olan bir dini ilerlemeye engel saymak ya komünist hainlerin veyahut dini bilmeyen cahillerin harcı olabilir.

İslamiyeti terakkiye mani zanneden bir çok gafillere zaman zaman "İslamiyet terakkiye mani olsaydı dedelerimiz asırlar boyunca kıtalara hakim olamazlardı. Biz fethettiğimiz yerlerdeki milletlerden daha medeni ve üstün olmasaydık, sadece kılıç kuvveti bize zaferler kazandıramaz ve ortada tutunmamızı sağlayamazdı. Bu fetihleri yaparken de müslüman'dık. Sonradan geri kalışımızın sebeplerini dinin esaslarına değil, başka noktalarda aramak lazımdır" cevabını vermişizdir.

Manevi hazinemiz olan dinimizi yıkmak isteyen komünistlere gafillere karşı uyanık olmalıyız. Ayrıca Laik Cumhuriyet esaslarına sadakatla bağlı kalmalıyız.

Dini vatandaşlar arasında bir parçalanma ve nifak sebebi haline getirmeye, din ve vicdan hürriyetini baskı altına almaya çalışanların karşısına dikilmeliyiz. Dinimizde bunu emretmektedir. Bakara suresinin 257 nci ayetinde cenabı hak “Lâikrahı fittin” yani dinde zorlama yoktur, buyurmuşlardır.

Müslümanlığı bilenler kimsenin inanişına ve ibadetine müdahale etmezler. Onu maddi ve manevi baskı altına almağa kalkışmazlar. Çünkü İslamiyet’te bir şart vardır. Her türlü zorlama yasaktır.

İslamın en büyük esasına uyan cedlerimiz, dünyayı fethetmişler ama milletlerin dinlerine, mezheplerine ve ibadetlerine kılıçla veya başka bir zorlama vasıtasıyla müdahale etmemişlerdir.

Din ve mezhep hürriyeti tanımayan idareler altında ezilmiş ve bunalmış olan bir çok millet bu sebeptendir ki, Osmanlı Ordusunu bir kurtarıcı gibi karşılamışlardır. Başka milletlere böyle din ve mezhep hürriyeti tanıyan Türk milletinin şimdi kendi evlatları arasında bu yüzden düşman kamplar kurulduğunu görmesi ne kadar hazindir.

Diğer taraftan Cenabı Hakkın en çok nefret ettiği münafık olandır. Hem ibadet etmeyip, hem de ibadet eder gözükmek ve buna göre propaganda yapmak ve yaptırmak ve bilhassa başkalarını küfür yolunda göstermek süretiyle siyasi menfaat sağlamaya çalışmak dinimizde yeri olmayan bir harekettir ve münafıklığın ta kendisidir.

Politikacının oruç tutuyorum, namaz kılıyorum diye halkın karşısına çıkması ne aç mideleri doyurur, nede çıplak sırtları örter.

Bir politikacının dini inanişi ve ibadeti değil, onun ahlakı, siyasi fikirleri geçmişi milleti alakadar eder.

Ahlâkın, müslümanlıktaki yerini belirtmek için meşhur ve sahih Ramuz hadislerinin 189 ncu sırasında yer alan, bir hadiste Peygamberimizin “Elislam hüsnülhalk” yani müslümanlık güzel huy, güzel ahlaktır. Dediğini zikretmek isteriz.

Vatandaş politikacının ahlakına bakmalıdır. Kılmadığı namazı, tutmadığı orucu propaganda ettirmesine itibar etmemelidir.

Adalet Partisi, daima ucuz ve zahmetsiz muvaffakiyet politikası takip etmiştir. Bir taraftan kin, intikam tahrikçiliği ile diğer taraftan vatandaşın dini duygularını sömürme politikası ile beslenmiş ve gelişmiştir. Propagandacıları bu partinin din, iman partisi olduğunu söylemişler gazeteleri, seçim zamanı "A.P.idarecilerinden filanlar cuma namazını falan camide kıldıktan sonra falan vilayete hareket etmişlerdir" şeklinde haberler yayınlamışlar velhasıl din duygularını sömürmek için her şeyi yapmışlardır. Muarızlarını dinsizlikle suçlamak günahını işlemişlerdir.

Demirel'i kılmadığı namaza, tutmadığı oruca rağmen ibadetine düşkün bir başbakan olarak tanıtma gayretleri de bu dini sömürme politikasının bir tezahürüdür.

Demirel'in bir hareketini tenkit etmemiz dolayısıyla A.P. propagandacıları "Demirel, Allah adını ağzına aldığı ve namaz kıldığı için Bölükbaşı kendisine mecliste hücum etmiştir" şeklinde çok hayasızca iftiralara girişmişlerdir. Bunun iftira olduğu meclisin resmi tutanaklarındaki sözlerimizle sabittir.

27 Şubat günü mecliste yaptığımız konuşmada, insanların bir çok kötü hareketlerini zikrettikten sonra en kötüsü "Leküddinü fiddünya" yani dinini dünya için yemek, ve dünya menfaatına alet etmektir, diyen Peygamberimizin bir hadisini hatırlatmak ve Demirel'i ramazanda bütçe encümeninde puro tütürmesine rağmen bir vaiz edasıyla Bayram gazetesine makale yazmasını, böylece dini duyguları sömürmesini, Cenabı Hakkın lanetlediği münafıklığı ayıplamıştık.

Kürsüye gelen Demirel "Ramazanda bütçe encümenine puro içmedim" diyemedi. Çünkü bunu mecliste görenler ve bilenler çoktu. O susmaya mecbur kaldıysa da A.P. propagandacıları Bölükbaşı'ya iftira etmekten haya etmediler.

Daha evvel Hacı Bayram Camiine gittiğini kimsenin görmediği Demirel'in, Başbakan olduktan sonra bir iki defa gösteriş için bu camie gittiğini ve halk arasında da her sabah namazını burada kılmaktadır,

propagandasının yaptırıldığını duymaktayız. Böyle namazın münafık namazı olduğunu vatandaşlar anlarlar.

Demirel dine de saygısızlık olan bu nevi propagandalardan ve bize yapılan iftirallardan bir zafer beklemektedir. Bizde Demirel'in ramazanda bütçe encümeninde içtiği püronun ucundaki plastik ağızlığı meraklı arkadaşlarımızdan alarak bir samimiyetsizlik hatırası diye saklamaktayız.

Demirel'in ibadeti bizi alakadar etmez. Biz sadece bir samimiyetsizliğin ve sömürmeyi teşhir için bu mevzua temas ettik.

Cenabı Hakkın, Demirel'i de, Adalet Partisini de doğru yola getirmesini ve demokrasimizi komünistlerden ve münafıklardan korumasını her an niyaz ederiz."¹⁸⁵

d) M.P.nin ve Bölükbaşı'nın İktidara Gelemeyişlerinin Tarihi Sebepleri ve Milletın Talihsizliği (31.5.1966)

"Çok partili siyasi hayata geçişimizden 1973 yılına kadar Bölükbaşı muhalefet görevini en iyi yapanlardan biri olmuştur. Çok sözü manşet olmuş,memleket çapında geniş yankılar uyandırmıştır. Bölükbaşı, maalesef siyaset hayatında umduğunu hiçbir zaman bulamadı muhalif olmaktan öteye gidemedi. Kurmuş olduğu partiler Osman Bölükbaşı'nın partileri olarak kaldı, kitle partileri, iktidar partileri olamadı. Ama o fikirleriyle iktidarda kaldı. Osman Bölükbaşı iktidara gelemeyişlerinin nedenlerini ise bir takım imkansızlıklar, ihanetler, iktidar baskıları olarak gördü. Bunca senedir siyasettesiniz iktidar olmadığınız diyenlere ise şu açıklamalarda bulundu;

Adalet Partililer "Bunca senedir siyasettesiniz , bir meziyetiniz olsaydı millet sizi iktidara getirirdi" gibi sözlerle bizi kötülemeye yeltenmektedirler.

Bir halk sözü şöyle der; "Feleğin gözü tepesinde olur. İnsanı yükseltir bakar, beğenmezse aşağıya atar."

İktidara gelipte feleğin eliyle beğenilmeyip aşağıya atılanlar da vardır. Demokrasilerde insanlar daima sayılmazlar. Bazen de manevi ahlaki

¹⁸⁵ a.g.e.,s.57,58,59,60,61.

değerleri bakımından tartılırlar. Bir zamanlar bu gerçeği, sayıları ile övünen Adalet Partisi milletvekillerine hatırlatmış ve meclis kürsüsünde onlara “Demokrasi tarihine adam diye geçenler de vardır. Samançöpü diye geçenlerde vardır”.

Hakikatte talihsizlik ne Bölükbaşı'nındır, ne Millet Partisininindir. Bu talihsizlik Türk Milletininindir. Adalet Partisi de bu talihsizliğin en hazin ifadesidir.

İkinci dünya harbinden sonra iç ve dış şartların zorlamasıyla çok partili hayat başladı. Demokrasinin kurulması için lüzumlu şartlar hazırlanmadan bu yola girildi, bu husus sonraki talihsizliklerin kaynağı olmuştur.

Saflarında çok çileli bir mücadele hayatı geçirdiğimiz Demokrat Partiden kanaatimiz ve hadiseler bizi ayırdı. Partiden ayrıldıktan sonra davadan ayrılmadık. İmandan ayrıldık amma, imandan ayrılmadık.

Türkün büyük ve imanlı evladı Mareşal Fevzi Çakmakla el ele vererek 1948'de Millet Partisini kurduk. Şimdi siyasette ve hayatta kalan son kişiyiz.

Gerçek demokrasiyi korumak ve Halk Partisi ile daha tesirli bir mücadele yapmak programımızın özü idi.

Nisbi temsil, çift meclis, Anayasa Muhakemesi, Yüksek Hakimler Kurulu, Yüksek Seçim Kurulu, İnsan haklarının teminata bağlanması, vatandaşlara sosyal haklar tanınması, planlı kalkınma gibi yeni fikir ve müesseseler bizim savunduğumuz ve yıllarca sonra başkalarına kabul ettirdiğimiz hususlar idi.

Bu fikir ve müesseseler yeni Anayasaya girdi ve Türk devletine temel oldu. O halde bu gün fikirlerimizle iktidardayız. Siyasi mücadelede mühim olan da budur.

Millet Partisini kurduğumuz zaman büyük halk kitleleri çoktan Demokrat Partiye akmış ve “Demokrat Partiyi deneyeceğiz” sözü dönülmeyecek bir karar gibi dillerden düşmüyordu.

Bu kitleyi Millet Partisi saflarına çekmek hiçte kolay değildi.

Bu hususta faydalanacağımız büyük asker Mareşal Fevzi Çakmak, Anadolu'yu dolaşmaya ve kendisini çok seven halk kitlelerini saflarımıza davet etmeye muvaffak olmadan hastalandı ve hakkın rahmetine kavuştu.

Kenan Öner gibi bir arkadaşımızı Mareşal'dan evvel toprağa vermiştik. Gazetemiz yoktu, paramız yoktu. Bütün siyasi kuvvetler taşıdığımız akideden korkuyorlar ve karşımızda birleşiyorlardı.

İşte bu şartlar altında partimiz teşkilatlanmadan iki kampa ayrılmış bir memlekette, 1950 seçimine katıldı. Çoğunluk usulü yüzünden aldığımız oylar boşa gitti. Yalnız Bölükbaşı Kırşehir'den seçilebildi. 1953'e doğru Millet Partisi büyük bir kuvvet haline geldi.

İşte tam bu sırada, Demokrat Parti iktidarların bir suikastı ile karşı karşıya geldik, parti kapatıldı.

Bu suçsuz partinin yasını tutanlardan birisi de Sayın Profesör Ali Fuat Başgil'di. Sayın Başgil o zaman Yeni Sabah Gazetesinde yazdığı bir makalede Millet Partisini kapattıran Demokrat Partiyi şiddetle suçlamış ve onun iktidara gelmesine yardımcı olduğundan dolayı pişmanlık duyduğunu açıklamıştır.

Partimiz, yüz kuruş para cezası ile kapatıldı. O günlerde İspanya'nın kilosu da yüz kuruştı. Kurt kuzuyu yemek isteyince suyumu bulandıran der imiş. Dünyada bahane kıtlığımı var? koskoca bir parti, din esasına dayanıyor isnadı ile bir Sulh Mahkemesinin kararı ile 1954 seçimleri arifesinde ortadan kaldırıldı.

Alelacele 11 Şubat 1954'te yeniden bir parti kurduk, teşkilatlanmadan tabiri caizse dostlara mektup yazmaya vakit dahi bulamadan nisanda seçimlere katıldık.

Yine çoğunluk sistemi yüzünden aldığımız oylar boşa gitti. Yalnız Kırşehir'den seçimi tam liste halinde kazandık.

Demokrat Parti iktidarı, Kırşehir halkının Bölükbaşı'ya oy vermesini affedilmez bir günah saydı. Yüz yıllık vilayeti ilçe yaptı. Böylece demokrasiyi

katletmeden çekinmedi. Şimdi milli iradede bahseden Adalet Partililer, o zaman bu katle alkış tutuyorlardı.

İş bununla da kalmadı. Baskı kanunları birbirini takip etti, hürriyetler kaldırıldı. Arkadaşlarımız, merhum Aldoğan'lar, Arnalar ve benzerleri zindana atıldılar. Buna rağmen yapılacak seçimde Kırşehir'den Millet Partisi'nin kazanacağı anlaşılınca, iki yıl evvel vilayet olmaya layik değildir diye, İlçe haline getirilen, demokrasi kurbanı Kırşehir'in, tekrar vilayet yapılması, bir minnettarlık duygusu uyandırılması ve böylece Bölükbaşı'nın tekrar seçilmesine mani olma planı düzenlendi.

Bu vesile ile meclis kürsüsünde o zaman yaptığımız konuşmada, bizi susturmak isteyen bir kaç insanla aramızdaki söz atışması bahane edilerek bir parti meclis kürsüsünden zindana gönderildi.

"Milletvekili, mecliste söylediği sözlerden mesul değildir" diyen Anayasanın mutlak hükmü bile çiğnendi. Çünkü şahane kinler böyle istiyordu.

Biz zindanda iken çok ağır hukuki ve fiili şartlar altında yapılan 1957 seçimlerinde Halk Partisi'nin "İktidara gelince Bölükbaşı'yı kurtaracağız" reyleri bize veriniz . Demokrat Partinin "Oldu, bir hata Bölükbaşı seçimden sonra çıkarılacaktır. Amma reyleri bize verin, sonra Halk Partisi iktidara gelir" propagandası ile partimizin reylerini dağıttı. Buna rağmen bir milyona yakın oy aldık. Çoğunluk sistemi yüzünden yine oylarımız boşa gitti, yalnız Kırşehir'de seçimi kazanmış olduk.

Tekrar seçilmemize rağmen uzun müddet cezaevinde tutulduk ve ancak bazı hakimlerin cesaret ve namuskârlığı sayesinde hürriyetimize kavuştuk. 1957 seçimlerinden sonra, hürriyetler daha fazla kısıldı, baskı ve şiddet tedbirleri daha da arttı. Vatan cephesi kuruldu, her gün bir yerdeki teşkilatımız, baskı ile, menfaatle çökertilerek radyolarla ilan edildi.

O zaman Vatan Cephesine geçmeye zorlanan bir İlçe başkanımızın 23 Mart 1960 tarihli Akşam Gazetesinde yayınlanan ve bize gönderdiği mektuptan alınan şu parça o devrin felsefesini ibretle ortaya koymaktadır. Bizim eski ilçe başkanı şöyle diyordu: "Divana ihanet ettim ahlaksızlığın

zirvesine çıktım, keşke çocuklarım el açsaydı, yüz dönüm tarla istifama sebep oldu. Adana canavarı diye adlandırılan ve geçenlerde Saman Pazarında asılan canavarın suçu benden az, O bir baba, bir ana ve üç çocuğa kıydı. Ben bütün milletime, milletimin ümidi olan bir davaya kıydım” İşte vatan cephesinin felsefesi bu idi.

Vatandaşlar, teşkilatımız dağıtıldı, arkadaşlarımız hapse atıldı. Bölükbaşı mahküm edildi, fakat teslim alınamadı. Bu esnada iktidar tarafından Demokrat Partiye geçmemiz dahil çeşitli cazip teklifler yapıldı.

Gönderilen elçiler şimdi Adalet Partisindedir. Bunlardan birisi gazete sahibidir, diğeri senatördür.

Ruhlara yapılan konuşmaların bir kısmı tarafımızdan teyp ile tespit ettirildi. Fakat bunları düşünenler aleyhinde kullanmaya tenezzül etmedik

Herkese ettiğini bağışladık ve hatta hayatlarını kurtarmak için gayret sarf ettik.

İhtilalden sonra Demokratların Millet Partisine oy vereceklerini düşünenler yeni partiler kurdurdular. Adalet Partisi, bunlardan biridir.

Liderleri ile ve fikirleri ile kısa zamanda halkı toplaması mümkün olmayan Adalet Partisi, göz yumulan tahrikler sayesinde bir mirasçı, manevi karaborsacı olarak sözüm ona büyüdü.

Namuslu yoldan ayrılmayan Millet Partisi, 1961 seçimlerinde 54 milletvekili kazandı. Hadiseler bizi partiden ayrılmaya zorladı. Büyük Atatürk bile kahraman arkadaşlarından ayrılabilmiştir. Geride bıraktıklarımızın şimdiki halleri niçin ayrıldığımızı izaha yeter.

Kurduğumuz yeni partiyi yok etmek ve yok göstermek için hemen bütün siyasi kuvvetler birleşmişti.

Seçim tahmini adı altında yayınlanan kasıtlı rakamlarla Millet Partisi yok gösteriyor ve bize oy verecekler ümitsizliğe düşürülüyordu.

Rakiplerimizin köklü teşkilatlarına, gazetelerine, attıkları milyonlara, başvurdukları dürüst olmayan propagandalarına rağmen imkansızlık içinde ve ancak Türkiye'nin bir kısmı da o da noksan bir teşkilatla seçime

girdiğimiz halde, Millet Partisi 31 milletvekili elde etmek süretiyle üçüncü büyük kuvvet ve milletin yarın sarılacağı dal olduğunu isbat etmiştir. Yarının iktidarı olduğumuzdan kimse şüphe etmesin.

Şimdi kısmi senato seçiminde bütün illerde seçime girebilen üç partiden birisi Millet Partisidir. Adalet Partisinin, korkusunu ve bize çamur atmasının sebebi budur.

Ahlak yolundan, maddi imkanları kıt bulunan, her devirde zulmün ve tuzakların hedefi olmuş olan Millet Partisinin niye iktidara gelmediği zannederiz ki, bu izahatımız anlatmaya yetecektir. Bizim başımıza gelenler, başkalarının başına gelseydi bu gün memlekette isimleri bile unutulurdu.

Adalet Partisi'nin manevi karaborsacıları istedikleri kadar iktidara gelmekle övünsünler. Türk demokrasi tarihindeki şerefli yerimizin kabına bile ulaşamayacaklardır."¹⁸⁶

e) Saltanat İdaresiyle Demokrasi Arasındaki Fark, Faziletsiz Başların Sebep Olabileceği Felâketler, Demirel'in Suçlu İken Davacı Olmaya Kalkışması, A.P. nin Demokrasinin Manevi Ölçülerine Göre Büyük Bir Tehlike Kaynağı Olduğu Gerçeği. (1.6.1966)

"Bölükbaşı saltanat idaresi ile Cumhuriyet arasındaki farkı şekil farkı olarak görmez içerik farkı olarak görür.

Ona göre bu fark ruh, terbiye ve zihniyet farkıdır. Bu değerlendirmeden yola çıkarak Süleyman Demirel'i bu özelliklere sahip olmamakla suçlar.

İdareyi elinde tutanların fazilet, ahlak ve feragat gibi özelliklere sahip olması gerektiğini savunur. Süleyman Demirel'in bu özelliklere sahip olmadığını iddia ederek bu durumun da Türkiye'nin başına kötü işler açacağından emindir ve bu konularda görüşünü şöyle dile getirir:

Saltanat idaresi ile Cumhuriyet arasındaki fark, silindir şapka ve pırlantalı taç farkı değildir. Bu fark, ruh, terbiye ve zihniyet farkıdır.

¹⁸⁶ a.g.e.,s.69,70,71,72,73.

Cumhuriyet her cephesi ile bir ahlak, fazilet ve feragat rejimidir ancak fazilet ve feragat sahibi insanların hizmetleri ile yaşar. Bu insanlar bulunup milletin başına geçirilemediği takdirde Cumhuriyet daima parlamak için bir kıvılcım bekleyen barut fıçısı halinde kalmaya mahkumdur." İlimin ve tarihin bu şahadeti ve uyarması, Adalet Partisi milletvekili ve Anayasa hukuku Profesörü Ali Fuat Başgil'in yazılarında da aynen yer almıştır.

Bu itibarla, bunları hatırlatmamızı her halde Demirel bir tehdit saymak takatini kendinde bulamayacaktır. "Milli irade vardır." Diye bağırılmıyacak, tarihin ve ilmin sesini susturamayacaktır. Eğer bilgisi varsa, Fransa gibi bir memleketin bu rejim uğrunda beş büyük ihtilal geçirdiğini ve bu gün beşinci Cumhuriyet tecrübesini yaşamakta olduğunu hatırlayacaktır.

Demek, fazilet, ahlak ve feragatten yoksun insanlar, bir millete baş olmakta devam ederlerse, Cumhuriyet idaresi bir hadise kıvılcımı ile bir barut fıçısı gibi bir gün infilak edebilirmiş. Bu infilak ya kardeş kavgasıdır, ya kanlı bir ihtilaldir veya Cumhuriyetin sonu veya diktatörlüğün başlamasıdır.

Bu akıbeti önlemenin yolu, fazilet ve feragatten yoksun başlardan milletin reyi ile kurtulmaktadır.

Şimdi, fazilet, ahlak ve feragat rejimi olan demokrasinin manevi ölçüleri ile hadiseleri tartacağız ve Adalet Partisi'nin milletimiz için ne büyük bir tehlike kaynağı olduğunu ortaya koyacağız.

Demirel, Bursa'da söylediği seçim nutkunda suçlu iken güçlü olmanın en güzel örneklerini vermiştir.

Tarihe, yalnız başarısız, bilgisiz ve tecrübesiz bir başbakan olarak değil aynı zamanda manevi kayıtlara önem vermeyen bir ahlak suçlusu, herkesi kör, herkesi sağır zannedecek kadar gaflet içinde bulunan bir başbakan olarak geçecektir.

Demirel, muarrızların karalanmasından, kirletilmesinden, kısır ve seviyesiz çekişmelerden, güya memlekete getirdiği huzur, müsamaha ve af havasının takdir edilmemesinden, vatandaşların düşman kamplara ayrılmak istenmesinden, 27 Mayısın sömürülmesinden, milli irade üzerinde bunun bir demokles kılıcı gibi tutulmasından vesaireden şikayetçi gözüküyor. Bu hali ile

vereceği hesabı başkasına soran zulmettiğini zalim diye ilan eden hünerli bir zat olduğunu bir kere daha ortaya koyuyor.

İnsan, Demirel'in bu sözleri ve iddiaları karşısında, ister istemez "Dahleden dinimize bari müslüman olsa" demekten kendini alamıyor.

Demirel, eserinden şikayetçi bir müellife benziyor. Herkes biliyor ki, Demirel'in başında bulunduğu iftira, tezevir ve hakaret ordusu bu memlekette lekelemedik şeref, dil uzatmadık mukaddes hiçbir şey bırakmamak çabasıdadır.

Adalet Partisi'nin en yetkili temsilcileri bile bu seçim kampanyasında tabir caiz ise seviyesizliğin bile seviyesini düşürmüşlerdir.

Şerefli liderlere neler söylediklerini tekrardan eza duyarız.

"Biz olmazsak, memleket komünistlerin eline düşer" teranesi ile vatan kurtaran arslan tavrı takınanlar onlardır.

Açık veya kapalı yollardan muarızlarına komünisttir, solcudur veya solcularla el eleder, onların maşasıdır iftirasını yapanlar onlardır.

Hakikatte ise, komünizmle mücadele şöyle dursun bu tehlikeyi daha da artıran, huzursuzluk, gerginlik, işsizlik, sefalet, adaletsizlik ve endişe ortamını yaratan onlardır.

Pahalılığın eliyle fukaranın lokmalarını kesip zenginin kesesinde istif eden, pahalılığı alevden bir gömlek gibi fakir halk kitlelerinin sırtına giydiren onlardır!

Dindarlık propagandası ile, mukaddes duyguları adi menfaatleri uğruna sömüren, Allah'a inanışın ve ahlaka bağlılığın nuru ile aydınlanmamış karanlık vicdanlar onlardadır!

Oruç tutmayan, namaz kılmayan Demirel'i, ibadetine düşkün bir mümin olarak tanıtmaya çalışanlar, diğer liderleri ve muarızları ise dinsizlikle, küfürle suçlamak günahını işleyenler onlardır!

Geçen seçimlerde Demirel'in mason olmadığına dair sureti kat'iyyede bir söz söylemediğimiz halde "Bölükbaşı gibi namuslu bir adam, Demirel'in mason olmadığını radyodan söyledi" yalanı ile halkın karşısında Demirel'i

temize çıkarmış olanlar ve şimdi de aynı Bölükbaşı'ya her türlü iftirayı reva görmekte utanmayanlar onlardır.

Kendi aczlerini ve başarısızlıklarını örtmek ve vatandaş oylarını bir kere daha dolandırmak çabasına düşenler, "Muhalefet bizi çalıştırmadı" gibi binemaz özürü icad edenler onlardır.

Milletin geçim derdini unutup seçim derdine düşenler, geçmişte ne felaketsiz neticeler verdiği denenmiş olan hırslı ve kısır çekişmeler devrini tekrar açanlar, bir seçim kanunu için meclisi çalışamaz hale getirenler, onun çatısı altını muharebe meydanına çevirenler, bir kararı hoşlarına gitmediği zaman meclis başkanlarını yuhalamaktan haya etmeyenler, yaşlı bir insanın üzerine dalga dalga yürüyenler, onu kan revan içinde yerlerde sürüyenler, yamyamlar gibi kulaklarını ısırarak onlardır!

"Dicle kıyısında bir koyunu kurt kapsa Allah hesabını benden sorar" diyen Hazreti Ömer'in adalet ve mes'uliyet duygusundan yoksun ve habersiz olan, suçlulara yataklık eden, yamyamlara bile kanat geren Demirel gibi başlar onlardır.

Çocukça bahanelerle meclis bastıran, bir takım tertipler peşinde koşan, A.P.li Meclis ve Senato başkanlarının bile bir tebliğ yayınlayarak takbih ettiği, suçlu gördüğü İçişleri Bakanı ile onu korumak için gülünç gayretler gösteren ve muhalefeti suçlamaya yeltenen Demirel gibi başlar onlardır."¹⁸⁷

f) İhtilalden Yıllarca Evvel Bölükbaşı'nın Menderese Yaptığı Dostça Ve Uzağı Gören Uyarması, A.P. nin Ve Demirel'in Bölükbaşı'nın Radyo Konuşmalarına Cevap Verememesi, A.P. nin İftiralara Devam Etmesi, Demirel'in Serveti Hakkındaki Soruları Sonuna Kadar Cevapsız Bırakması, A.P.'nin Gidişinin Doğurabileceği Kötü Neticeler, Vatandaşın Oylarıyla Bu Gidişe Dur Demeye Davet Edilmesi. (4.6.1966)

"Osman Bölükbaşı, Süleyman Demirel ve beraberindekilere yapmış olduğu atıflar karşısında susmalarını hakikatlerden kaçmak olarak

¹⁸⁷ a.g.e., s. 75, 76,77.

değerlendirir. Osman Bölükbaşı AP. Yönetiminin gidişatının ülke için tehlike arzettiğini ileri sürer ve bu gidişin durdurulması için elinden geleni esirgemez. Bölükbaşının Menderes'le arasında şahsi bir düşmanlık yoktur, problemlerin kaynağı zihniyet farkıdır. Bölükbaşı ihtilal tehlikesini öncesinden hissetmiş ve bu tehlike karşısında Menderes'i uyarmıştır. Ama Menderes söylenenlere kulak asmamıştır. Bu konulardaki düşüncelerini Bölükbaşı şu şekilde dile getirir.

Açıkladığımız gerçekler ve iftiralarına verdiğimiz cevaplar karşısında Demirel de, partisi de susmaya mecbur olmuşlardır. Tabir caizse, radyodan esen namuslu sesimiz karşısında, yalancılar ve iftiracılar poyraza tutulmuş sivrisineklerle dönmüşlerdir.

Demirel'in idare ettiği iftira ve tecavüz ordusunun, hemen hemen tek hedefi Millet Partisi ve Bölükbaşı olmuştur.

Çünkü hem bizden hem de partimizden korkuyorlar. Açık alınımızla ortaya koyduğumuz hakikatların ağırlığı altında eziliyorlar. Herkes biliyor ki bu seçimde Bölükbaşı kovaladı, Demirel kaçtı.

Korkak kumandanlar gibi başını siperden çıkaramayan Demirel üzerimize manevi kayıtları tanımayan Talât Asal ve benzerlerini sürdürdü.

Radyodan açıkladığımız üzere, iktidara gelmemiz, zulümler ve tuzaklarla bu güne kadar önlenmiş ise de, devirler şerefli hüviyetimize gölge düşürememiş ve bizi manen yıkamamıştır.

Adalet Partisi'nin telaşı boşa değildir. O, bir taraftan çökerken Millet Partisi de gelişmektedir. Türkiye'nin ancak bir kısmında, o da çok noksan bir teşkilatla, parasız, pulsuz, gazetesiz, yalancı vaadlere tenezzül etmeyen bir anlayışta katıldığımız 1965 seçimlerinde, karşımızdaki şer kuvvetlerine, bizi yok gösteren maksatlı seçim tahminlerinin rakamlarının uyandırdığı tereddüt ve ümitsizliğe rağmen, partimiz 31 milletvekilliği elde ederek üçüncü büyük kuvvet olduğunu ispat etmiştir. Şimdi, bütün illerde seçimlere katılan üç partiden biri haline gelen Millet Partisi, yarının iktidarındır. Bu milletin ümididir.

Adalet Partisine aldanarak oy vermiş olan büyük kitlenin, hiç bir kötülüğünü görmediği Millet Partisine akacağından korkmaktadırlar. Demirel ve arkadaşlarının uykusunu kaçıran da budur.

Rejim bir felaketle karşılaşmazsa bu gerçekleşecektir. Demirel'e haber verelim ki korkunun ecele faydası yoktur.

İşte bu korku ve şerefli hüviyetimize karşı duydukları kıskançlık yüzündendir ki Demirel ve partisi bizi yıpratmaya yeltenmişler fakat Tosyaya pirince giderken evdeki bulgurdan olanlar gibi kendilerini yıpratmışlar ve cevaplarımızla perişan olmuşlardır.

İktidar, radyodan açıkladığımız hususlardan bir tekini ele alıp çürütememiş ve sorularımızı cevaplandıramamıştır. Tecavüz ve iftiraları fikirlerimizin değerinden hiçbir şey eksiltmemiştir. Sade kendilerinin fikir ve ahlak seviyesini ortaya koymuştur.

Milli irade ile seçilmiş bir Büyük Millet Meclisi dururken, çoğunluğa sahip bulunan Adalet Partisi'nin, üyelerinden birisini Cumhurbaşkanı seçecek yerde, ordunun başında bulunan bir zatı, bu makama getirmesinin sebep ve hikmetini millete açıklamasını Demirel'den istemiştik. Ve tabii takatınız varsa demiştik.

Bu tutulan yolu beğenmeyen Millet Partisi'nin, bunu ifade için sayın Sunay'a oy vermediğini sebepleri ile birlikte açıklamıştık. Demirel sustu, partisi sustu halâ da susmaya devam ediyorlar.

Milli Savunma Bakanı bir ilçede güya bize cevap verdi: Öyle bir cevap ki insan kendini batırmak için formül düşünse bu kadarını bulamaz.

Topaloğlu sayın Sunay'ı, vatansever, şerefli, başarılı bir maziye sahip bir insan olduğu için tercih ettiklerini söyledi. Sunay'ın meziyetlerini bizde onlar kadar biliriz.

Bizim davamız prensip davasıdır. Biz her şeyden evvel, kötü bir emsal verilmesinin, kötü bir yol açılmasının demokrasi ve milli hakimiyet esaslarına uyulmasının karşısındayız.

Milli Savunma Bakanının sözünden çıkan manaya göre, Adalet Partisinde vatansız, şerefli ve başarılı bir maziye sahip tek bir insan demek yokmuş.

Bunun üzerine Demirel'i, bu feci itirafa katlanmaya, yada başka bir sebep varsa açıklamaya çağırdık yine sustu. Hiç bir siyasi geçmişi olmayan Demirel gibi bir eski memuru ve müteahhidi başbakanlığa getiren bir partinin, sayın Sunay'ın tercihi için ileri sürdüğü başarılı geçmişe sahip olmak sebebini ciddiye almak mümkün değildir.

Anlaşıyor ki, Demirel ve partisi Sunay'ın çizmesinin gölgesine sığınmışlardır. Gemi arslanı gibi zaman zaman kükreyenler, tavşan gibi teslim olduklarını göstermişlerdir.

Böyle cesur görünüşlü korkakların, ardından, demokrasi ve milli hakimiyete yürekten bağlı hiçbir vatandaşın gitmemesi lazımdır.

Adalet Partisi sözcülerinin devam eden tecavüzleri ve A.P.li gazetelerin sual adı altında Bölükbaşı'ya yönelttikleri saçma sapan sözleri karşısında, bu sual meraklısı gazeteleri yazmaları için arkadaşımız Memduh Erdemir, Demirel ve Talat Asal'a bazı sorular sormak mecburiyetinde kaldı.

Talat Asal'a sorulan, annesinin asıl adı ile, üzerinde kayıtlı bulunduğu zat değil de asıl babasının kim olduğu idi. Böylece arkadaşımız, Demirel'in Bölükbaşıya hakaret ve iftiraya memur ettiği muavininin cibilliyetinin ne olduğunu ve vatandaşların anlamalarını temin etmeye çalışmıştı. Normal bir insan, böyle bir sual karşısında yedi göbeğini sayar ve sorana da "Maksadın nedir?" derdi. Demirel'in muavini böyle yapmadı. Sustu, bunun manasını vatandaşların takdirine bırakırız.

İşte bu susan zat, Adalet Partisi'nin Genel Başkan Yardımcısıdır. Ve belki de yarın başbakan yapacakları adamdır.

Arkadaşımız Erdemir, Demirel'den de, dillerde dolaşan büyük servetini, mirasa konmadığı, piyangodan milyonlar çıkmadığı ve zengin bir aile çocuğu olmadığı halde, nereden elde ettiğini, bunun hesabını, vaktiyle çıkarılan dedikodular karşısında Fransız Başbakanlarından Kayo'nun yaptığı gibi güvenilir usullerle millete vermeğe hazır olup olmadığını sormuştu.

Biz de, radyodan bunu sizlere duyurmuş ve “Demirel böyle bir hesap verirse başbakanımızın vurgunculuk isnatından kurtulmasından bütün vatandaşlar gibi bizim de büyük memnuniyet duyacağımızı” ifade etmiştik. Aradan günler ve haftalar geçtiği halde, Demirel’den ses ve seda çıkmamıştır. Dünkü konuşmamızda A.P. milletvekillerinden bir bedbahtın bizim için söylediklerine verdiğimiz susturucu cevabı hatırlayanlar, herhalde Demirel neden susuyor diyeceklerdir.

A.P. ye Genel Başkan olmak için “Ben mason değilim” diye sahte olduğu söylenen bir vesikayı hemen yakıştırabilen Demirel’in bu servet hesabı mes’elesindeki sükutunu kimse hayra yoramayacaktır.

A.P.’nin en süzme adamı ve başbakanı olan zat bu sükutun altında eriyen Demirel’dir. Bir ata sözümüz “Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al” dır. Demirel’e bakıp A.P.’yi anlamak kolaydır.

21 senedir siyasetteyiz. Demirel’e sorulan sorular Bölükbaşı’ya sorulmamıştır. Şayet sorulsa idi, merhum pedere bir fatiha okuduktan sonra, nemiz varsa hesabını 5 dakikada rahatça verirdik. Allah bizi bu rahatlığın saadetinden yoksun etmesin. Bu saadeti bin iktidara değişmeyiz.

Demirel’in ve partisinin, dini nasıl sömürdüklerini radyoda açıkladık. Ve kendisini ibadetine düşkün bir mümin olarak propanganda ettiren Demirel’in ramazanda bütçe encümeni huzurunda içtiği püronun ucundaki ağızlığı meraklı arkadaşlarımızdan alarak bir samimiyetsizlik hatırası diye sakladığımızı söyledik. Evvelce mecliste açıkladığımız zaman nasıl susmuş ise bu def’ada susmaya mecbur olmuştur.

Demirel, sorularımıza cevap veremediği gibi radyoda dile getirdiğimiz gerçekleri de çürütememiştir. Bunları teker teker saymaya lüzum görmüyoruz. Vatandaşlar neler söylediklerimizi hafızalarında bulabilirler.

İbret alınması için bir tarihi vesikadan parçalar nakledeceğiz.

İhtilalden iki sene üç ay evvel, talihsiz Menderesi meclis kürsüsünde bir kere daha ve dostça uyarmış ve tutulan hatalı yolun terkedilmesini bu gün Demirel’den istediğimiz gibi Menderes’ten istemiştik. Bir zaruret sevki ile radyodan bunlara temas etmek mecburiyetinde kaldığımız için Menderes ailesinin muzdarip fertlerinden özür dileriz.

21 Şubat 1958 tarihli Büyük Millet Meclisi Tutanağına göre aynen şöyle demiştik:

Benim içimde Menderes'e karşı bir kin yoktur. Menderes'in kalbinde daima aydınlık bir nokta kalmıştır. Onun kini müteveccih olduğu şahısta biter. Amma beşikteki çocuğuna kadar, kini sirayet eden dostlarının ve yakınlarının telkinlerinden kendisini kurtarması icap eder. Döner bu çarkı saltanat kimseye kalmaz. Niçin Menderes? Bu kötü gidişi. bu teminatsız gidişi ıslah için elbirliği yapalım, kafa kafaya verelim demiyor. Ben bunu bir türlü anlayamıyorum. Belki, ihtirasları ve kinleri dolayısıyla benden sonra isterse tufan olsun diyen bazı yaşlı arkadaşları vardır. Fakat kendisi gençtir bunların telkinlerinden sıyrılıp uzun yarınını düşünmelidir.

Bölükbaşı bu sözleri söylediği zaman doğan çocuğunun yüzünü öpmek için aradaki teli açmayan bir zihniyetin kurbanı olarak atıldığı zindandan meclise daha yeni gelmişti. Kin değil vatanseverlik ve samimiyet dolu bir gönül ile konuşmuştu. İleriyi nasıl gördüğümüz, uyarmamızda ne kadar samimi olduğumuz sonradan anlaşıldı. Tufan oldu, bütün gayretlerimize rağmen Adalet Partisi'nin tahrikleri yüzünden talihsiz Menderes'i kurtaramadık.

Zamanında sözümüze itibar etmeyenler, sonra eyvah diye dizlerini dövdüler. Bunu acı ile gördük.

Bu gün Türkiye bünyesinde bir çok hastalıklar bulunan talihsiz bir memleketdir. Başta iktidar olmak üzere siyasi kuvvet itidal ve basiretle hareket etmezlerse uğrunda bir ömür harcadığımız demokrasi yeni buhranlarla karşılaşabilir. Tarih tekerrür edebilir.

Bütün bunları Demirel'e anlatamıyoruz. O bir kerre rey aldımı istediğimi yaparım havası ve derin bir gaflet içinde bulunuyor.

Her şeye rağmen Demirel'in böyle bir nedamet gününü yaşamamasını temenni ederiz. Rejime ve millete bağlılığımız bizi bu temenniye sevketmektedir."¹⁸⁸

¹⁸⁸ a.g.e., s. 93, 94, 95,96,67

III. BÖLÜM

BÖLÜKBAŞI'NA DAİR GÖRÜŞLER VE BÖLÜKBAŞI'NIN HAFIZALARDA İZ BIRAKAN SÖZLERİ; ŞİİRLERİ

A. Bölükbaşı'na Dair Görüşler

1. Emin ÇÖLAŞAN

Osman Bölükbaşı, Emin Çölaşan'ın arkadaşıydı, hocasıydı. Çölaşan'a göre Bölükbaşı'nın son aylarına kadar belleği pırıl pırıl hayatı kitaptı, romandı.

Aralarında da ilginç bir ilişki kurulmuştu. Hiçbir gazeteciyle konuşmayan, belli dost çevresi dışında insanlarla birlikte olmayan Bölükbaşı, ona bu onuru vermişti.

Emin Çölaşan bir gün yazısında rahmetli dedesi, Kurtuluş Savaşı'nda ilk Meclis'te Manisa Milletvekili, 1921 yılında Atatürk'ün Adalet Bakanı, 1950'de Menderes hükümetinin Milli Savunma ve Devlet Bakanı Refik Şevket İnce'den söz etmişti. Bu gelişme üzerine Bölükbaşı onu aramış ve: "Sen Refik Şevket İnce'nin torunuymuşsun. O benim siyaset arkadaşımdı. Lekesiz bir insandı. Siyasette öyleleri artık yok" deyip gazetede ziyaretine gitmişti.

Saatlerce konuşmuşlardı O anlatmış Çölaşan dinlemişti.. Bastonuyla zor yürüyen Bölükbaşı "Ah ihtiyarlık, insanı bu hale getiriyor" diye yakınmıştı ona.

Dostlukları o gün başladı. Bölükbaşı sonra belki 10 kez hastaneye yatmıştı. Çölaşa'nın bazılarında haberi olmadı. Sohbetleri evde ve hastane odalarında sürdü... Ve bir de telefonlarda! Bazen bir, bazen iki saatlik telefon konuşmalarıyla.

Bölükbaşı'nın tek başına yaşadığı evinde bir gün laflıyorlardı. Yaz mevsimi, camlar açık. Çölaşan balkona çıkıp sigara içmek için izin istedi. Bölükbaşı yanında içmesi için ısrar etti. Sehpada bir sigara paketi duruyordu. Oradan almasını istiyordu.

Çölaşan'ın aldığı, paketin içinden bir hamamböceği fırladı. Sonra Çölaşan gördü ki ortalıkta hamamböcekleri dolaşiyor. Osman Bey o haliyle alır terliği eline, halının üzerinde yürüyen böceklere vuruyor.

“Ah” der... “Zamanında aslanları bile korkuturdum, şimdi hamamböcekleriyle başedemiyorum.”

Konuşurken not tutturmaz teyp kullanırmazdı. Ama Bazen Çölaşan yazılarında ondan söz ettiğinde Bölükbaşı'nın hoşuna giderdi. Çölaşan'a birkaç kez, bir şey söylediğinde, bir espri patlattığında “Bunu benim ağzımdan yazabilirsin” derdi.

Ne de olsa siyasetçiydi. Tam anlamıyla köşesine çekilmişti ama isminin geçmesinden yine de hoşnut kalıyordu. 91 yaşına gelmişti, sağlığı iyi değildi. Çöküş süreci başlamıştı. İki dostun birlikte bir resmi dahi yoktu. Çölaşan bir gün korka korka, birlikte resim çektirmeyi önerdi. Bölükbaşı kabul etti. Ona resimleri gazetede kullanacağını söylememiştir. Çölaşan iznini almadan ve haberi olmadan resimleri 21 Ekim 2001 günkü yazısında gazetede kullanır ve “ihtiyar dostunu” anlatır.

“Acaba kızarmıydı?” diye düşünür. Bölükbaşı'nı resimli yazısının çıktığı gün korka korka arar. Bölükbaşı çok mutludur... “Dünyanın dört bir tarafından beni arıyorlar. Meğer senin ne çok okuyanın, benim ne çok sevenim varmış” der. Bölükbaşı, kısa süre sonra yeniden hastaneye yatar. Çölaşan birkaç kez ziyaretine gider ama bilinci artık yarı kapalıdır. Sondan bir önceki gidişinde, o haliyle bile mırıldanarak Çölaşan'a iki soru sorar.

“Bugün Meclis'te ne oluyor?.. Afganistan'da durum nedir?..”

Çölaşan, en son gittiğinde yoğun bakımdadır, boğazında bir alet vardır, hiç konuşamıyordur. Osman Bölükbaşı ve konuşamamak! Çölaşan'ı hiç tanımaz. Sona yaklaştığı bellidir.

Çölaşan Bölükbaşı'yı şöyle tarif eder;

“Genç kuşaklar Bölükbaşı'nı bilmez. Türk siyasetinin en kıdemlisiydi. Namuslu ve lekesiz bir adamdı. Türkiye'de koalisyon ortağı partinin genel başkanı olduğu halde bakan olmayı ve kırmızı plakaya binmeyi reddeden ilk

ve son parti başkanıydı. Engin bir tarih bilgisine sahipti. “tek eksiğim, Atatürk’le tanışmamış olmaktır” diyebilen sağ görüşlü siyasetçiydi. Uzun nutukları, hazırcevaplığı, doğuştan muhalifliği, espri ve yergileri, geçmişteki aşkları, yüreğindeki kapanmaz “kılıç yaraları” ile yaşadı. Tek eksiği, geriye not, anı gibi yazılar bırakmadı. O yazı değil, konuşma adamıydı.”¹⁸⁹

“Başkanı olduğu parti koalisyon ortaklığı yaparken, bakan olmayı kabul etmedi. Kırmızı plakaları, debdebe ve saltanatı elinin tersiyle itmeyi bildi. İsmi bir tek şaibeli işe karışmadı, hep tertemiz kaldı.”

Doğuştan muhalifti! Genelde muhalefette kalır, iktidarları acımásızca eleştirir ve sindirirdi. Meclis kürsüsünden yaptığı ve saatler boyu süren her konuşma olay olur, bazen de sözleri yüzünden hapse atılırdı. Meclis kürsüsünde konuşma rekoru 4.5 saattir!¹⁹⁰

2. Kurtul ALTUĞ

Bölükbaşı'nın kuşak bir bakıma şanslı bir kuşaktır.

Tek partili hayatın “İsmet Paşa'lı günlerini”, yanibaşılarında savaşın sıcak rüzgarlarının estiği bunalımlı günleri, “Tek partiden çok partiye” geçişin heyecanını, 1946 seçimlerinin hayal kırıklığını ve sonuçta 1950’de DP’nin zaferi ile sonuçlanan o “Beyaz halk ihtilalini” yaşadılar. Çok devlet adamını yakından tanıma, onlarla birlikte siyaseti izlemek olanağını yakaladılar. DP kurulduğunda Bayar-Menderes-Köprülü-Koraltan’ın yanında bir genç adam da dikkati çekiyordur. Osman Bölükbaşı. Bu yaradılıştan muhalif genç siyasetçi, “Muhafazakar bir demokrattı” zor beğenen, iddialı Bölükbaşı bir süre sonra DP’den ayrılır ve kendi partisini kurar. Millet Partisi, Bölükbaşı'nın partisi olarak siyaset sahnesinde yer aldıktan sonra bir de bakılır ki, Meclis’te CHP muhalefetinden daha sert, daha yıpratıcı bir muhalefeti Osman Bölükbaşı'nın partisi yapıyor. Aslında Bölükbaşı yapıyor. Osman Bölükbaşı “Tek kişilik bir ordu” gibi DP’nin en çok sinirini bozan, Meclis kürsüsüne her çıktığında, DP’lilere kök söktüren bir siyaset adamıdır. Bölükbaşı'nın partisi

¹⁸⁹ Hürriyet, 08 Şubat 2002.

¹⁹⁰ Hürriyet, 21 Ekim 2001.

Mareşal Fevzi Çakmak'tan devir aldığı yeni tür bir "Milliyetçilik" akımının partisidir de. Özel sektörden yana ve ticaret oligarşisinin temsilcisi olan bu arada da dini siyasete indiren DP karşısında, Mareşal'ın ölümünde cenazesini tekbirlerle – hem de o yıllarda – uğurlayan Bölükbaşı'nın partisi olmuştur. DP bu gelişmelerden huzursuz olur ve bir kulp takıp Bölükbaşı'nın dokunulmazlığını kaldırarak, bu çok ama boş konuşmayan adamın sesini kısmak isterler. O da yetmez onu seven onun partisine oy veren Kırşehir'i de ilçe yapmak isterler. O zamanlar Ankara Hilton diye ünlenen Ankara Merkez Cezaevi bir süre Bölükbaşı'nı da misafir etmiştir. Osman Bölükbaşı DP iktidarı tarafından nahif ve genç demokrasimizin demir parmaklıklar ardına gönderdiği ilk siyasetçidir.

1957 seçimlerinde Kırşehir gene Bölükbaşı dedi ve Bölükbaşı dokunulmazlık kazanarak hapisneden, gene o çok sevdiği Meclis kürsüsüne döndü.

Osman Bölükbaşı Ankara'da Saman Pazarı'nda toplanan kalabalığa hitap ederken Kurtul Altuğ'da oradadır. O konuşmaya ve Bölükbaşı'na dair şu değerlendirmeyi yapar: "Bölükbaşı konuştuğu açılıyor, açıldıkça espi patlatıyordu. Halk çılgınca alkışlıyordu ki, birden Bölükbaşı o kendine has tavrı ile şöyle dedi "-Burada toplanır beni alkışlar sonra da gider başkalarına oy verirsiniz. Ben sizi bilmezmiyim." Gerçekten siyasi hayatı boyunca Osman Bölükbaşı sandıktan çıkamadı ve iktidar olamadı ama, yıllar boyu süren siyasi hayatı boyunca yeni yetişen siyasetçilere örnek bir insan olmaya devam etti."

CHP'de İsmet Paşa "Ortanın Solu Hareketini" başlatmıştır. Ecevit Genel sekreterdir ve Türkiye yeni bir akımın peşine takılmış gidiyordur. Ortanın solu, sadece sola açılan bir kapı değil, aynı zamanda siyasette ağırlık kazanan bir düşünce tarzının da ifadesidir. Bölükbaşı ise, soldan nefret ediyor, sol düşünceye asla inanmıyordu. 1973'de Bölükbaşı siyaseti de, partiyi de bırakarak, izleyici olarak köşesine çekilir. Ancak kendisi siyasetten kopamaz ve, sık sık Demirel'le buluşur.

1973 seçimlerine gidiliyordu. Ortanın solu Ecevit'in liderliğinde iktidara doğru yol alıyordu. AP içinde kazan kaldıran ve sonradan partileşen Demokratik Partili'ler, AP'nin solunu keserken, Ecevit'in ekmeğine yağ sürdüler. Kurtul Altuğ o zaman Ankara'da 7 Gün dergisini çıkarmaktadır. O günlere ilişkin şunları anlatır. "Bölükbaşı gün aşırı bizim Sümer Sokak'taki büroya geliyordu. Yazı işleri Müdürü Atilla Bartınlıoğlu Bölükbaşı'na "Osman amca" derdi. Osman amcanın geldiği bir gün, Ecevit'de CHP'nin iktidara yürüyen ordunun muzaffer komutanı gibi bir seçim gezisinden Ankara'ya dönüyordu hemen Kızılay'a çıkmak istiyorduk. Bölükbaşı bana döndü ve; "Acelen ne, niye bu kadar heyecanlısın?" dedi. O biliyordu ki; Ecevit biz genç gazeteciler için bir "İdol"dü. Ama gene de fikrini söylemeden edemedi;

"-Git git sonunda başınıza açacağı işin ne olacağını bilmiyorsunuz. Bundan hayır gelmez. İsmet Paşa'ya ne yaptıysa size de onu yapacak."

1979'da Bölükbaşı ile İsmet Paşa'nın genç Tarım Bakanı rahmetli Turan Şahin'in Piyale Makarnaları'nın Ankara temsilciliği olan Köprülüler apartmanının 4. katında buluşurduk. Zaman zaman beni evine davet eder. "Senin burnun iyi koku alır" der siyasette ne var ne yok öğrenmek isterdi. Bölükbaşı hep bir şeyler olmasını, Türkiye'nin başına dertler açılmadan demokrasinin rayına oturmasını beklerdi.

27 Mayıs'cı Orhan Kabibay'ı "Profesyonel bir ihtilalci" kabul eder ve ona değer verir, Ordunun nabzını onunla tutmak isterdi.

Yaşlı ama; dinçti.

Şair yürekli bir adamdı.

Bir zamanlar onun bir "Keşif adamı olduğunu" yayarlar, ona hayali aşklardan elbiseler biçerlerdi. Birkaç kere sıkıntıdan hayatına son vermek istediğini duymuşlardı. Bunalım, onun hayatının ayrılmaz bir parçasıydı sanki. Kurtul Altuğ'a görev, Osman Bölükbaşı; "kalabalık içinde yalnız bir adamdı." Hakkını yiyen, ona layık olanı bir türlü vermeyen, ama onun esprilerine bayılan halka hiç küsmeden 80 yılı yaşadı.

Her fani gibi Osman Bölükbaşı da öldü. Ama hiç kimse onun hakkında kötü söz söyleyemeyecek bir anılar demeti bırakarak gitti. Sessiz yalnız ve kuşkusuz içindeki hüznle...

1950'den 2002 yılının Şubat'ına kadar uzanan bir ömür. O ömür içinde, memleketine hizmet aşkı var, vatan sevgisi var, bayrak ve toprak sevgisi var, halk adamlığı var, ama ihanet yok. Vefasızlığı yok, yalan dolan yok, millet malına ihanet yok. Onca ihanete uğramış bir insanın hiç kimseye ihanet etmemesi az rastlanır bir olaydır.

Kendisinin elinden tutup, milletvekili yaptığı onca insan, asıl onu terk ettiler ve nasıl oldu da o iri elli, uzun boylu, saçları hep kepekli adam, onlara karşı sadece esprilerle alayla yetindi.

Bölükbaşı'nın yaşamı iyi incelenince görülür ki, O Türk Demokrasi'nin emekleme çağından başlayarak, yaşamı süresince gelecek kuşaklara örnek olacak namuslu bir davanın adamıydı.

Siyaseti bir kumar gibi oynayanlar karşısında, Bölükbaşı örneği "Hayalperest ama dürüst" bir siyaset adamının nasıl olması gerektiğinin örneği olmalı."¹⁹¹

3. Mehmet Ali KİŞLALİ

Osman Bölükbaşı'nı 1957-60 yılları arasında, Altan Öymen'den sonra, yönetimini üstlendiği, Hürriyet Partisi yayın organı, Yeni Gün gazetesinde tanıdı. O zamanlar gazete gece hazırlanırdı. Sabaha karşı tamamlanır, sonra genç gazeteciler, evlerine yürüyerek giderlerdi. Mehmet Ali Kışlalı'ya göre Osman Bölükbaşı, Demokrat Parti iktidarının özgürlükleri bastırarak yarattığı boğucu hava içerisinde mücadele simgesiydi. Çalışma saatlerini iyi bildiğinden, gece yarısına doğru telefon eder, güncel konular üzerinde bilgi alışverişinde bulunup görüşlerini anlatırdı.

Bu konuşmalar bazen saatler sürerdi. Aynı şeyi diğer, muhalefet yapan gazetelerdeki meslektaşlarla da sürdürdü. Üzerine gölge düşürmediği

¹⁹¹ Gözcü, 07 Şubat 2002.

dürüstlüğü, özgürlük mücadelesine sarsılmaz inancı ile Bölükbaşı 1950'li yılların sonuna doğru basın ve DP iktidarına karşı kitlelerin kahramanı olmuştu.

Liderliğinde kurduğu partinin aday listelerine güvendiği kişileri koyup, çok etkili olduğu birkaç vilayette onları seçtirip TBMM'ye taşıdı. Ama kısa süre sonra, bu milletvekillerinden birçoğu, kendisinin tek elden yönettiği partiden ayrılıp başka partilere geçerlerdi. Bölükbaşı bu gidişatı önleyebilmek için çareler arar, hatta seçtireceği adaylarına partiden ayrılmayacaklarına dair kağıtlar imzalattığı bile söylenirdi.

Siyasi yaşamında tertemiz bir isim bırakarak 27 Mayıs'tan sonra da birçok değerli şahsiyeti TBMM'ye taşıdı. Ama onların da kendisini bırakıp başka partilere gittiğini görünce politikadan ayrıldı.¹⁹²

4. Süleyman Arif EMRE

Süleyman Arif Emre ne zaman bir yakını vefat etse Hazreti Mevlana'nın bir dörtlüğünü hatırlar. Büyük üstad:

"Bir zamanlar çocuktuk, şimdi üstad olduk,
Bir zamanlar dost yüzü görünce şad olurduk,
Hikayemizin sonu ne oldu dinle:

Bulutlar gibi geldik, rüzgarlar gibi geçip gittik... der.

Süleyman Arif Emre Bölükbaşı'ya dair şunları söyler:

Bir zamanlar da Türk siyaset arenasında bir Osman Bölükbaşı vardı. Bulutlar gibi geldi, rüzgarlar gibi geçip gitti. Bulutlar gibi amma şimşekler çakan, yıldırımlar saçan bulutlar gibiydi.

Yakın tarihimizde yetişmiş en büyük hatiplerdendi. Önceleri CHP'nin tek partili ceberuti, baskıcı icraatına karşı Demokrat Parti saflarında cesurane ve çetin bir mücadele vermişti.

¹⁹² Radikal, 03 Mayıs 2001.

Bilahare Demokrat Partiden ayrılarak kendi gibi düşünen arkadaşları ile Millet Partisi'ni kurdular. Bu ayrılığın sebebi, Demokrat Parti'nin CHP'nin bir kopyası olduğu ve CHP'nin politikalarını devam ettirmek için muvazaalı bir politika izlediği dolayısıyla milli ve manevi değerlere ters düştüğü iddiası idi.

14 Mayıs 1950 senesinde Demokrat Parti seller gibi akmış, 500 kişilik TBMM'de 450 sandalye elde etmiş geri kalan sandalyelere CHP güçlükle sahip olabilmmişti. Başka bir muhalefet partisi meclis'e giremezken Millet Partili Bölükbaşı, bu fırtınaya rağmen Kırşehir'de ekseriyet usulü seçim sisteminin % 50'lik barajını aşarak tek kişi olarak meclis'e girmeye muvaffak olmuştu. Bu haberi duyan Menderes, "Keşke o partiden yüz kişi meclis'e girseydi de Bölükbaşı girmeseydi" demekten kendini alamamıştı. Bölükbaşı tek kişi olmasına rağmen iktidarı çok zor durumlara düşüren çıkışlarıyla, temayüz etmiş, bu çıkışlar DP yöneticilerinin o kadar canına tak demiş olmalı ki Bölükbaşı ilk seçimde meclis'e girmesin diye onu seçen Kırşehir ilini ilçe yapmaktan başka kurtuluş çaresi bulamamışlardı.

Süleyman Arif Emre Osman Bölükbaşı'nı yakından tanımak fırsatı bulmuştu. Yakın temasları ve müşterek çalışmaları oldu. 1952 senesinde, laikliğe aykırı davranıyor diye Millet Partisi'nin kapatılması için, DP iktidarı tarafından bir dava açılmıştı. Bir Millet Partili olmadığı halde bu davada partiyi savunmak için merhumdan vekalet almıştı. Bölükbaşı ile Süleyman Arif Emre'nin yakınlıkları böyle başlamıştı.

Süleyman Arif Emre 1965 senesinde Yeni Türkiye Partisi Adıyaman Milletvekili olarak meclis'e girmişti. O dönemde kendisi gibi düşünen, milli ve manevi değerleri savunmak isteyen arkadaşlarla meclis'te bir girişim başlatmışlardı. Meclis'te temsil edilen Millet Partisi'ni, Yeni Türkiye Partisi'ni, Milliyetçi Hareket Partisi'ni ve ayrıca Adalet Partisi'nden katılmaya kararlı parlamenterleri bir çatı altında toplayarak bir güçlü parti kurmak için çalışıyorlardı. Merhum Bölükbaşı'nı da bu partiye genel başkan yapacaklardı. Fakat bu girişimleri gerçekleşmedi.

Bölükbaşı, Milli Nizam Partisi'ni kurma aşamasında iken Erbakan Hocayla ilk defa tanışınca, Hoca'dan etkilenmişti. Sayın Erbakan ben artık yaşlandım Millet Partisi'ni sana teslim edeyim diye bir teklifte bulunmuştu.

Süleyman Arif Emre Bölükbaşı'na dair şu anısını anlatır.

Bölükbaşı; iktidardaki Adalet Partisi'nin bir yerel seçimler esnasında yapmış olduğu partizanlıkları konu alan, bir gensoru önergesi vermişti. Gensorunun müzakeresine başlanacağı sırada, görevliler tam 35 adet klasör getirip kürsünün üzerine koydular. Bu vahim manzarayı gören Adalet Partililerde şafak attı. Onu uzun süre konuşturmamaktan başka çareleri yoktu, aksi taktirde Bölükbaşı kendilerini makineli tüfek ateşine tutacak, ya da biçer döğör gibi biçip döğecekti. Hemen birisi bir önerge verdi, konuşmaların beşer dakika ile kısıtlanmasını istedi, el kaldır, el indir, önerge kabul, buyurun sayın Bölükbaşı kürsüye konuşun, dendi;

Bölükbaşı kürsüye çıktı, öfkesinden barut gibi olmuştu. Söze başladı:

Bre insafsızlar, bu beş dakikada sizlere sövmeye başlasam yine kafi gelmez. Yaptığınız iş mi, vs. gibi protestolar yaparak kürsüden indi.¹⁹³

5.Yavuz DONAT

Ankara Sheraton'da, Sinan Ocak'ın iftar yemeği

Türkeş, Bölükbaşı, Mesut Yılmaz, Yılmaz Karakoyunlu, Bayram Meral, Zeki Çakan, Ekrem Ceyhun ve daha pek çok davetli.

İftar sona erer.

Bölükbaşıya "hele gel biraz... Konuşalım" derler.

Sohbet sırasında "bir konuyu" açarlar.

- Osman Bey... Anılarınızı yazın der. Yavuz Donat

Bölükbaşı, merhum Türkeş'e döner.

- Yavuz bana bu konuyu açmaktan bıkmadı... Hep aynı şeyleri söyler der.¹⁹⁴

¹⁹³ Milli Gazete, 09 Şubat 2002.

6. Yener SÜSSOY

Yener Süssoy, Osman Bölükbaşı'yla 1952'de Nevşehir Cumhuriyet İlkokulu'nun kısa pantolonlu, siyah önlüklü, beyaz yakalı 2. sınıf öğrencisiyken tanışır ve Bölükbaşı'ya dair şu değerlendirmeyi yapar.

O tarihlerde bir ara Kırşehir ili ilçeye dönüştürülüp, eskiden kendisinin ilçesi olan Nevşehir'e bağlanmıştı. Bu tenzil-i rütbenin nedeni, Kırşehir'in Türk siyasetine armağan ettiği Osman Bölükbaşı'ydı. Kırşehir Hasanköylü Osman'ını oy yağmuruna tutunca Menderes yönetiminin gazabına uğramıştı. Müthiş bir hatipti Osman Bölükbaşı, usta bir mizahçı. O tarihlerde bizim gibi ilkokul öğrencilerini bile kendine hayran bırakırdı, bu Türkmen soylu siyaset adamı. O ünlü "Harmanı büyük, danesi kıt vatandaşlarım" diye başlayan sözleri bugün bile kulaklarımda.

İşte o kısa pantolonlu günlerden kalma anılarla geçen yılın Şubat'ında gittim baba dostu Osman Bölükbaşı "amca"nın yanına. Ankara Numune Hastanesi'nin en üst katındaki mütevazı süitine girdiğinde pencere kenarındaki kanapeye oturmuş televizyon izliyordu. Saçları iyice seyrelmiş, pamuk şekeri gibi olmuştu. Çatık kaşları, kemerli iri burnu ve muzip gülümsemesi yine eskisi gibiydi. Eliyle işaret edip karşısındaki sandalyeye oturmasını istedi. Sonra televizyonda "Fosforlu"yu söyleyen Mustafa Keser'i gösterip; "Bu adam Elazığ'ın Maden'indedir, sesini beğeniyorum" dedi. Ardından yardımcısı Kadriye hanımın kendisine verdiği ventrilasyon cihazına olanca gücüyle üflemeye başladı. Birkaç saniye durdu sonra yine başladı. Yıllardır yakasını bırakmayan nefes darlığı için ilaçlı bir tedaviydi bu. Seans bittikten sonra arkasına yaslandı, sağ elinin işaret parmağını yukarıya kaldırıp kaşlarını çatarak; "Bu konuşma aramızda kalacak, ben hayatta oldukça bir kelimesini bile yazmana izin vermiyorum. Bunun için senden şeref sözü istiyorum. Ben gittikten sonra ne yaparsan yap." Osman Bölükbaşı'na verdiğim sözü keşke daha çok uzun yıllar tutmak kısmet olsaydı. Belindeki sondasını gizlemeye çalışarak elindeki ilaç torbasını salladı:

Şu feleğin işine bak Yener, 90 yıl çalıştıktan sonra elimde bir ilaç torbası kaldı. Ben çok ihanet gördüm, gördüğüm ihanetlerin yarası hala bağrımda kanar. Ben kimseye ihanet etmedim, kimsenin aleyhinde bulunmadım, kimsenin hakkını yemedim. Bana çok düşmanlık yaptılar ama, bize dokunan yılanı bile yaşattık. Bir seçim sırasında benden önce konuşan DP'nin Milli Eğitim Bakanı, İsmet Paşa'yı ima ederek saygısız bir konuşma yaptı. Sıra bana geldiğinde aynen şunları söyledim; 'Biraz evvel konuşan sayın bakan size sağırlardan, sakatlardan bahsetti. Bir insanın kulağının sağır, vücudunun sakat olması ayıp değildir, vicdanının sağır, ahlakının sakat olması ayıptır. Bu cevap da bu bakana yeter.' Haksızlık yapılırsa ben karşısına çıkarım arkadaş. Semra Özal hanımefendi, ANAP'ın İstanbul İl Başkanı olmak istediği tarihte bir konuşma yaptı; 'Merhum Bölükbaşı'nı da çok dinleyen olurdu ama, kimse oy vermezdi.' Ben de kendisine hemen bir cevap gönderdim; 'Sayın Semra Özal'ın benden merhum Bölükbaşı diye bahsetmesi ruhları endişeye düşürmüş, vatandaşları üzmüştür. Sağlık ve sıhhatte olduğumu, birçoklarının sonunu görmeye aday bulunduğumu arz ederim.'

O sırada bir koluna yardımcısı Kadriye hanım, öteki koluna da hastanenin hemşiresi girerek Osman beyi çok yavaş adımlarla koridora çıkardılar. Hem nefes nefese yürüyor, hem de kısık sesiyle anlatıyordu.

Ben konuşacağımı konuştum, siyasi perhize çekildim, milletvekilliğinden istifa edeli 27 sene oldu. Bu yaştan sonra kalkıp ağzımı açmamın manası yok. Ben siyasetten çekilmiş, partisi pırtısı olmayan bir adamım. Demokrat Parti'ye de, Cumhuriyet Halk Partisine de hep siyasetin düşmanlık olmadığını anlatmaya çalıştım. Kızım Hürriyet ben hapis haneye girdikten iki ay sonra dünyaya geldi. O zaman; 'Hürriyet dünyaya geldi, inşallah bir gün Türkiye'ye de gelir' demiştim.

Hem de fazlasıyla geldi, şimdi vatana ihanet bile serbest. Siz perdenin önünde hep evliyalari gördünüz, ya benim perde arkasında gördüğüm eşkiyalar?¹⁹⁵

B. Bölükbaşı'nın Hafızalarda İz Bırakan Sözleri ve Şiirleri

1. Sözlerine Dair

Bölükbaşı doğuştan muhalif bir insandı. Gerçek platformunun muhalefet olduğunu herhalde biliyordu ki hiçbir zaman iktidar sorumluluğu üstlenmedi. Örneğin 1961 seçimlerinden sonra İsmet İnönü tarafından kurulan koalisyon hükümetine katılması mümkünken reddetti. Daha sonra Suat Hayri Ürgüplü'nün kurduğu hükümete, partisi ortak oldu, ama kendi ne bir bakanlık kabul etti ne de Başbakan yardımcısı oldu.

Bölükbaşı'nın eleştiri yelpazesi yüzseksen derece idi, tabulara göre daralmazdı, tam bir konuşma ustası idi. Düzce'deki bi mitingde kürsüde, konuşma rekorunu sekiz saat otuzbeş dakika konuşarak kırmıştı.

Hem sert siyaset adamı olacaksın hem de herkesin sempatisini toplayıp sevineceksin.

Herkes Osman Bölükbaşı'nı sert bilir ama o bunu yerine göre yapar. Onda, kelime sertliği olmaz, fikir sertliği olur. Çok kibar, çok üsturuplu söyler ama laf yerine ulaşır. Hatip, bir esprili söz söyler, çivi gibi fikri kafalara çakar. Hatip iyi olursa insanlar ağustos sıcağında soğuk duş yapmış gibi olurlar, keyif alırlar, sevinirler, dinleme gücü kazanırlar. Osman Bölükbaşı mecliste konuşurken milletvekilleri dışarıya çıkamazdı. Bölükbaşı'na göre; "Biz de insanlar kafasında büyüttüğü insanların vücudunu da büyük kabul eder, onun için iri cüsseli, babayiğit politikacılar daha muvaffak olur, eğer boyu kısaysa "tavşan gibi adammış get yahu" deyip giderler."¹⁹⁶

Osman Bölükbaşı; özellikle, cesur, meydanlarda rakip tanımayan, sözünü esirgemez ve söz söylemede usta bir politikacıydı. Ateşli bir hürriyetperver sonra güçlü bir hafızaya sahip ve nüktedan, hazırcevap. Yalan

¹⁹⁵ Hürriyet, 08 Şubat 2002.

¹⁹⁶ Sabah, 26 Ocak 2002.

ve ikiyüzlülüğünden uzak aksiyon bakımından üst düzeyde, yorulmak bilmeyen bir politikacıydı.¹⁹⁷

Osman Bölükbaşı, milletvekili adaylarının başka partilere transferini önlemek için, seçim sırasında noterden taahhütnameler alırdı. Ancak milletvekili seçilen bazı kişiler yine de bir süre sonra partisinden istifa ederdi.

Sürekli ihanetlerle karşılaşan Bölükbaşı 1973'te, "Erciyes Dağı kadar derdim var. Artık, gemi aslanı gibi lider olmak istemiyorum"¹⁹⁸ "Ümidim yok ama Allah bu milletin başına kıblesi belli olan adamları getirsin" demişti.¹⁹⁹

Yirmi yıl aradan sonra gittiği memleketi Kırşehir'de törenlerle karşılanan Bölükbaşı: "Halk perdenin önünde hep evliya gördü ben ise perdenin arkasında ne eşkiyalar gördüm." der ve ekler: "İnanmış insanlara Allah başka kuvvet veriyor. Ben hayatımda, inanmadığım hiçbir söz söylemedim inanmadığım bir şeyin peşinde gitmedim. Ne aldattım ne de ihanet ettim ama çok ihanet gördüm. Gördüğüm ihanetin acısı halâ bağrımdaya yarar. Ayrıca ben hiç kimsenin önünde eğilmedim. Sadece hakikatin önünde eğildim."²⁰⁰

1977 yılı aralık ayında, Adalet Parti'li onbir milletvekili, bakanlık uğruna CHP'ye geçer. Ardından, bir gensoru önergesi ile Demirel Hükümeti düşürülür. Bu olaydan hemen sonra, Osman Bölükbaşı Süleyman Demirel'e geçmiş olsun ziyaretinde bulunur ve kendisine şunları söyler: "Süleyman Bey üzülme benim bağrım, ihanetin Karaca Ahmet Mezarlığına döndü, senin bağrındaki ise daha köy mezarlığı" der.

Osman Bölükbaşı, elinden tutup, parlamentoya taşıdığı insanların ihaneti karşısında, hep şunları söylemiştir: "Bunlar benim manevi ölülerim. Bunları, bağrıma gömdüm." diyerek tepkisini dile getirir.

¹⁹⁷ Gözcü, 07 Şubat 2002.

¹⁹⁸ Sabah, 26 Ocak 2002.

¹⁹⁹ Hürriyet, 08 Şubat 2002.

²⁰⁰ Akşam, 16 Temmuz 2002.

Bölükbaşı 12 Eylül 1980 ihtilali öncesinde devrin Başbakanı Süleyman Demirel'e: "Süleyman Bey görüyorum ki sel geliyor. Önünde durma, kenarında dur." demişti.

Bölükbaşı 12 Eylül ihtilali sonrası MHP lideri Alparslan Türkeş'in beş yıla yakın cezaevinde tutulmasından dolayı "Atatürk Ebedi şef", İsmet Paşa "Milli şef", Türkeş ise "Milli mağdur".

Bölükbaşı, 1962 yılında CKMP'den istifa eder. Daha sonra, eski gözağrı MP'yi yeniden kurar. 1969 yılında Alparslan Türkeş ve silah arkadaşlarının CKMP'ye girdiğini öğrenir ve bunların yakın takipçisi olur. CKMP'nin yeni durumu hakkında fikrini, soranlara ise: "Yahu, bizim eski parti, ordu karargahına döndü. Çizme gıcirtısından, kılıç şakırtısından oraya girilmiyor." der.

12 Mart 1971 tarihinde, komutanlar muhtıra verir. Süleyman Demirel, Başbakanıktan istifa eder, ardından, CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit te, "Bu hareket bana karşı" diyerek, görevinden ayrılır ve CHP karışır. Bu gelişmeler üzerine Bölükbaşı şu değerlendirmeyi yapar: "Azrail Adalet Partisine girdi ama cenaze CHP'den çıktı."

Bir seçim döneminde Kayseri Cumhuriyet Alanında konuşan Bölükbaşı izleyicilerin coşkun gösterisi yakın ilgisi üzerine: "Sapı uzun, tanesi kıt Kayserililer; meydanda veriminiz bol, benden alkışlarınızı hiç esirgemediniz; ama sandık başına gidince, oylarınızı başka tarafa verdiniz."

Bölükbaşı, Türk seçmenini şöyle tarif eder: "Meydanlarda aşka gelip, Rahman'ı alkışlar, sandık başında ise şeytana sarılırlar, alkışları bize ama oyları başkasına."²⁰¹

TRT, 1 Mayıs 1964'te kurulmuştu. Osman Bölükbaşı, yasayla "özerk" hüviyet kazandırılan TRT'nin aslında İnönü'nün emrinde olduğuna inanıyor bu arada Emirdağ'da yaptığı bir konuşmada da şunları söylüyordu; "TRT müdürü, yedi göbek Halk Partilidir. İnönü, eline bir düdük almış vermem de

²⁰¹ Sabah, 20 Ocak 2002.

vermem diyor. Bu milletin radyosu değil, Halk Partisi hesabına ve milletin aleyhine çalışan bir müessesedir.”

Bölükbaşı sık sık TRT'yi eleştirdiğinden dolayı adı “TIRT Osman'a” çıkmıştı. Bölükbaşı bu yakıştırmaya karşı: “HIRT'I çok olan bu memlekette varsın bir de TIRT Osman olsun” demişti.²⁰²

Bölükbaşı'nın ağzından: “Zengini hayırsız evlat, politikacıyı kör inat, memuru da süslü avrat batırır, köpek, her avcı ile ava gider. Yeter ki, kemik atan bulunsun” sözleri hiç eksik olmazdı.²⁰³

Hükümet Programı nedeniyle Meclis'te yaptığı bir konuşmasında; “Hükümet programını incelediğimiz zaman görüyoruz ki, bu program hastası için kati teşhis koyamamış, tedavi usullerini tayin edememiş bir doktorun muvakkat mahiyetteki reçetesine benzemektedir” demiştir.²⁰⁴

Bölükbaşı, parlamentoyu kilitleyen, demokrasi zemininde çözüm için hareket alanlarını daraltan liderlere kapı kulu olanlara: “Hürriyet ve Demokrasi adlı Leyla'ya hep birlikte aşkıttık. Biz, imanı sürdürdük... Siz, imamı tercih ettiniz. İmamınız hayırlı olsun.” Sözleriyle tepkisini dile getirmiştir.

Parlamentolarla bir sohbetinde sorar; “Menderes'i kim astırdı?” cevabını yine kendisi verir: “Onu uyarmayan, engellemeyen onun koltuk çevresidir.” der ve ekler: Benim içimde Menderes'e karşı kin yoktu, onun vicdanında daima aydınlık bir nokta olmuştur. Onun kini yöneldiği şahısta biter. Ama beşikteki çocuğa kadar kini sirayet edenlerden ki korunmalıdır, bu günlerde ne yazık ki “kin” politik tavırları belirliyor. Kişilere duyulan kin Türkiye'nin üstün yararlarının dahi önüne geçiyor. Türkiye'yi bunalımdan çıkaracak ittifaklar, çözümler, formüller bireyin “kin” adlı ruhsal çukuruna takılıp, tökezliyor ve düşüyor.”²⁰⁵

²⁰² **Hürriyet**, 08 Şubat 2002.

²⁰³ **Sabah**, 20 Ocak 2002.

²⁰⁴ **TBMM Zabıt Ceridesi**, c.1, 29.5.1950, s. 54.

²⁰⁵ **Milliyet**, 26 Mart 1997.

Bir uçak seyahati esnasında, torunu, İnönü'ye bir bozuk para göstererek sorar; “dede bu parayı aşağı atsam ne olur?” Bölükbaşı hemen devreye girer ve İnönü'nün torununa; “O parayı aşağı atarsan bir kişi bulur ve sevinir, dedeni at bütün Türkiye sevinsin”der.

Bölükbaşı Süleyman Demirel'le ilişkisini: “Süleyman beyle gölge düşmemiş bir dostluğumuz var, bizim Süleyman beyle dostluğumuz inanç akrabalığıdır” sözleriyle dile getirmiş, İnönü'yle olan ilişkisine de: “İsmet Paşa'yla karşı karşıya çok mücadele ettik ama, ölürken en yakın dostumdu benim” sözleriyle değinmiştir.²⁰⁶

Osman Bölükbaşı, Turgut Özal'ın kendisini Anavatan Partisi'ne davet etmesi üzerine: “Siyasi parti genel başkanlığı yapmış birisi olarak gelemem” şeklinde Özal'ın davetini geri çevirmişti.²⁰⁷

Çocuklar evdeki pikeyi veya battaniyeyi üzerlerine örter altında güya saklanırlar. baktığınız zaman kimin başı, kimin kolu nerededir belli olmaz, ama battaniyenin altından bir çocuk civıltısıdır taşar.

Bazı siyasetçilerde zaman zaman bir örtüsünün altına girer kımıldaşırlar, siyasetçiler değil çoğu zaman siyasi hadiseler de bir duman arkasında kalır. Kimin ne edeceği, kimin ne söyleyeceği bir türlü anlaşılmaz. 1969 tarihinde Ankara'da da bu türlü battaniyeler çekildi. Altına girenlerin kimler olduğu belli. Ama ne yaptıkları ve örtünün altından nasıl çıkacakları pek belli değildi. Bunlar Bölükbaşı, Necmeddin Erbakan, bir iki bağımsız ve bir iki Millet Partili, milletvekili yani anlayacağımız bir yeni partinin doğum sancıları değilde, doğum ümitlerinin ilk emareleri, Konya'nın bağımsız mebusu Erbakan'ın bir siyasi Parti kuracağı çoktan biliniyordu, ama Bölükbaşı'nın ona;

- “Aman, yeni bir parti kuracağına, hazır bizde kurulmuşu var niye zahmet çekeceksin, gel bize” diyeceği umulmazdı. O Bölükbaşı ki

²⁰⁶ **Sabah**, 26 Ocak 2002.

²⁰⁷ **Takvim**, 16 Şubat 2002.

kendisinden gayri kimseye tahammül edemez, kuma kabul etmez bir liderdir. Acaba nasıl oldu da Erbakan'a yalnız kollarını değil, ortaklık yollarını da açtı?

Bunu manalandırmak güç değil o zaman Ankara'da yorumu yapılmış bile. Derler ki;

- Millet Partisi yıpranmış, yani ihtiyarlamış bir partidir. Şimdiden sonra kendisinden büyük hamleler beklenemez.

- Millet Partisi lideri halkça tanınmıştır. Mihenge vurulmuştur. İyi adamdır, doğru adamdır, dürüsttür ama lokomotif adam değildir. Kaprisleri vardır vs.

Vaziyet böyle olunca bu açıkları taze bir kuvvetle doldurmak en faydalı bir tutum olacaktır. Onun için de Erbakan'ı ve etrafını partiye çekmeli... Millet partilileri bu rızaya sürüklüyen bir de korku var. Onun da dikkatten kaçmaması lazım.

Erbakan'ın kuracağı parti din, vicdan mukaddesat ve milliyeti bayrak edinecektir. Böyle olunca, ona en yakın parti AP bu yollara sezdirmeden ihanet ettiğine göre, çare, yeni partiyi kurdurmadan çevirip Millet Partisine maletmek düşüncesi ön plana çıkmıştır.²⁰⁸

Bölükbaşı 1967'de yaptığı Almanya seyahati sırasında Radio Liberty'ye (Hür Radyo) götürülür. Bu radyoda Rus ve Çin kominizminin eline esir düşen ülkelere kaçarak Almanya'ya sığınmış aydınlar çalışmakta ve ülkelere demokrasiyi getirmek için yayın yapmaktadırlar. Radyo çalışanları Bölükbaşı'ya bir ziyafet verirler, ziyafette yapılan konuşma ise bütün esir milletlere tercüme edilip radyoda yayınlanır. Bölükbaşı konuşmasının sonunda: "Allah benim canımı sizlerin hürriyetinizin sağlandığını görmeden almasın" der.²⁰⁹

1950'de Osman Bölükbaşı TBMM kürsüsünde konuşurken Demokrat Parti Zonguldak Milletvekili Hüseyin Balık oturduğu yerden sürekli laf

²⁰⁸ Bugün, 20 Ocak 1969.

²⁰⁹ Takvim, 21 Ağustos 2000.

atıyordu. Osman Bölükbaşı dayanamayıp ona şu cevabı verir: "Oynama balık, yutarım seni."²¹⁰

Osman Bölükbaşı 1970'de Frankfurt'ta açık havada bir masa üzerine çıkararak tam 4 saat konuşmuş, civardaki Almanlar da anlamadıkları halde Osman Bölükbaşını merakla izlemişler ve şu yorumu yapmışlardı: "Biz de bir politikacı bu kadar uzun bir konuşma yapamaz. Burada kalsa muhakkak başkan olurdu" demekten kendilerini alıkoyamamışlardır.²¹¹

1949'da suikast iftirasına maruzkalan Bölükbaşı Celal Bayar'a karşı kızgınlığını şu şekilde dile getirir: "Kuzu postuna bürünerek melemek ve halkı aldatmak isteyen siyaset kurdu Bayar'ın bu hali karşısında akla derhal merhum şair Mehmet Akif'in şu mısraları geliyor."²¹²

Cani geziyor dipdiri can vermede mâsum
Suç başkasınıdır da niçin başkası mahkûm?
Lâyüs ele binlerce sual olsa da kurban,
İnsan bu muammalara dehşetle nigeşban!

Meclis'te Osman Bölükbaşı ziraatin makinalaşmasını istemiyor mu sözü üzerine: "Böyle bir fikir benden çıkmadı. Ne dedim? Bünyemizin hazım kabiliyeti nazara alınmalı dedim, gelişi güzel traktör ithal edildi dedim. Bir çocuk yüz gram ekmekle iktifa eder, bir adam tam bir kiloya ihtiyaç hissedebilir. Ama bir adama yirmi kilo ekmek yedirirseniz ölümüne sebebiyet verebilirsiniz." Bu söz üzerine Zonguldak Milletvekili Sebati Ataman: "Kıyas maalfarik." deyince Bölükbaşı: "Sebati Bey yine fetvayı verdi. Zararı yok fetvası her kitaba uygundur." demişti.²¹³

Bölükbaşı: "Hakikatin söylenmesine mani olmak için fiili veya kanuni engeller çıkaran bir idarenin adına hiçbir zaman demokrasi, hiçbir zaman hukuk devleti denemez..." ifadeleriyle iktidarı yermiştir.²¹⁴

²¹⁰ TBMM, Zabıt Ceridesi C.5, 03.05.1950, s. 107.

²¹¹ Hürriyet, 17 Eylül 1970.

²¹² Osman Bölükbaşı "Suikast İftirasının İçyüzü ve Celal Bayar", Ankara, 1949, s. 7.

²¹³ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, C. 2, 21.2.1957, s. 424.

²¹⁴ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, C. 24, 03.6.1953, s. 365.

Bölükbaşı: "Tekerrürdür diye tarif edilen Tarih, hiç ibret alınsaydı tekerrür mü ederdi Tarih" demiştir.²¹⁵

Menderes hükümeti tarafından, Kırşehir'in siyasi ve hissi sebeplerle ilçe haline getirildiği kanaatinden hareketle Menderes'i koskoca bir vilayeti boğazlamakla suçlar.²¹⁶

Bölükbaşı "Türkiye'de demokrasi yerleşti, Türkiye'de şimdi öyle bir demokrasi var ki, Leyla Zana'ya bile hiçbir şey yapılmadı. Biz ucuza gittik. Kötülüğü ortadan kaldıracak tek yol demokrasidir. Bu konuda Türkiye'den başka iyi demokrasi uygulayan ülke yok."

Türkiye'nin dünyanın gıpta ettiği bir orduya sahip olduğunu hatırlatan ünlü siyaset adamı; "Hiç kimse bu devleti ne yıkabilir ne de bölebilir. Bu devlet, okunmuş ve üflenmiş bir devlettir. Maziden gelen gücüdür. Sıkıştığı zaman öyle bir şahlanır ki önünde dağlar bile duramaz."

Yolsuzluklara dairse: "Yolsuzluk her devir mutlaka olur. Onları da zekatımıza sayalım" demiştir.²¹⁷

Osman Bölükbaşı siyasi hayatında bir çok defa istifa etmiş tekrar görevine dönmüştü.

Bölükbaşı, ne zaman "istifa ederim" demişse partisi ona tam teslimiyet halinde bütün tavizleri vermişti. Bölükbaşı'nın zaafı da buradadır. Kurmuş olduğu partiler Bölükbaşı'nın partileri olarak kaldı kitle partisi olmadı.²¹⁸

Bölükbaşı, siyasi hitabeti bir sanat haline getirmiştir. Zeki enerjik fakat muhteris, kendisinden başkasına başkanlığı vermiyor, gerçi o partiler ancak onunla varlığını bütünlüğünü koruyabiliyordu. Fakat durumunun böyle olması partinin bekasını tehlikeye düşürmüş Bölükbaşı'nın çekilmesinden sonra bu partiler dağılacaktır.²¹⁹

²¹⁵ T.C. Millet Meclisi Tutanak Dergisi, C. 24, 8.7.1953, s. 366.

²¹⁶ T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, C. 3, 24.2.1957, s. 710.

²¹⁷ Akşam, 16 Temmuz 2000.

²¹⁸ Bugün, 17 Nisan 1970.

²¹⁹ Sabah, 20 Ocak 2002.

Osman Bölükbaşı 9 Eylül 1973 tarihinde siyasete veda eder. Veda sebebini soranlara ise: "Yüzünde göz izi yok sanarak, siyaset denilen Leyla'ya gönül verdim. Sonradan anladım ki benden başka kırkbin kişinin nikahından geçmiş".

2. Şiirlerine Dair

Bölükbaşı aynı zamanda şair yönü olan bir politikacıydı. Derlenmemiş pek çok şiiri de vardır;

Manrs tatlı bakışın
Temiz alın güler yüz
On yıldır bütün millet
Sanki olmuş bir öküz

Denedikte öğrendik
Ağaç yeşermez köksüz

İnönüyü Uşakta tutturdun taşa
Kütahya yolunda düştün telaşa
İmdada yetişti o Gürsel Paşamız
Bunlara hesabı ver yavaş yavaş

Reçber idi insanların yararı
On seneden beri ettik zararı
Yoktu iktidardan inmiye kararı
Yılmadı indirdi Gürsel Paşamız

MENDERES'E

Yıkıldı Menderes'in tahtı şurayı
Bayar da duyunca giydi karayı
Koraltan bankadan toplar parayı
Arslan pususuna düştün Menderes

Babadan mı kaldı milletin malı
Gezdiğin yollara döşettin halı
Yetimden dullardan aldın vebali
Kötülere önder oldun Menderes

Vatan için vatan cephesi açtın
Demokratım diyene paralar saçtın
Arslan pususuna bak nasıl düştün
Zalimlere önder olan Menderes

BAYAR'A

Sende bulacaksın Bayar canından
 Bozukluk var mı senin kanında
 Banyoda yıkanırdın kızlar yanında
 Bunlara hesabını ver yavaş yavaş

Üçyüz yirmi tane öküzbaşı
 Altmış tane dikili mezartaşı
 Ne yapardı bunlara O. Bölükbaşı
 Yine de kazandı bu savaşı

Rey vermedi diye verdiği ceza
 Malumdur sizlere Gürsel Paşamız
 Kırşehir vilayeti olur mu kaza
 Hep malum sizlere Gürsel Paşamız.

Reislik revamı senin şanına
 Nice Türk gencinin kıydın canına
 Ahımız kalır mı senin yanına
 Bunların hesabını ver yavaş yavaş

Benim gibi tarlaya ekin mi ektin
 Bitmeyince hakka şükür mü ettin
 Zevke daldın milletini terkettin
 Bunların hesabını ver yavaş yavaş

Makamın milyonları sana az geldi
 Gürsel'in ikazı size vız geldi
 Mevladan inayet bize tez geldi.
 Bunların hesabını ver yavaş yavaş

Sabık Başvekil dedirmem derken
 Avımı kimseye yedirmem derken
 Yalandan temeller atıp giderken
 Kazdığı kuyuya düşen Menderes

Metresine verdin milyon hediye
 Kanunsuz işleri yaptın ne diye
 Toplandınız şimdi Yassıadaya
 Millete hesabını öde Menderes

Koraltan yatakta gece basılmış
 Yabancı kızlarla zevke katılmış
 Teslim olmam demiş hapse atılmış
 Zalimlere önder olan Menderes

Bu dizelerle Osman Bölükbaşı, Adnan Menderes ve Celal Bayar'a karşı, duygularını ve düşüncelerini dile getirmiştir.²²⁰

Sarmış bir taassup, vicdanlar kara
 Siyaset açıyor, durmadan yara
 Allahlaşmış haşa ikballe para
 Bu gidişin sonu karanlık dostlar

Kardeşlik aradık, nifakı bulduk
 Her gün biraz daha, kin ile dolduk
 Huzuru kalmamış bir millet olduk
 Bu gidişin sonu karanlık dostlar.

Gözleri kaplamış, hırstan bir perde
 Bulalım, diyen yok, deva bu derde
 Tecrübesiz kaptan dümenin nerde
 Bu gidişin sonu karanlık dostlar.

Siyaset adlı şiirinden²²¹

Bende saç ağarmış, gönül tüter mi,
 Kül olmuş sinemde, çiğdem biter mi,
 Viran yerlerde hiç bülbül öter mi,
 Geçelim güzelim gel bu sevdadan.

²²⁰ Mustafa Yardım "Bölükbaşı'nın Destanı" Tokat, 1960, s. 1.

²²¹ Turan, a.g.e., s. 79.

Taze bir çiçeksin, bahar istersin,
Çileyen bülbülsün, gülzar istersin,
Gönlü ateş dolu bir yar istersin
Geçelim güzelim gel bu sevdadan.

Behiye Aksoy'a²²²

ÖZET

“Osman Bölükbaşı ve Türk Siyasi Hayatındaki Yeri ve Önemi” konulu tezin Giriş Bölümünde, Osman Bölükbaşı'nın siyasette yer aldığı dönemin, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokrasi sürecinde yaşadığı önemli hassasiyetleri bünyesinde barındırdığına dikkat çekilmiştir. Bu açıdan dönemin, siyasi ekonomik, sosyal ve kültürel şartları göz önünde bulundurulmak suretiyle bölümlere ayrıldığından bahsedilmiştir. Osman Bölükbaşı'nın siyasi yaşamına etki edebileceği düşüncesiyle dönemin önemli gelişmelerine yer verilmiş, Osman Bölükbaşı'nın siyasi faaliyetlerine de değinilmiştir.

Girişte Osman Bölükbaşı'nın hayatı: ailesi, tahsili, uğraşları ele alınarak incelenmiştir. I. Bölümde, dönemin siyasi yapısı ve Osman Bölükbaşı'nın siyasi faaliyetleri üzerinde durulmuştur. II. Bölümde, Osman Bölükbaşı'nın Meclis ve Radyo konuşmaları ele alınmış, yazılı açıklamalarına da temas edilmiştir. III. Bölümde ise Osman Bölükbaşı'ya dair görüşlere ve Bölükbaşı'nın sözlerine, şiirlerine yer verilmiştir.

ABSTRACT

In the introductory part of thesis covering the subject "Osman Bölükbaşı and his position and significance in the Turkish Democratic Life", the attention was drawn on the Fact that the politica era wherein Osman Bölükbaşı has taken a place, had kept in its structure the most important sensitivities encountered by the Turkish Republic during the democratic process. It is mentioned that this era has been divided into chapters after taking into consideration from this aspect all political, economic, social and cultural conditions prevailed at that age. On the belief that it would affect the political life of Osman Bölükbaşı, the most important developments recorded during this era, were taken place also along with the political activities conducted by Osman Bölükbaşı.

In the introductory chapter it was dwelt on faily, education and activites of Osman Bölükbüşı. In the second chapter, the speeches made by Osman Bölükbaşı either at the parliament House or through the radio broadcasting stations, were taken into hand and also it was dwelt on his written declarations.

On the other hand, in the third chapter, the views regarding Osman Bölükbaşı and his poems and sayings were taken place.

KAYNAKÇA

KİTAP VE MAKALELER

- AĞAOĞLU, Samet, Siyasi Günlük, DP'nin Kuruluşu, Ankara 1992.
- AHMAD, Feroz, Demokrasi sürecinde Türkiye,(1945-1980) İstanbul 1992
- AHMAD, Feroz, Bedia Turgay Ahmad, Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi (1945 – 1971). Bilgi Yay. Ankara, 1976.
- AHMAD, Feroz, Modern Türkiye'nin Oluşumu, Sarmal Yay., İstanbul, 1995.
- ARMAOĞLU, Fahir, "Amerikan Belgelerinde 27 Mayıs İhtilali ve Anatomisi", Cumhuriyet, 1 Haziran, 1970.
- ALTUĞ, Kurtul, Bölükbaşı Osman, Yeni İstanbul, 21 Ocak 1969.
- ALTUĞ, Kurtul, 12 Mart ve Nihat Erim Olayı, Ankara, 1973.
- AYDEMİR, Şevket Süreyya, İkinci Adam İsmet İnönü, C. 2, İstanbul, 1968.
- AYDEMİR, Şevket Süreyya, "27 Mayıs İhtilali ve Anatomisi", Cumhuriyet, 1 Haziran 1970.
- BAŞGİL, Ali Fuat, 27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri, İstanbul, 1996.
- BÖLÜKBAŞI, Osman, Bölükbaşı'nın Menderes'e Cevapları, (CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın Menderes'e 22 Ocak, 02-03 Şubat 1960 Tarihli Cevapları), Ankara 1960.
- BÖLÜKBAŞI, Osman, Suikast İftirasının İçyüzü ve Celal Bayar, Ankara 1949.
- BÖLÜKBAŞI, Osman, Bölükbaşı'dan Zaruri Bir Açıklama (CKMP Genel İdare Kurulunun İstifamız Dolayısıyla Neşrettiği Broşüre Cevap), Millet Partisi Yayınları, Ankara, 1962.
- Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Genel Başkanlığı, (Osman Bölükbaşı'nın CKMP'den İstifası Hakkında Zaruri Bir Açıklama), Ankara, 1962.
- Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, 2310271342 Sayılı Tamim, Samsun, 1959.
- Cumhuriyetçi Millet Partisi Program, Ankara, 1954.

- Cumhuriyetçi Millet Partisinin Seçim Beyannamesi, Millet Partisi Yayını, Ankara 1954.
- ÇALIK, Mustafa, MHP Hareketi'nin Kaynakları ve Gelişimi, (1965-1980), Ankara, 1965.
- ÇOKER, Fahri, Türk Parlamento Tarihi – Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Özgeçmişleri, C. 1 (1961-1964), TBMM Vakfı Yay. Ankara 1995
- ERER, Tekin, Bölükbaşı Cevap Ver!.., Son Havadis, 16 Nisan 1969, İstanbul, 1966.
- ERSEL, Hasan, TUNÇAY, Mete, Cumhuriyet Ansiklopedisi, 1923-2000 (1941 – 1960) C. 3, İstanbul, 2000.
- GÖK, Hayrullah, Mareşal Fevzi Çakmak'ın Askeri ve Siyasi Faaliyetleri, Ankara, 1997.
- GÜRBÜZ, Yaşar, "12 Mart ve Sonrası", Cumhuriyet, 24 Nisan 1971.
- İNÖNÜ, İsmet, Hatıralar, Ankara, 1987.
- KUBALI, Hüseyin Nail, "12 Mart'ın Düşündürdükleri", Cumhuriyet, 7 Temmuz 1972.
- Millet Partisi Program, Millet Partisi Yay., İstanbul, 1948.
- Millet Partisi Program ve Tüzüğü, İstanbul, 1950.
- Millet Partisi Tüzüğü, Millet Partisi Yay., İstanbul, 1948.
- Osman Bölükbaşı'nın Radyo Konuşmaları ve Bazı Vesikalar, Millet Partisi Yayını, Ankara 1966.
- ÖZTÜRK, Kazım, TBMM Albümü, 23 Nisan 1920 – 14 Ekim 1973, Önder Matbaası, Ankara, 1973.
- TUNÇAY, Mete, Ayla Ödekan, (Yayın Yönetmeni Sina Akşin), Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye (1908-1980), İstanbul 1997.
- TUNÇKANAT, Haydar, "27 Mayıs 20 Yaşında", Cumhuriyet, 27 Mayıs 1980.
- TURAN, Oğuz (Bölükbaşı Konuşuyor), Ankara, 1957.
- TBMM Albümü, (1920 – 1991), Ankara, 1994.

- Türk Parlamento Tarihi, TBMM IX. Dönemi (1950 – 1994), VII. Cilt. Ankara 1995.
- Türkiye’de Siyasi Dernekler, T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Neşriyatından, Ankara, 1990.
- TOKİN, T. Hüsrev, Türk Tarihinde Siyasi Partiler ve Siyasi Düşüncenin Gelişmesi, İstanbul, 1965.
- YARDIM, Mustafa, Bölükbaşı’nın Destanı, Tokat 1960
- Yurt Ansiklopedisi, 1983.
- ZÜRCHER, Erik Jan, Modernleşen Türkiye’nin Tarihi, İstanbul, 1999.

ARŞİV BELGELERİ

- T.C. Millet Meclisi Tutanak Dergileri
- T.C. Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergileri
- T.B.M.M. Zabıt Cerideleri

SÜRELİ YAYINLAR

- Akşam
- Bugün
- Gözcü
- Hürriyet
- İnterpres
- Milli Gazete
- Milliyet
- Ortadoğu
- Radikal
- Sabah
- Son Havadis
- Takvim
- Tercüman
- Ulus
- Vatan
- 7 Gün
- Yeni İstanbul
- Zafer
- Zaman

Osman BÖLÜKBAŞI (Karikatür)

Yasa No: 2624
4971
829
886

Özellik: 15

Seçilmiş olanlara verilecek tutanak
Milletvekiliğine

İl: **ANKARA**

Soyadı ve Adı	Değin yeri ve tarihi	Mahall veys sayısı	İşletmiş olduğu siyasal partiinin adı	Seçim hakkında birer ve diğer olup olmadığı	DOŞÖNCELER
BÖLÜKBAŞI OSMAN		Ankara Millet vekilli Millet Partisi Genel Başkanı	MILLET PARTİSİ	---	

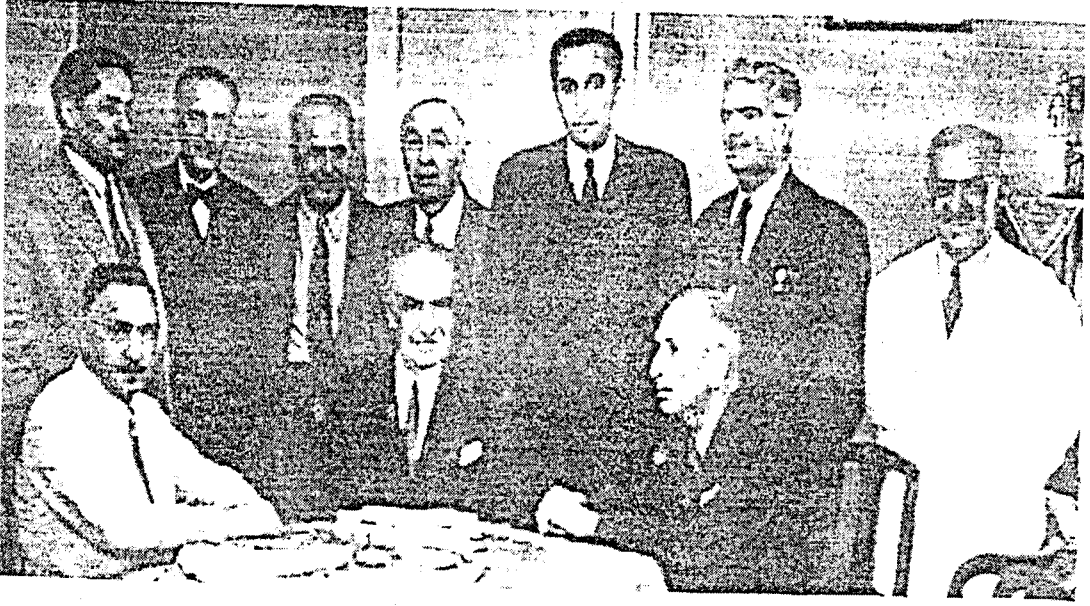
Milletvekili seçimi ve 447 sayılı Yasalar gereğince gerçekleştirilen yapılan seçim sonucu **OSMAN BÖLÜKBAŞI** ile gerçekleştirilen **OSMAN BÖLÜKBAŞI** seçilmiş olduğu görülmüştür bu sonuçta il Genel Kurulunun vermiş olduğu Yüksek Seçim Kuruluna şikâyetler bir şekilde de bildirilmiştir.

Öye
TUTANAK ANKARA

Öye
OSMAN BÖLÜKBAŞI

() () ()

Osman Bölükbaşı'ya ait Mazbata

MP'nin kurucuları: (Oturandar soldan) Y.Hikmet Bayur, Mareşal Fevzi Çakmak, Enis Akaygen, (ayaktakiler soldan) Fuat Arlı, Osman Nuri Köni, Mustafa Kentli, Kenan Öner, Osman Bölükbaşı ve Sadık Aldoğan

Cumhuriyetçi Millet Partisi adına Bölükbaşı, Türkiye Köylü Partisi adına da Tahsin Demiray 16 Ekim 1958 günü partinin birleştiğine dair tebliğ yayınlamışlardı. Resimde, Bölükbaşı, Gülek ile görülüyor.

Millet Partisi Amblemi

Cumhuriyetçi Millet Partisi Amblemi

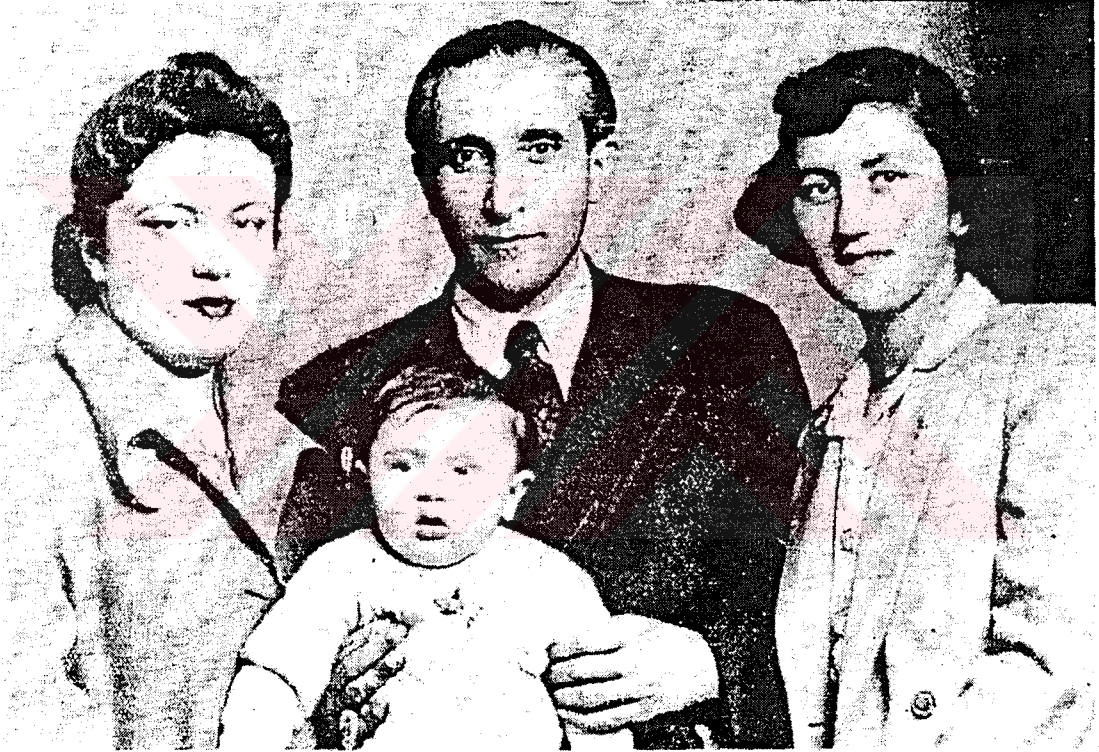
Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi Amblemi

Osman Bölükbaşı, dinleyiciyi, Frankfurt'da görünce, coşup, iyi bir nutuk attı.

Osman Bölükbaşı Gazetecilerle Konuşurken

Hacıbektaşlı olmakla övünen Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı gezdiği yerlerde esnafla görüşmek onların dertlerini dinlemekten çok hoşlanırdı. Yukarıdaki soldaki resimde İzmir'de Bitpazarı esnafının omuzlarında, sağdaki resimde hapisaneden çıktığı gün evinin kapısında kızı Ayşegül'ü öperken görülüyor. Alttaki büyük resim ise Bölükbaşı ailesinin eski yıllarına ait. Bu fotoğraf ilk çocukları bir yaşına bastığı gün çekilmiştir..

Osman Bölükbaşı, eşi, ve üç çocuğu ile İstanbul ziyaretlerinden birinde otelinden çıkarken

Osman Bölükbaşı meclis kürsüsünde konuşurken

Osman Bölükbaşı'nın gazetecilerle yaptığı basın toplantısında memleket meselelerini konuşurken

Osman Bölükbaşı Konuşurken

Son Zamanlarına Ait Bir Fotoğrafi